

ఆంధ్రపత్రిక

సచిత్రవార్తపత్రిక



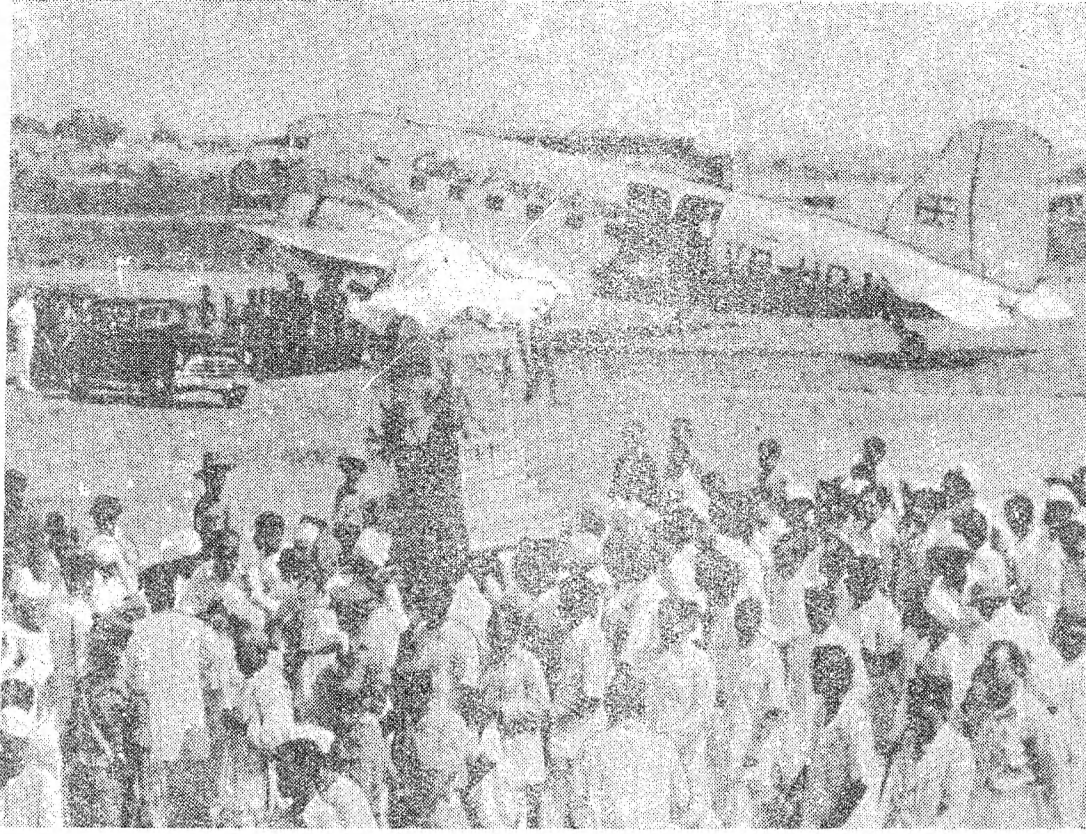
శ్రీ శే. శ్రీ కందుకూరి వీరేశలింగంపంతులుగారు

[ఈ వారం పంతులుగారి శతవార్షిక జయంతి]

14-4-48 ANDHRA PATRIKA ILLUSTRATED WEEKLY

వెల 4 అణాలు

॥ वा रा धि (त्रा) ल ॥



ప్రత్యేకంగా అలంకరించిన పల్లకీలో బర్మాలోని భారతీయులు, బర్మాప్రజలు, గాంధీజీ అంకితము
రంగూన్ నదులగుండా ఊరేగిస్తూ నిమజ్జనమై తీసుకుపోతున్న దృశ్యం.



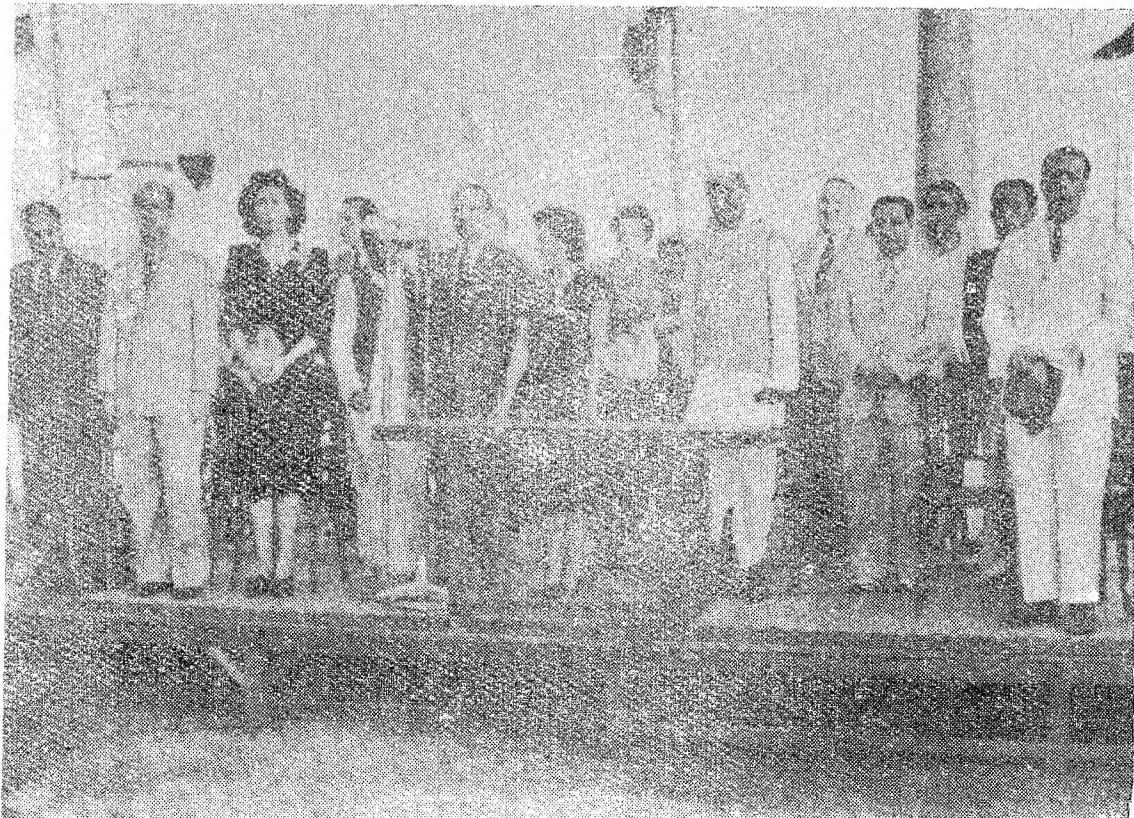
రాజధాని నగరములో జాతీయచారిత్రవములను ప్రధాని సంశిత
జనహాల్లాల్ నెహ్రూ ప్రారంభించారు.



భారత ప్రభుత్వ కార్యకర్తల అధ్యయన పరిషత్ కేంద్రాలలో తయారైన
 ప్రస్తుత ప్రచురణ ; దీనికి కార్యకమిత్రి జగ్జీవ్ రాంగారు ప్రారంభోత్సవం
 నివేదిక ; మంత్రపరిశ్రమలకు కట్టిపరిశ్రమలకు చెందిన వస్తువుల కేరళ ఇంచుబాగులు.
 1) తంజావూరు జగ్జీవ్ రాంగారు, ప్రధాని నెహ్రూ గారలకు ఒక ముచ్చటైన పరికినను పంపారు.



బొంబేలో దానున్న ఎ. ఐ. సి. సి. సభకు సన్నాహాలు. మహాత్మాగాంధీ మైదానంలో సభాస్థలి నిర్మాణకార్యక్రమానికి రాష్ట్రకాంగ్రెస్ అధ్యక్షుని అనురూపణ జరిగినది ; పరిశీలన పత్రం వందనోత్సవం జరుపుచున్నారు.



బాంబాయిలో ఐక్యరాజ్య సమితి దినోత్సవము శాస్త్రీపతి డాక్టర్
రాజేంద్రప్రసాద్ గారి అధ్యక్షతన జరిగింది



ప్రజలకు పుష్టికరమైన ఆహారం ఏ విధంగా ఉండవలసిందీ ప్రబోధించే ఒక ప్రత్యేకప్రదర్శనకు ఏప్రిల్ 22న తేదీన ఆహార్య శాఖామంత్రితో శ్రీమతి రాజమహారి అమృతకౌర్ ఢిల్లీలో ప్రారంభోత్సవం జరిపితి.

కంఠపత్రం

సంవత్సర చందా రు. 12-0-0

విశిష్టతర అంశాలు 0-4-0

ప్రతిబుధవారమున ప్రకటింపబడును

ఓరు లేయవి యొనరించిన నరనర! యప్రియము తన మనంబున కగు దా

నొరులకు నవి నేయకునికి పరాయణము పరమధర్మ పథముల కెల్లఁగఁ (మహాభారతము)

సంపుటము 40

సంచిక 31

Founder: K. NAGESWARA RAO.

సర్వధారి సంవత్సర చైత్ర శుద్ధ పంచమి బుధవారము



శ్రీ కందుకూరి వీరేశలింగంపంతులు—వారి సతీమణి శ్రీమతి ఆదిలక్ష్మమ్మగార్లు.



ఆంధ్ర ప్రదేశ్

1948-వ సం॥ ఏప్రిల్ నెల 14-వ తేది బుధవారము

వీర పూజ

శ్రీ కందుకూరి వీరేశలింగం పంతులుగారు జన్మించి నూరేండ్లయినది. ఆంధ్రదేశ మాతన శతవార్షిక జయంతి జరుపుకొనుచున్నది. ఉగాది సమీపకాలమున, దేశమునకైన మహాపురుషులలో నొకరిని శతవార్షిక జయంతిస్వరూపమున స్మరించుకొను తరుణము లభించుట, నిత్యనూతనము, నిత్యప్రాచీనములైన సంవత్సరారంభ సంకల్పముల కొక ఋజుత్వమును, స్థాయిని, ఆచరణ దీర్ఘత్వమును సమకూర్చగల భాగ్యము లభించుట.

భౌతిక కాయమున కాయః ప్రమాణము శతహీనము. కీర్తికాయమున కాయః ప్రమాణ మంతయు మొదటిది వానగ్రాసపోషితము. రెండవది మనోవాక్కర్మనిష్ఠమై, తరతరముల ప్రజాశ్రేయమున కున్నీజములైన, గుణకర్మాదికవిశిష్టతలచే పోషితము. ఆ ఆయుఃకాలమానమున ఒక్కొక్క శతాబ్దము ఒక్కొక్క వత్సరసమము. వీరేశలింగనామ మా మొదటి శతాబ్ద వత్సరమును పూర్తి చేసికొనినది.

ఆయన విష్ణువక్తారుడు. రాజకీయముగ గాదు సాంఘికముగ.

ఈనాటి రాజకీయచైతన్యము వేరు. ఆనాటిది వేరు. ఆనాడు భారతీయుల జీవితము బానిసజీవితస్వరూపమున అవగాహన మొనర్చుకొను భావము లేదు.

పరంపరాగతముగ దేశమును రాజు లేలిరి. ఆ రాజు పరాయివాడా, స్వగీయుడా యన్నభావము రాజులలోనూ, రాజపోషిస్తానైత్యములలోనూ తప్ప సామాన్యపౌరునికి లేదు. వారు చూచినది ఆ పరిపాలనము, సుపరిపాలనమా, దుష్టపరిపాలనమాయనదే.

తత్పూర్వ పాలనములకన్న, సుమార దేశనివాసిమైన నీమరాణి పరిపాలనమే ప్రజలకు సుఖదాయకమనిపించినది. ఏ స్వలాభకాంక్షతో చేసిననీమి, నీమదొరలు సామాన్య ప్రజకు కొన్ని సౌకర్యములనే సమ

కూర్చిరి. కొన్ని నూత్న విషయములతో వారిని మరులు గొల్చిరి. పారిశ్రామికము కాని దేశమున కప్పములు, సుంకములు ఏ రాజునకు చెల్లించినను ఒకటే యనిపించినది.

సిపాయి విప్లవము కూడ ప్రజావిప్లవముగా కాక, పరరాజులను తోలి పూర్వ రాజులను సింహాసనముల నిల్చి, రాజవంశములకు పూర్వలాభముల సమకూర్చుటకే ప్రారంభింపబడినది. దుర్భిక్ష సుభిక్షముల ఛాయల రెంటినీ పూర్వ పరిపాలనముల వరుసగా చవిచూచిన సామాన్యప్రజానీక మా యుక్తయమునకు పూర్తిగా దోహద మియలేక పోయినది. ఆనాటి పెద్దలకు దేశభక్తి యన సంఘముపట్ల భక్తి, రాజుపట్ల భక్తి, ధర్మముపట్ల భక్తి. కాని స్వరాజ్య సంపాదనముపై భక్తిగా పరిణమించలేదు. "దేశమును ప్రేమించుమన్నా" అని గురజాడకవి పాడినాడుకూడ, సంఘ నేవాపరత్వమునే మనస్సులో నిడుకొనెనుగాని, ప్రజాతాత్ర స్వాతంత్ర్య భావము ఆ భావనలో ఉన్నట్లు లేదు. ఆ భావ మిరువదియవ శతాబ్దముది.

ఇది వీరేశలింగము రాజకీయ విరుదు కాడని చెప్పకొనుటకు తుమార్పణ కాదు. ఆనాటి పరిస్థితుల నవగాహన మొనర్చుకొను ప్రయత్నము. రాజేవ్వడైన కానిమ్ము. సమీక్ష పరిపాలకు డెవడు? అత నెంత ధర్మబుద్ధి గలవాడు; శిష్టుడా, దుష్టుడా, ప్రజాకు ఉపకారియూ, అపకారియూ; ప్రజాక్షేమమునకు, సాభాగ్యమునకు, ప్రాథమికావసరములైన ఈ విషయములపైననే వారి దృష్టి కేంద్రీకరింపబడినది.

ధర్మశాసనమున నిలచిన ఏ అధికారియొక్క అవినీతిని వీరేశలింగము సహించలేదు. అని సామీప్యమే అధికారులకు ఋజువర్తనము అవ్యక్తరక్షణగా చేసినది. ఈనాటితో పోల్చిన ఆనాటి లంచము లతిస్వల్పముల. అధికారధూర్జహత్వము, అలసత్వము, అవినీతికూడ స్వల్పము.

కాని ఆ స్వల్పమునకే పక్క బెదురుగా నిలచినవాడు వీరేశలింగం. నేడట్టి వారెవరో వెదుకుకొనవలసినస్థితిలో నున్నాము.

రూపరేఖాసామ్యత్య మెక్కువ యున్నట్లు గానుపించదు. ప్రతిభాశా యనుటకు వీలులేదు. ప్రియభా కాదు. సప్రదాయక్రియత్వము లేదు. స్వకార్యనిష్ఠాభావమున కడ్డు నిలచిన వోట వ్యక్తి గౌరవము ను పాటించలేదు. ఆ దీక్షలో శత్రుమిత్రభేదము లేదు. అవినీతి కనబడినచోట్ల, ఎంత వానినైనను కత్తు గట్టి సాధించెను, తన వేదవిజ్ఞానమునంతను ఆచార సంప్రదాయములకు విరోధప్రమాణములను చూపుటకే ప్రయోగించినాడు. సిద్ధాంతరూపమున హిందూమతము, హిందూధర్మము, పెట్టితలలు వైచిన దనుకొనిన ఎల్లచోట్లు కొమ్ముల వరికి వేయుటకే పూనుకొనినాడు. నాటి ఆర్షమము రూపాందినవృక్షమూలమునకే గొడ్డలిపెట్టు పెట్టి, తద్వృక్ష సార మని బ్రహ్మ సమాజమనున స్వీకరించినాడు. తన సంఘము నేక మొత్తముగా నెదిర్చి, బొటరిగానైన నిలచి, ఆసంఘభవ్యత శ్రేయస్సునే మనన మొనర్చుకొనుచు, విశ్వామిత్రుని వలె కృషిచేసినాడు. అతిబాల్య వివాహము కడ్డునిలచి, బాల విశ్వస్థలకు పునర్జీవితవిశేషమును కల్పించి, స్త్రీవిద్యాప్రబోధములతో ఆనాటి సామాన్య సంసారులందరికి కంటకుడు శత్రువుగా గాన్పించినాడు. యధార్థవాదియై బహుజనవిరోధి అయినాడు.

విత ఏమన, ఆ విపరీత వ్యక్తి నామమే, సవ్యఆంధ్ర మహాపురుషుల నామములో అగ్రగణ్యమై నిలచినది.

నేటి పరివర్తిత సంఘమునకు పునాది రాళ్ళు ఆతని నామముతోనే వెలసినవి. సాంఘికమైన ధర్మమునకు, మతమునకు, విద్యకు, విజ్ఞానమునకు, తన చేతులతో క్రొత్త కాల్యలు, క్రొత్తబోడలు క్రొవ్వీ, తన చేతులతో పెంచిన మట్టితో క్రొత్త గట్టులు కట్టి, క్రొత్త పంటకై విత్తులు చల్లి పంటకు తెచ్చినాడు.

కరడుగట్టిన సంఘపెద్దలకు కాని వాడయినాడు. సంఘదూషితులకు, ఆపదార్థులకు, అన్నార్తుకు, దుర్భర జీవశీతులకు, "అయిన" వాడయినాడు. స్త్రీలకు వ్యక్తిత్వమున్నదను భావము నేడు సర్వసామాన్యమనంతగా, ఆనాడు స్త్రీజనోద్ధరణమునకై దీక్షబూని కృషి చేసినాడు. సర్వమానవసమత్వమును, వర్ణ, వర్గ, విభేదమున సంఘములో ఆచరణరూపమున సాధించుటకు పూనుకొనినాడు. దేశపురోగమనమలో, శీఘ్రకామున సంఘముచే పెద్దపెద్ద యంగలని యనిపించకుండానే, అనాయాసముగ కొన్ని పెద్ద యంగలు వేయించాడు.

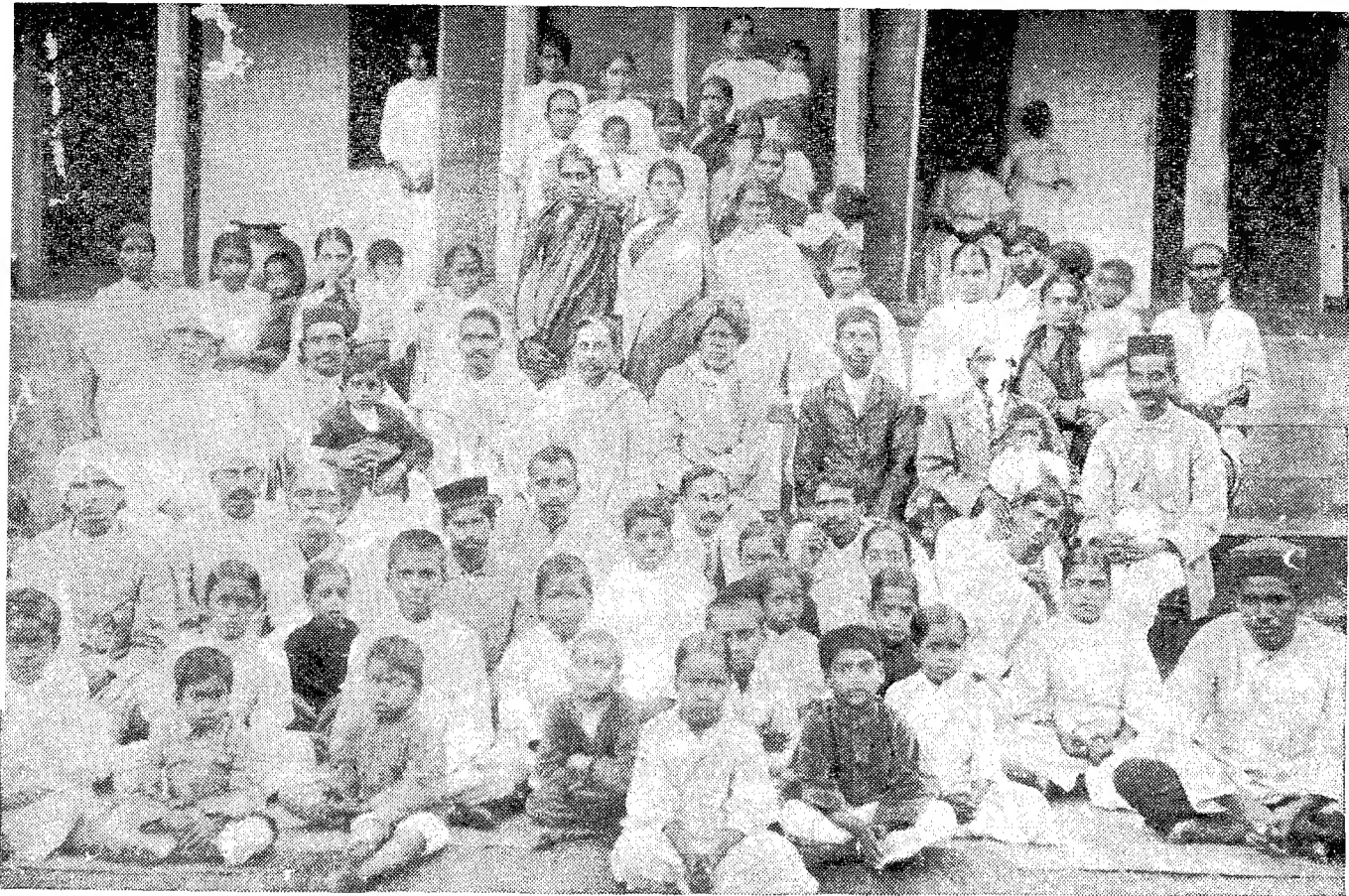
ప్రపంచమున పేరునిలచిన వ్యక్తు

లలో పెక్కురవిచయములోవలెనే ఆతని కీర్తి ప్రతిభతో కూడుకొనినది కాదు. ప్రతిభలేవనికాదు. ప్రతిభకన్న దీక్ష, ఋజుత్వము, సంఘసేవాభినిరతి, స్వార్థరహితి శంతనము, పరార్థకల్యణ సాయము, త్యాగము, ఆస్థివిశ్వాసము, మనోదృఢ్యము, నిశ్చిత ధర్మ మార్గావలంబనము, జ్ఞానార్జనమున నిత్య సాధనానిరతి, —ఈ మొదలైన గుణములే ఆ డెబ్బదియేండ్ల భౌతికజీవితాయమునకు, డెబ్బది రెట్లుగా కీర్తిజీవితాయఃప్రమాణమును కల్పించినవి.

ఆంధ్రభాషకు నేటి రూపమును కల్పించుటకు నేవచేసిన ప్రపథము లలో నొకడు. తెలుగువచన రచనలో ప్రపథముడైన కాకపోయినను వచన రచనను విస్తృత మొనర్చినవాడు వీరేశలింగం.

ఆయనకు వద్యమునడువక కాదు. సామాన్యము కన్న కొంచెము మేలిరక పుషద్యకవిత్వమునే ఆయనగూడ కట్టినాడు. ఒక్క సాంస్కృతికమునుండి మాత్రమే అక్షవాదములు, అనుకరణములు గూర్చు సంకుచితఃస్థితి విస్తృత మొనర్చి, తక్కిన భాషలలో ఎక్కడెక్కడ ఏయే భాషలో మేలిరకములు తమకు నచ్చినను తెలుగుభాష కర్పించుటకు కృషి చేసినాడు. ప్రహసనములు, నాటకములు, నవలలు మొదలైవాటికి నవ్యాంధ్రములో క్రొత్త స్థాయిని కల్పించినాడు. పూర్వకపుల జీవిత విశేషముల క్రోడీకరించి, తత్పరిశోధనలపై సాహితీయుల దృష్టిని బరపినాడు. ఆస్థిరీక్షమాత్రమనకేకాక, సంఘ పరీక్షకుకూడ నిలువగల ఆస్థివిశ్వాసముతో మొట్టమొదటగా ఆత్మకథను రచించి బహిరంగపరచుటకు సాహసించి ఆ పరీక్షలో విజయమందినాడు. సంఘమున సర్వతోముఖముగ జ్యోతియై నిల్చుటయేకాక, ఆ వెలుగు పారంపర్యముగ నిలువగల శ్రేణిని పెగ్గించినాడు.

నేడాయనస్మరణ మనలో నూతనోత్సాహములను, నూతన సంకల్ప శక్తులను, ధర్మదీక్షను పురికొల్పవలసిన యదను వచ్చినది. దేశభక్తియన కేవల దేశస్వాత్మత్ర్యదీక్ష గా మాత్రమే యనుకొనవలసిన సమయము దేశస్వాత్మత్ర్య ప్రాప్తితో సన్నగించినది. సర్వకాల సర్వావస్థలందును సంఘపురోగమనమునకును సంఘశ్రేయమునకును కావలసిన ఋజువర్తనము, ధర్మదీక్ష, అవినీతి ఖండనమున శూరత్వము, దక్షత, సాహసము, స్వార్థరహితవర్తనము, సంఘశ్రేయోగామిత్యము, పరోపకార పారిణత్వము ఈ ప్రాథమిక మానుషగుణములే నేటి ప్రపంచకల్లోలములలో కరవై పోయినట్లునుపించుచున్నవి. ఈ డివ్య జ్యోతుల జీవితస్మరణమువలన మనలో మరల ఈ మానుషత్వమును, పునస్సానిత మొనర్చుకోగల జవనత్వముల సంపాదించుకోగలవార మౌదము.



1913 లో బ్రహ్మసమాజ సభికుల ప్రథమసమావేశము

వీరేశలింగం-వీరుడు-విప్లవకారుడు

శ్రీయుత రా. వేం. మ. గం. రామారావు

(పితాపురం యువరాజు)

వీరేశలింగం వీరుడు, విప్లవకారుడు, మహాపురుషుడు. మా తండ్రిగారికి వారికి ఎంతో సాన్నిహిత్యం. మా పెంకటరత్న తాతయ్యగారికి, మా తండ్రిగారికి, వీరేశలింగం పంతులుగారికి, ఒక అపూర్వమైన అన్యోన్యత. కాని వారితో నాకు పరిచయం చాలా తక్కువ. నా చిన్నతనాన్న వీరేశలింగంగారు పరంపడించేరు. ఒకటి రెండు మార్లు మాత్రం వారి ఆశ్రయం పొందినట్లు జ్ఞాపకం.

కాని వీరేశలింగం ప్రతి ఆంధ్రునికీ పరిచితుడు. ఆవుడు. ఆంధ్రదేశం పుష్కలకాలం ఆ సత్యం నిలిచివుంటుంది. ఆ సత్యం నశించినవాడు ఆంధ్రదేశం నశించిపోతుంది.

వీరేశలింగం వీరు డన్నాను-నాటకాలలోను, రాజకీయాలలోను, మాయవేషాలు వేసుకొని, గంగూసాలలో, బూబకంబట్టల్లో అసత్య ప్రలాపాలాడే అవకతవక వీరుడు కాదు.

వీరేశలింగం విప్లవకారుడన్నాను. ఘాతుక కృత్యాలచేస్తూ, స్వాధ్యాయ, పరార్థంలో కప్పి పుస్తూ, దేశాన్ని, మానవత్వాన్ని, అమ్మివేసే తుద్రవిప్లవకారుడు కాదు. బుద్ధుడు, సోక్రటీసు, క్రైస్తు, మహమ్మదు, రామమోహనరాయు, గాంధీ, మొదలైన మహాపురుషుల సమాజంలోనివాడు. ఆతని విప్లవం, వీరత్వం, ఏకీకరణం పొందేయి. సత్యవ్యూహంతో సమాప్తరణునిపోలి స్వప్రకాశం పొందేయి. వానికి దోహదం గర్వం, రణభేరులు కాదు; కన్నీళ్లు. ఆర్తవాదం! వాని ఫలితం ధ్వంసం, బీభత్సం కాదు—ప్రేమ సౌధం, సౌందర్య స్థాపన.

వీరేశలింగంయొక్క మహాశక్తి ముఖ్యంగా, ద్విముఖంగా, ద్విసారథంతో, దేశాన్ని పేరు పొందింది.

ఒకటి సాంఘికం, రెండవది సారస్వ సంబంధమైంది.

ఉద్యోగంలో, హృదయతాపంలో, సంఘస్థితి చూసేడు. సంఘవాతావరణంలో, అతనికి ఉక్కిరిబిక్కిరి అయింది. అన్యాయాన్ని న్యాయంగా మనుష్యులు మార్చేరేరు. అసత్యం, సత్యంచేసే, మతమని మర్యాదలని, నీతి అని ఘాతుకకృత్యాలని పెంచేసే. మానవత్వాన్నే ముఠచిపోయేరు. దొంగదేవుళ్ళను పెట్టి, అసలు దేవుణ్ణి తరిమేసేరు. బాధ భరించలేకపోయేరు వీరేశలింగం, రాక్షససంఘాన్ని ఎదిరించేడు. సత్యాన్ని, అహింసావిధానాన్ని అమలులోకి తీసుకువచ్చేడు. భరించలేనివాదాలు పడ్డాడు. సత్యాన్వేషులు, సత్య సంస్కర్తలు మానవసేవకులు, దైవభక్తులు పడే అవస్థలు పడ్డాడు. ధర్మరహితంగా పడే మహాబాధలోని మహావ్యోతి అతనికి చేయూత ఇచ్చింది.

సాహసంతో జమాన్ని సాపించేడు సమాన ధర్మంతో తన సాన్నిహిత్యం నిరపహుకున్నాడు.

ఒక్క మాట: బలవంతుడైన పురుషుడు అబలకుచేసే అన్యాయాన్ని యేవిధంగా ఎదుర్కొని నాశనం చేసేడో అందరికీ తెలిసిన విషయమే. రామమోహనరాయు సతీసహగమనాన్ని ఏవిధంగా మార్చించి స్త్రీలొకాన్ని, మానవత్వాన్ని రక్షించేడో, అనేవిధంగా వీరేశలింగం విధవావివాహనిషేధాన్ని ఎదిరించి, తొలగించి భరించ వీలులేని అసత్యకారాగారంలో బంధింపబడి గోల పెట్టుచూ కృశించి నశించిపోయే అబలలను అమానుషత్వంనుంచి కాపాడి స్త్రీలొకాన్ని మానవత్వాన్ని రక్షించేడు—మహావీరత్వం! మహావిప్లవం!

కన్నీటినుండి కనకవర్షం కురిపించేడు. ధన్యము, సత్యనియంత.

వై చెప్పినవిషయమే కాకుండా, బాల్య వివాహనిరోధన, కులభేదఖండన, భోగము మేళముల నిరసన, విగ్రహారాధనఖండన, స్త్రీ విద్యా సంపోషణ మొదలైన సంస్కారకార్యములు చేసేరు.

గీతలో చెప్పిన అభయవాక్యం జ్ఞాపకం వస్తున్నది “ఓభారతా, ఎప్పుడెప్పుడు ధర్మానికి హాని కలిగి, అధర్మం అతిశయ మవుతుందో అప్పుడు దుష్టవినాశనంకొరకు, సాధురక్షణ కొరకు నన్ను శివ స్మరించుకొంటాను. సాధుజనుల రక్షణకొరకు, దుష్టజనుల వినాశకారకం, ధర్మసంస్థాపనకొరకు యుగి, యుగములందు పుచ్చుచుంటాను”. సాధారణంగా ఒకవిషయంలో కనుపించిన మంచి కాని, చెడ్డ కాని, మిగతా విషయాలలోకూడ కనుపించకమానదు. దుస్తులెన్ని మారినా హృదయం ఎలాగ మారకుండా!

రణరంగంలోని పిరికివెడక, వర్తకంలోని దొంగ, రాజకీయరంగంలో మహాభీరుడు, చోరశిఖామణిగా తేలుతాడు.

సత్యవర్తనమైన ధైర్యసాహసాలకలిగి, తన దినచర్యలో సౌందర్యపాసమైనట్టివాడు, సత్యాన్ని, ధైర్యసాహసాలని, సౌందర్యపాసకత్వాన్ని గ్రంథరచనలో, ఆధ్యాత్మిక కృషిలో చూపిస్తాడు.

నక్క నక్క ఏదేశాన్నేనా. సింహం హిందూదేశంలోనూ, ఆఫ్రికాదేశంలోనూ సింహమే.

స్వతస్సిద్ధంబిన సత్యం, వీరత్వం, సౌందర్య పాసనకల వీరేశలింగం, తన ఉత్తమ ఆశయాలని సారస్వతప్రపంచంలో ప్రవేశపెట్టి సర్వతోముఖంగా జైత్రయాత్ర సాగించి, జయభేరి కొట్టి, తెలుగుకల్లికంటితగులు విజృంభింప

(20-వ పేజీ చూడుడు)



పోలవరం జమీందారు కృష్ణరావుగారు, వారిసతీమణి.



శ్రీ కోరంగి లింగమూర్తిగారు, వారిసతీమణి.



శ్రీ కామారి పురుషోత్తంగారు, వారిసతీమణి.



3

“చివరకి నవ్వు పట్టడమే నయావు. ఇంటికి తిరిగి వచ్చావు” నికోలై పెట్రోవిచ్ ఆర్కాడిని అప్పడప్పడు భుజంమీద, అప్పడప్పడు మా కాళ్ళ మీద స్పృశిస్తూ అన్నాడు, “ఇన్నాళ్ళకీ.”

“అయితే, బాబయ్య ఎలా ఉన్నాడు? కులాసాగా ఉన్నాడా?” అని ఆర్కాడి అడిగాడు. అతని హృదయంలో నిగ్గులమైన, సహజమైన కుర్రతనపు సంతోషం నిండుతున్నాడు, సంభాషణ ఆ ఉద్వేగపు భారానించి తప్పించి, మామూలు లౌకికవిషయాలపై తిప్పాలని అనిపించింది.

“ఆ, కులాసాగానే ఉన్నాడు. నాతో అసలు ఇక్కడికి వద్దామనుకున్నాడు. ఎంతో మళ్ళీ మానితేవాడు.”

“ఎంతసేపు నాకోసం ఇక్కడ ఎదురు చూశావు?” అని ఆర్కాడి అడిగాడు.

“ఇంచుమించుగా అయిదుగంటలు.”

“పాపం! నాన్నా!”

ఆర్కాడి చుట్టుకున రండితేపు తిరిగి, అతని చెక్కుమీద చప్పడమేలాగ ముద్దుపెట్టుకున్నాడు. నికోలై పెట్రోవిచ్ తనలోనే మెల్లగా నవ్వుకున్నాడు.

“నీకోసం చక్కని గుర్రాన్ని కొన్నాను” అన్నాడు, “చూస్తావుగా. నీగదిలో కొత్తగా కాగితాలు అంటించాం.”

“అయితే బజర్ వీకే ఏదన్నా గది ఉందా?”

“అతనికి చూడాలి, ఒక గది.”

“నాన్నా! అతని కేలోటూ రాకూడదు. అతనింటే నాకంత గౌరవమా నేను చెప్పలేను.”

“అతనితో ఈమధ్యనేనా నీకు స్నేహం కలుస్తా?”

“ఈమధ్యనే”

“ఆ, అదే. క్రిందటి శిశుకాలంలో అక్కడికి వచ్చినపుడు ఇతను కనబడలేదు. ఏం చదువు చూస్తాడు?”

“అతను చదువుకునే ముఖ్యకాస్త్రం ప్రకృతి కాస్త్రం. కానీ అతనికి అన్నీ రమ్మను. వచ్చే సంవత్సరం అతను వైద్యపుట్టా తీసుకోవాలని చూస్తున్నాడు.”

“అహ! వైద్యపరీక్షకు చదువుకున్నాడా!” అన్నాడు నికోలై పెట్రోవిచ్. కొంచెంసేపు నిశ్శబ్దంగా కూర్చున్నాడు. “పీటర్!”— అన్నాడు తనచేతిని అతనికి జాపి “నాళ్ళ మన రైతులేకాదా? అల్లా తోలుకుపోతున్నాళ్ళు?”

తన యజమాని చూపించినవేపు పీటర్ చూశాడు. ఒక సన్నని పక్కరోడ్డువెంబడి కొన్ని బళ్ళను నడుంకట్టులేని గుర్రాలు తొందరగా లాక్కుపోతున్నాయి. బళ్ళలో బొత్తామలు పెట్టని గొర్రెతోలు కొట్టు తోడు కుప్పని, బండికి ఒకరిద్దరు చొప్పున రైతులు కూర్చున్నారు.

“బేనయ్యా” అని పీటర్ సమాధాన మిచ్చాడు.

“ఎక్కడికి పోతున్నారు? పట్నానికా?”

“పట్నానికే అనుకుంటానయ్యా. సారా చుకానానికి” అని వెలుకారంగా అన్నాడు.

అని “నే నన్నది నిజమేకదా” అన్నట్టు బండి తోలేవాడివేపు చూశాడు. కానీ బండివాడు గంభీరంగా కూర్చున్నాడు. అతను వెనకటి రథానికి చెందినవాడు. ఇప్పటివార్య కొత్తకొత్త అభిప్రాయాలన్నీ అతనికి వచ్చవు.

“ఈ సంవత్సరం రైతులపల్ల ఎంతో చికాకు పడ్డాను” అన్నాడు తన కొడుకుతో నికోలై పెట్రోవిచ్. “నాళ్ళు మక్తాలు సరిగా ఇవ్వరు. ఏం చేసేది?”

“అయితే కూలివాళ్ళలా ఉన్నారా?”

“నాళ్ళు” అన్నాడు నికోలై పెట్రోవిచ్ పళ్ళ మధ్యనుంచి, “నాళ్ళని నామాట వినకుండా చేస్తున్నారు. గొడవంతా అక్కడే ఉంది. నాళ్ళు సరిగా పనిచేయరు. పనిముట్లు అన్నీ పాడుచేసారు. అయితే ఏంలే, భూమిమాత్రం బాగానే దున్నారు. కొంచెం పరిశీతులు సిమెంట్ పడితే అన్నీ పర్వకంటాయిలే. వ్యవసాయం అంటే నీ కేమన్నా సరదా ఉందా?”

“ఎక్కడా నీకు ఒక్క పందిరిలాంటిది లేదు” అన్నాడు ఆర్కాడి, ఆఖరు ప్రశ్నకు సమాధానం చెప్పకుండా.

“ఈ తరం వేపున తెరిపిగాఉన్న దాదా మీద గడ్డతో పెద్ద కప్పు వేయించాను,” అన్నాడు నికోలై పెట్రోవిచ్, “ఇప్పుడు మనం భోజనాలు తెరిపిగా బయటే చేయగలము.”

“అయినా అది తేనె విగృహం లాగ ఉంటుంది.. అయితే ఏంలే. ఇక్కడ గాలి ఎంత బాగుంటుంది! ఎంత నువ్వునగా ఉంటుంది! నిజంగా ఈ పచ్చికబయళ్ళలో ఉండేంత నుగంధం ప్రపంచంలో ఇంకెక్కడా ఉంటుందనుకోను. అకాశమా!”

ఆర్కాడి చుట్టుకున తన భోరణి ఆపాడు. చల్లగా వెనక్కితిరిగి చూశాడు. అతడు ఇంకేమీ చూడలేదు.

“సహజమే” అన్నాడు నికోలై పెట్రోవిచ్, “ఇక్కడ నవ్వు పుట్టి పెరిగావు. అంచేత ఇక్కడ ప్రతిదాంట్లానూ ఏదో ఒక విశేషం ఉన్నట్టు నీకు అనిపిస్తుంది.”

“అదేమన్నమాట నాన్నా! ఎక్కడ పుట్టివా ఒకటే.”

“అయినా సరే—”

“అంతమాత్రాన్న విశేషమేమీ ఉండదు.”

నికోలై పెట్రోవిచ్ కొడుకువేపు పక్కగా చూశాడు. మళ్ళీ వారిద్దరిమధ్యా సంభాషణ ప్రారంభ మయేసరికి బండి ఒక అరమైలు గడిచి పోయింది.

“నీకు వ్రాశానో, లేదో జ్ఞాపకం లేదు” అంటూ నికోలై పెట్రోవిచ్ మొదలుపెట్టాడు. “నిన్ను వెంచిన ముసలివాడి, యగోరోవ్నా చచ్చిపోయింది.”

“పాపం, చచ్చిపోయిందా! ప్రోకోఫీవ్ బాగున్నాడా?”

“ఆ, ఏమీ మారలేదు. అల్లాగే సలు కుట్టుంటూ ఉంటాడు. మెరిసోలో ఆట్టే మార్పులేమీ నీకు కనబడవు.”

“దివాక్ వెనకటివాడేనా?”

“అదొక మార్పు జరిగింది వెనక బానిసలుగా ఉంటూ, ఇంట్లో నేరకులుగా కూడా ఉంటూ, ఈమధ్యకాలంలో బానిసత్వం పోయి స్వతంత్రులయినవారైన ఎవరినీ నాదగ్గర ఉంచుకోకూడ

ద ను కున్నాను. ఏమయినా, నాళ్ళకి అంత బాధ్యతగల పనులేవీ ఇవ్వకూడదని నిశ్చయించుకున్నాను.” (ఆర్కాడి పీటర్ వేపు చూశాడు) “మొత్తానికి అతన్ని తగ్గించేశాను,” అన్నాడు నికోలై పెట్రోవిచ్ ఫ్రెంచిభాషలో మెల్లగా తన కొడుక్కి వినపడేట్టు. “అయితే ఇదివరకువాడు ఊరికే గుమాస్తావంటివాడు. ఇప్పుడున్నతను నిజంగా దివాక్,” పట్టువాసం వాడు. కాస్త లోక జ్ఞానం ఉన్నవాడనే తోస్తుంది. సంచత్వరానికి రెండువందలఏళ్ళయి రూబుల్లు ఇస్తున్నాను. అయితే” నికోలై పెట్రోవిచ్ నుదురు, కనుబొమలు చేతితో రాసుకుంటూ అన్నాడు—అది అతని మనస్సు లోని కళవళపాటును నూచిస్తుంది సాధారణంగా—“ఆట్టే అంత పెద్ద మార్పులేవీ మెరిసోలోజరగలేదని నీతో అన్నాను.....అది నిజంకాదు. నీకు ముందుగా తెలియజెప్పడం నా విధి. ..”

కొంచెంసేపు సందేహించి ఫ్రెంచిభాషలో అన్నాడు:

“నేనింత బట్టబయలుగా చూట్టాడం, నీతి నియమాల విషయమయి పట్టుదలగలవాళ్ళకి తప్పక తోస్తుంది. కానీ ఈ విషయం దాగిది కాదు. తరవాత, తండ్రికి కొడుక్కి మధ్య ఎల్లాంటి సంబంధబాంధవ్యా లందానీ అన్న విషయమయి నాకు కొన్ని చిత్రమయిన అభిప్రాయాలున్నాయన్న సంగతి నవ్వు ఎరుగుదువు. నేను చేసిన పనికి నీకు నన్ను చూపించ దానికికూడా అధికారం ఉంది. ఇన్నేళ్ళు వచ్చి.....ఆ..... ఆ పిల్ల.....ఆ మేను గురించిన నవ్వు వినే ఉన్నావేమిటాదాను...”

“ఫెసిచ్చా?” అని అడిగాడు ఆర్కాడి తేలికగా.

నికోలై పెట్రోవిచ్ చెక్కులు ఎర్ర బారాయి. “గట్టిగా ఆమెపేర అనకు..... ఊ.. ఆ పిల్ల ఇప్పుడు నాతో ఉంటోంది. ఆమెను ఇంట్లో పెట్టుకున్నాను.....రెండు చిన్న గదులున్నాయి. అయితే అది మార్చ వచ్చులే”

“బాగుంది నాన్నా! మార్చడం చేసికి?”

“నీ స్నేహితుడు మనతో కొంతకాలం ఉంటాడా మరి...కొంచెం అసందర్భంగా ఉంటుంది... ..”

“బజర్ వీ విషయమయి ను వేస్తూ బాధ పడకు పీటర్నిటికీ అతను అతీతుడు.”

“అయినా నవ్వుపట్టుకు!” అన్నాడు నికోలై పెట్రోవిచ్. “చిన్న ఇలు చాలా ఘోరంగా ఉంటుంది—అది అసలు బాధ.”

“బాగు బాగు నాన్నా” ఆర్కాడి అతన్ని వారించాడు, “ఏమిటి నవ్వు తీమార్చణలు వేడుకుంటున్నట్టుంది! నువ్వలా మట్టాడు కున్నందుకు సిగ్గుపడాలి.”

“అవును. నిజంగా నేను సిగ్గుపడవలసిందే,” అన్నాడు నికోలై పెట్రోవిచ్. అతని ముఖం మరి ఎర్రబారింది. ఎంతో చిన్నబుచ్చుకున్నాడు.

“చాల్లే నాన్నా! ఇంక అను.” అంటూ ఆర్కాడి అదరంగా చిరునవ్వు నవ్వాడు. “ఇంత చిన్నవిషయాన్ని గురించి ఏమిటి తీమార్చణలు!” అని తినిలో అనుకున్నాడు అతర మెత్తని గుండె కల తన రిండియెడల

బానితో కలిసినప్రేమ అతని హృదయంలో నిండిపోయింది. ఆ ప్రేమలో తన స్వంత ఆధిక్యతను గూర్చిన భావం రహస్యంగా కలిసి ఉంది. “చాలు చాల్లే” అని మళ్ళీ అన్నాడు—తన సంస్కృతి, హృదయవైకాల్యమూ, భావ గోచరం చేసుకుని తన్మయుడవుతూ.

తన నుదుటిని, కనుబొమలను ఇంకా నిమగ్న తున్న చేతివేళ్ళ సందునించి నికోలై పెట్రోవిచ్ కొడుకువేపు చూశాడు. అతని హృదయ, చివుక్కునుంది.. కానీ అందుకు వెంటనే తన్ను తనే నిందించుకున్నాడు.

“ఇరుగో, ఆఖరికి మన మైదానావ వచ్చాయి,” అన్నాడు చాలాసేపు మానంగా కూర్చుని.

“ఆ ముందున్నది మన అడివికాదా?” అని అడిగాడు ఆర్కాడి.

“మరే. అయితే కర్ర అమ్మకాను. ఆ సంవత్సరం అని కొట్టేస్తారు.”

“ఎందుకు అమ్మకావు?”

“డబ్బు అవసరమయింది. అదీకాక ఆ భూమి రైతులకు అమర్చాను”

“నాళ్ళ నీకు మక్తాలు ఇవ్వరుకాదా?”

“అది నాళ్ళు చూసుకోవాలి. అయినా ఎప్పుడో ఒకప్పుడు ఇస్తాను.”

“నా కీ అడివి విషయమయి విచారం వేస్తోంది” అన్నాడు ఆర్కాడి. దారికి ఈ పక్క ఆ పక్కా చూస్తూ కూర్చున్నాడు.

నాళ్ళ బట్ట పోతున్న ప్రదేశంఅంతో చక్కని దృశ్యమని అనడానికి వీలులేదు. పొలాలతరవాత పొలాలు ఆకాశంఅంచువరకు పరుచుకుని ఉన్నాయి. ముందు అంతకంతకి ఎత్తుగా ఉండి ప్రదేశం. తరవాత క్రిందికి వారింది. అక్కడక్కడ చీట్లవేపు అన్నాయి. అక్కడక్కడ వంకరటింకరగా ఉన్న పల్లపులోయలున్నాయి. వాటిలో మరుగుజ్జు పొడలు అక్కడక్కడ మెలిచాయి. కాభరకానాటి నాతకాలపు భూగోళపుకటాలలో ఆ ప్రదేశాలను సరిగ్గా అల్లాగే చిత్రించేవారు, వారికి త్రోవలో చిన్న సెలయెట్లు తగిలాయి—వాటి గట్టు ఆట్టే ఎత్తు లేవు. చిన్న చెరువులు తగిలాయి—నీరు పొలాలలోకి పారిపోకుండా వాటికి సన్నని గట్టువేకారు అక్కడక్కడ. చిన్నపల్లెలు తగిలాయి—చిన్నచీకటిగాఉన్న నుడిసెలతో వాటి కప్పులు చాలామట్టుకు కుంగిపోయాయి. పెరుగుతో అల్లిన గాడెలు, తెరచి తేలి చూస్తున్న గుమ్మలు, వాటిత్రక్కని పొడలు పోయిన కల్లాలు; కొన్ని చర్మీలు—మట్టితో కట్టినవి, మెత్తిన మట్టిపెల్లులు అక్కడక్కడ ఊపిపోతూ, కొన్ని కర్రతో కట్టినవికూడా ఉన్నాయి; వాటి నిలువలు పక్కకి వాలి పోయాయి. సమాధిప్రదేశాల్లో గడ్డి వత్తుగా ములిచిపోయింది. ఇవన్నీ చూస్తూ వారున్న దుకి సాగుతున్నారు. క్రమంగా ఆర్కాడి హృదయం వెంగగా కుంగిపోయింది. వారి కంటజడ రైతులు చినుగుపాతలు కట్టుకున్నారు; ఎండి పోయిన గుర్రాలమీద ఎక్కిపోతున్నారు. దానితో ఆ దృశ్యం సంపూర్ణమయింది. మొదట చుట్టూపటా వోలిచీవేసిన చెట్లు, విరిగిపోయిన కొమ్మతో—చింపిపాతలు కట్టుకుని ఇరుపక్కలా నిలబడ బిచ్చుకాల్లాగ ఉన్నాయి. సన్నగా ఎముకలు బయటపడడ ఆపులు ఆటగా గోతులలో మొలిచిన పచ్చగడ్డి పీక్కుని తింటున్నాయి

(19 వ పేజీ చూడుడు)

మహాత్మాగాంధీ విగ్రహాలు
 నెలకొల్పబడేగాదు; ఆయన యెడభక్తి ఆయన సిద్ధాంతాలను తెలుసుకొని అనుసరించాలి అందుకని చదువండి

గాంధీ-గాంధీత్వం
 (రెండు సంపుటలు) రూ. 8/-
 త్వరలో వెలువడుతుంది
 కాంగ్రెసుచరిత్ర రెండవభాగం రచయిత:

డా॥ పట్టాభి సీతారామయ్య
ప్రభాతప్రచురణ సమితి
 21/112 గవర్నర్ పేట, బెజవాడ.

వీరేశలింగం పంతులు గారి భాష

“బ్రహ్మశాస్త్రోక్తి మయ ప్రపంచమున”

అధునికాంధ్ర సాహిత్య యుగమునకు నేతయని పేరొందిన మహనీయులు శ్రీ కందుకూరి వీరేశలింగం పంతులుగారు. కాఖ్యోప కాఖ్యలై బహుముఖముల విస్తరితమున్న నేటి ఆంధ్రసాహిత్యముందు ఒక్క కథానిక, భావ కవిత్వ మని ప్రత్యేకతను పొందిన గేయరచన తప్ప తక్కిన వివిధరచనల పొకడల కన్నీటికిని మార్గదర్శకులు వీరేశలింగం పంతులుగారు.

పంతులుగారు పుట్టిన కాలమునకు అనగా క్రీ. శ. 1850 నాటికి ఆంధ్రసాహిత్యము ఊడదళి నుండెను. ఆ కాలములో పెక్కుండు కవులు పూర్వకవిత్వరీతులను అనుకరించినవారే కాని స్వతంత్రకల్పనతో గల వారు కారు. తమ పాండిత్యమంతా గారడీవిద్యలలో చూపి, క్లృప్త కావ్యములందు రెండవములే కాక మూడవములు కలవి కూడా రచించినవారుండెడిరి. మైచ్చుకో దగిన కావ్యములను రచించినవారు లేకపోలేదు. కంకంటి పాపరాజు, కూచిమంచి తిమ్మకవి మొదలయినవారు కొందరు ప్రాచీన కవిత్వా విధానమునే అనుకరించినా తమ కవిత్వమున కల్పన లం దు, భావ న లం దు నూతనత్వమును చూపించినారు. అయినా, మొత్తమీద పరిశీలించి చూచినయెడల ప్రబంధ రచన అనుకరణములను ఊడదళిలో ఉండెనని చెప్పక తప్పదు. ఇక ఇతరవిధములయిన రచనా విధానములయెడల ఎవరికిని అంతగా శ్రద్ధ లేక పోయినది. యక్షగానములతో తృప్తి పొందుట చేతను కావోలు, నాటకరచనలందు మన పూర్వీకులకు అభిమానము కూర్చుండెను. ఆ యక్షగానములయినా తంజావూరు మొదలయిన దక్షిణ ప్రదేశములలో పుట్టిన వేదాని మన తెలుగు జిల్లాలలోని కావు. ఇక వచనరచనయెడల పండితులకు గౌరవము తక్కువగా ఉండెను. కాని, వచనరచన లేకపోలేదు. నానావిషయములకును సంబంధించిన వచనరచనలు వందలకొలది వాడుక భాషలో రచితము లయినవి. అయినను, వాటి యెడల గౌరవము తక్కువగుటకు కారణ మేమంటే, అంతకంతకు భావచిక్కులు ఎక్కువచేసుకోవడమే పాండిత్యమునకు పరమావధిగా ఎంచుకొనే సంప్రదాయము ఈ ఊడయగమునాటికి ఆదర్శప్రాయ మయినది. వచన రచన రెండుమార్గముల పరిణమించియుండెను. ప్రబంధములందలి గద్యలలో నున్నది కావ్య భాషలో ఉండేది. గ్రంథమంతా వచనముగా నున్నప్పుడు మాత్రము అందలి భాష కావ్య భాష కాక వ్యావహారికభాషగా ఉండేది చిన్నయనూరి కాలమువరకును వచనరచనాసంప్రదాయ మిట్లే ఉండేది. చిన్నయనూరిమాత్రము ఇది తన క్లిష్టముకాకపో వడముచేత తన నీతిచంద్రిక కేవలము కావ్యభాషలో రచించినాడు. క్లిష్టమైన భాషలో రచన కావించడము గొప్పగా ఎన్నుకొనే ఆ కాలములో వచనరచనకూడా ఎంత క్లిష్టముగా ఉంటే అంత మేలయినదిగా భావించే చిన్నయనూరి శబ్దాడంబరముగల క్లిష్ట భాషలో రచన సాగించి ఒకతరము రచయితలను తప్పదారిని నడిపించినవా డయినాడు. చిర కాలమునుండి వస్తూఉండిన వచనరచనాసంప్రదాయము మరగుపడి చిన్నయనూరి తెచ్చి పెట్టిన కొత్తసంప్రదాయము ఆదర్శప్రాయము కావడానికి కారణ మేమంటే సరిగా చిన్నయనూరి కాలానికి ఆచ్యుతాంధ్రములు వచ్చినవి. ఏ గ్రంథములు ఆచ్యుతాంధ్రములు ఉండెనో ఆ గ్రంథములే ప్రచారములోనికి వస్తూ ఉండేవి. అదిగాక చిన్నయనూరి ప్రభుత్వమువారి విద్యాలయములలో పండితుడై పలుకుబడి సంపాదించి పాఠ్యగ్రంథములను నిర్ణయించే అధికారము కూడా పూర్తిగానో, కొంతవరకొకరికి ఉండడం చేత వ్యావహారికభాషలో రచితములయిన వచన గ్రంథములు ఏవో కొన్ని తప్ప, తక్కిన వన్నీ వ్రాతరీతులలోనే ముగిసి పడి యుండవలసివచ్చినది. ఈ విధంగా చిన్నయనూరి ఆంధ్రవచన రచనకు “వీరేశలింగం”, “మార్గదర్శకుడు”, “వచనరచనగంగావతరణమునకు భగీరథునివంటి

శ్రీ గిడుగు వెంకట సీతాపతి

వాడు” అనే ప్రఖ్యాతి వచ్చినది. చిన్నయనూరి బాలవ్యాకరణము, నీతిచంద్రిక చదువుకొని పండితులు, కవులు అయినవారికి శబ్దాడంబర వ్యామోహము వడలకపోవడం చేత జ్ఞానాభివృద్ధి ఎక్కువగా తోడ్పడగల వచనసాహిత్యము సరియైన మార్గములలో సాగలేదు. మన వీరేశలింగం పంతులుగారున్న ప్రారంభదశలో చిన్నయనూరి ప్రభావమునకు లోబడినవారే. అందుచేతనే పంతులుగారు చిన్నయనూరి విడిచిపెట్టిన నీతిచంద్రికలోని భాగములను పూర్తిచేయడమే మొదట విగ్రహమును రచించినారు. చిన్నయనూరి అవలంబించిన శబ్దాడంబరము గల భాషనే అనుసరించి, అందులోను, చిన్నయనూరి భాషను వింటి క్లిష్టతరమైన భాషను అవలంబించి, తమ పాండిత్యపునఃప్రకటించుకొన్నారు. కాని, ఈ పని పంతులుగారికి సహజముగా అనిష్టమయినది. శిష్ట కాలములోనే—అనగా సంధికాలము రచించడానికి పూనుకోకూర్చుకొని... చిన్నయనూరి వచనరచనానుకరణము వృథా ప్రయోసము, అనర్థము అని గ్రహించి సంధికాలము మాత్రమే కాక తక్కిన రచనలు నైతము అంతకంతకు ఎక్కువ సులభమైనభాషలో రచిస్తూ ఉండేవారు. వచనరచనలో అవలంబించదగిన భాషా విషయము పంతులుగారికి గల అభిప్రాయము ఎట్లు మంచిమార్గమున పరిణమిస్తూ వచ్చినదో తెలియజేసే వాక్యములు క్రమక్రమే వారు రచించిన వే ఎత్తి చూపిస్తున్నాయి.

శ్రీ వివేకవర్ధని-సంపుట 1 వ్యయ సెల్ల భాద్రపదమాస సంచిక 6 లో కవుల చరిత్ర భాగముందు బమ్మెర పోతరాజు చేసిన నన్నరేఫ అకారమైత్రినిగూర్చి ప్రసంగించిన పట్టున పంతులుగారు రచించిన వాక్యములు :—“అనా వత్సేకము లయిన నిర్బంధములను దీసివేసి భాషను సు సాధ్య ము చేయుట పరమ ప్రయోజనకరమగుట చేతను, రేఫఅకార భేదములను భాష కొక ప్రయోజనము కలుగకుండుటచేతను, పూర్వకవులనే కులు వాని మైత్రి నంగీకరించుటచేతను, మన పండితులు దుర్భాగ్యమయిన యీ భేదమును పాటించక భాషచిక్కు కొంత వదల్చి సమ్యక్తమగు నమ్మచున్నాను. పదములు రేఫభేదమును గలిగియున్నచో నర్థభేదముకూడ గలిగియుండు నందుచేమో? మన లక్షణజేత్రలు చేసిన నిర్ణయమునుబట్టియే యెన్ని పదములు సహ నార్థములు గలవో యుభయరేఫలుగా నుండలేవు? ఆరభేదమును నిర్ణయించుటకు ప్రకరణ సాహచర్యములు సాధనములుగాని వ్రాయబడిన రూపముకాదు...”

ఈ భాషాసంస్కరణమునగూర్చి శ్రీ పంతులుగారికి గల అభిప్రాయము సర్వధారి సెల్ల శ్రీకృష్ణమాధ్వనుసరికి వీరితిగా పరిణమించినదో శ్రీ వివేకవర్ధని సం. 18, సంచిక 6 లో ప్రకటితమైన పంతులుగారి సంపాదకీయ వ్యాసము చదివి తెలుసుకోవచ్చును.

“దేశాభివృద్ధికియై భాషాభివృద్ధికూడ కావలెను. ఒక్కపదమునకు వేయి యర్థము లుండుటయు, నొక్కయర్థమునకు వేయి పదము లుండుటయు భాషాభివృద్ధి కాదు. అన్ని యభిప్రాయములను, వస్తువులను, వ్యాపారములను దెలుపుట కావశ్యకములయిన పదము లన్నియు నుండి, చెప్పదలచుకొన్న సత్యములను సుబోధ మగునట్లుగా సులభమైతని విస్తృతముగా జెప్పెడి గ్రంథములను గలిగియుండుటయే సత్యమయిన భాషాభివృద్ధి యగును. అభిప్రాయములను పరస్పరమును తెలుపుకొనుటయే భాషయొక్క ముఖ్యప్రయోజనమైనను, తమ భావముల నితరులకును, కొంత కాలమయిన తరువాత తమకునుగూడ తెలియకుండునట్లుగా వాగిని మఱుగుపఱచుటయే భాషవలని ప్రయోజన మని విపరీతభావన గలవారయి యెవ్వరికిని తెలియకుండునట్లు పుస్తకరచనచేయ బ్రయత్నించు మహాశయులను బ్రస్తుతకా



మున సామాన్యముగా నున్నాడు. అట్టి పుస్తకములయందు సాధారణముగా మాటలయొక్క యాడంబరమే కాని కష్టపడి యర్థముచేసిన తరువాత తెలిసికోవలసిన జ్ఞానసాధకములైన నూతనాంశము లేవియు నుండవు. అట్టి గ్రంథముల వలన వృథాకాలయాపన మగుటకన్న వేలు ప్రయోజనము కలుగదు. కాబట్టి యిప్పుడు రచియించెడు నట్టియు, స్త్రీలచేతను సామాన్య జనులచేతను చదివించవలసినట్టియు గ్రంథములు మూరతను పోగొట్టి బహు విషయములయందు సత్యమైన జ్ఞానమును నీతిని వృద్ధిపఱచుట కనుకూలముల సంతోషజనకములయినవిగా నుండవలెను.”

మిమ్మల్నీ, తమ స్వీయ చరిత్రములో (మా. 2 వ భాగము-పు. 156) పంతులుగారు ఆనాటికి తమకు గల అభిప్రాయము ఎట్లు విశేష పరచినాకో చూడండి :

“భాషవలని ప్రయోజన మేమి? జనులు తమ అభిప్రాయముల నొందోరులకు దెలుపుకొనుట. భాషలోని గ్రంథములవలని ప్రయోజన మేమి? తమ భావములను దూరమున నున్నవారికిని, రాజ్యపుతరములవారికిని సులభముగా తెలుపుట. అట్టి సౌలభ్యము విగ్రహమువంటి పుస్తకమువలన గలుగునా? కలుగదు. అందలి పదముల యొక్కయు, వాక్యములయొక్కయు నర్థమును దెలిసికొనుటకయి సామాన్య జ్ఞానము గలవానికి నిఘంటువులయొక్కయు, పండితులయొక్కయు సాయము కావలెను. ఇంత కష్టపడి యర్థము గ్రహింపగలిగినను వారిందు క్రొత్తగా నేర్చుకొన్నదేమి? సులభవచనరూపమున నున్న పంచతంత్రములో నున్నదానికంటె విశేష మేమియు లేదు. అట్లయినచో గ్రంథము తెల్లుండవలెను? అందఱికి దెలియనట్లు సులభముగా నుండవలెను, అని నాలో నే నాలోచించుకొని ముందు వ్రాసెడు పుస్తకములను విగ్రహమువలెగాక సుగమములుగా నుండునట్లు వ్రాయనిశ్చయించుకొని, నాయభిప్రాయమును నాలోపలనే యుంచుకొనక పత్రికాముఖమున దెలిపితిని. పండితులు నాతో నేకీభవింపక, యట్లు చేసినచో భాషయొక్క గౌరవమే పోవుననియు, బోసి నోటివాడు బొక్కవలసిన పేలపిండివలె నిస్సారముగా నుండుననియు, పేలవముగా నుండుటచే రసికులయినవారి కట్టి వ్రాతలు రుచింపక చప్పిడిపాకమువలె నగ్రాహ్యముగా నుండుననియు నిరసించుచు, పరిహసించుచు నానావిధముల నెకపక్కము లాడజొచ్చిరి...”

“పూర్వవ్యాకరణము లన్నియు బద్ధకావ్య రచనకొరకే వచనకావ్యములు లేనికాలములో పుట్టిన వగుటచేత నందలి లక్షణము లనేకములు వచనకావ్యాభివృద్ధికి తగవనియు, నిత్యజీ కాలమునకు దగినట్లుగా వ్యాకరణమును మార్చుకోవలయుననియు

నే ననుకొని యీ కాలమునకును వచనరచనాభివృద్ధికిని తగినట్లుగా నొక నూతన వ్యాకరణమును వ్రాసి దానికి లక్ష్యముగా నొక వచన కావ్యమును జేయవలె నని పలుమాలు దల పోసితిని.

“అయినను వృద్ధుడను, దుర్బలశరీరుడను నగుట చేత నట్టిపని నా కిప్పుడు సాధ్యము కాదేమో? కాదనలే! ఈశ్వరానుగ్రహ మున్నయెడల సాధ్యము కావచ్చును.”

ఇటువంటి అభిప్రాయము గలవారే అయినా కొన్ని ప్రహసనములు, నాటకములు వాడుక భాషలో రచించినవారే అయినా, పంతులుగారిని కలుసుకొని, వారి తోడ్పాటు వ్యావహారిక భాషా నాడములో పొందవలెనన్న సంకల్పము మారండి గారికి (గిడుగు వేంకటరామమూర్తి పంతులుగారికి) 1917 సంవత్సరము ఎందుకు కలుగలేదో, కలిగినా ఎందుకు నెరవేరలేదో చాలామందికి తెలియదు. అది నాకు తెలిసినా వ్యక్తులను గూర్చి కృత్రిమముగా నుండిన విషయములు గణక నే పెక్కుడా ఇంతవరకును ప్రకటించలేదు. వేదము వేంకటరాయశాస్త్రిలవారి జీవిత చరిత్రసంగ్రహము ఇప్పుడు ప్రకటిత మయినది గనుకను, అందులో గురుజాడ అప్పారావుగారు శాస్త్రిలవారి పేర వ్రాసిన లేఖలు రెండు మూడు ప్రకటితము లయినవి గనుకను, ఆ లేఖలలో కందుకూరి వీరేశలింగం పంతులుగారిని గురించి తమకు గల అభిప్రాయము అప్పారావుగారు తెలియజేసినారు గనుకను, ఆ కాలములో అనగా 1912 నుండి 1916 వరకును గల కాలములో ఏమి జరిగినదో ఇప్పుడు తెలియజేయగలను. ముందుగా అప్పారావుగారి వాక్యములు ఆ లేఖలనుండి ఎత్తి చూపిస్తాను.

“What is your opinion of the solution of Mr. Veeresalingam Pantulu of a prose diction for Telugu [21 వ పేజీ చూడుడు]”

భారతప్రస్థి

Lodhra

UTERINE TONIC

శ్రీల ఆరోగ్య భాగ్యానికి

లోద్ర

కేసరీగుప్తీకం లిమిటెడ్, మద్రాస్
ఓరిస్సా, నైజామీదామినియన్సు, ఆంధ్రజిల్లా
తమిళనాడులకు ఏజెంట్లు :

సీతారామ జనరల్ స్టోర్సు,
బరంపురం, సికింద్రాబాదు, బెజవాడ, మధుర,
Jai Hind Publicities)

అతిబాల్యవివాహము. నిర్బంధవైధవ్యము

శ్రీ కందుకూరి వీరేశంగంతులుగారు

ఈ రెండువిషయములనుగూర్చియు కొంతకాలమునుండి బహుస్థలములందు చర్చ జరుగుచున్నది. మాయభిప్రాయమును మే మనేకపర్యాయములు తెలిపి యున్నాము. అతిబాల్యవివాహముకాని, నిర్బంధవైధవ్యముగాని పూర్వకాలమునందు మనదేశములో నుండలే దనియు, తరువాత శతకారణముచేతనే కొన్నితెగలవారిలో బ్రవేశించి కాలక్రమమున నన్నిచతులలోను అట్లు కొనుచున్న వనియు వేదకాస్త్రములను విమర్శించినవారి కండటికిని తెలిసియుండును. అయినను గొందఱు చిరకాలాచారమువలన విమర్శ మాని వేసి ప్రామాణికము లయినస్మృతివాక్యములను పాటిగాఁబట్టక యీనడుద వచ్చిన కొన్నిగ్రంథములనే పరమప్రమాణములగా జేకొనుచు దురభిమానముచేత శ్రుతిస్మృతుల కాచారానుగుణముగా విరుద్ధార్థములను కల్పించి సాధించుటకయి పొట్టుపడుచున్నారు. కాస్త్రములమాట యటుండ నిచ్చి పూర్వకాలమునందు లేక నడుచు వచ్చిన యీ రెండు నవీనాచారముల గుఱించియు గొంచెము విమర్శించినపక్షమున నిష్పాక్షికబుద్ధి కలవారి కండటికిని వీనివలన మితిమీరిన యనర్థములు వచ్చుచున్నవనియు వీనిని నివర్తించజేసి కొన్నియెడల బహుశ్రేయస్కులు కలుగుననియు తోచక మానదు. పసితనములో వివాహములు చేయుటవలనను, పసితనములో భర్తలను పోగొట్టుకొన్న బాలవిధంతువులకు యునర్వివాహములు చేయకపోవుటవలనను, నష్టము అన్న వని యొప్పుకొనువారిలోగూడ గొందఱు నష్టము లించుమించుగా బాల్యవివాహములను నిర్బంధవైధవ్యమును లేని దేశములలోఁపాత మున్నవనియు, ఆ విషయమయి ప్రయాసపడక స్వభావమునకువిడిచి యూరకుండవలసిన దనియు చెప్పువారుఁపాతము కానబడుచున్నారు. అట్టివారి సమాధానమున కయి మే మిక్కడ గొంత ప్రాయశాఞ్చివుచున్నాము. ఇతరులు కష్టపడుచున్నారు గనుక మనమును కష్టపడవలయుననుట యొకయుక్తికాదు. దైవికముగా కష్టములు సంప్రాప్తములయి వానిని వారించుకొనుట సాధ్యముకాన పుడు కష్టములను సహించి ధైర్య మవలంబించి

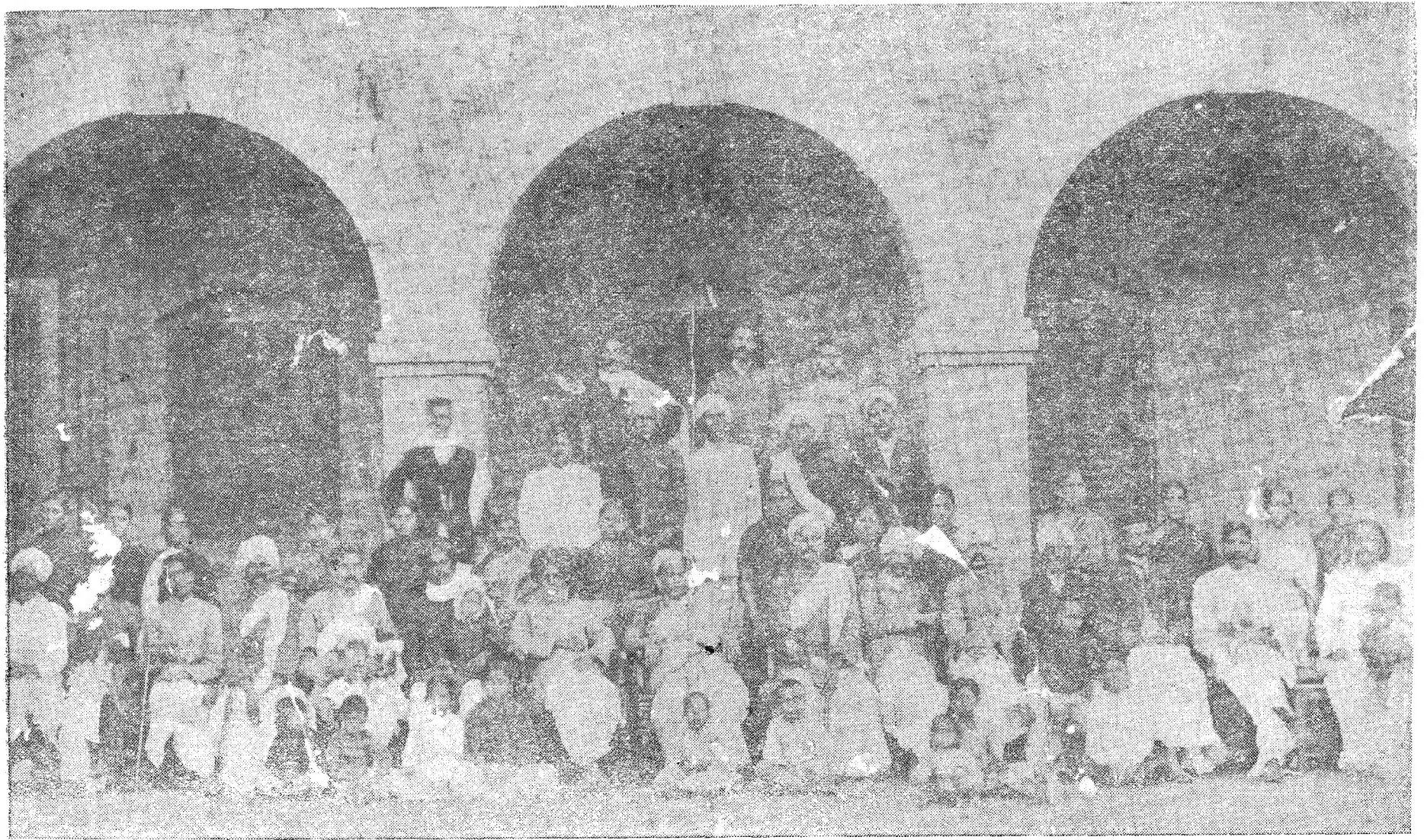
(1885 నవంబరు 11న వివేకవర్ధనీ పత్రికలో వ్యాసమును, వీరేశలింగంగారి శతవాద్విక జయంతి సందర్భమున వారి పూర్వవ్యాసముల నమూనాను పాఠకుల కందించుట భావ్యమని ఇట ప్రచురించితిమి.)

యుండుట లోకోత్తరగుణమే యయినను, కష్టముల బుద్ధిపూర్వకముగా జెచ్చిపెట్టి వానిని తొలగించుకొనుటకు సాధనము లున్నను చేయనియక కష్టములనుభవింపవలసినదని నిర్బంధ పలుచుటమాత్ర మెప్పుడును మానుపకృత్యము కానేరదు. ఒక్క యీ దేశమంతటి మన పెద్దలు తప్పు మఱి యేదేశమునం దయిన నెవ్వరైన పసిబాలికల కష్టానదశయందే వారి యనుమతి లేకుండ వివాహములు చేయవారును, దైవవశముచేత వైధవ్యదుఃఖము తటస్థించినప్పుడు వయసు వచ్చినతరువాత గూడ వారిని మరల వివాహముచేసికొని నుఖపడనీయక నిర్బంధపలుచువారును గలరా? దీనిని కిరాతకృత్యమనిగాక మఱి యేపేరున బిలువవలెను? భర్తపోయినస్త్రీ మఱియొక భర్త నొక్క విరక్తిమార్గము నవలంబించి కష్టములకోర్చి యావజ్జీవమును దృఢముగా నుండిన నుండేనిండు. అట్టి సతీతిలకముల విమలచరిత్రములను జనులు శ్లాఘింపనిండు. అంతేకాని భర్త తోడిసుఖ మనుభవించు గోరి యున్నయనాథను బాధించి నీవు నుఖ మనుభవించక యావజ్జీవమును దుఃఖపడవలసిన దని నిర్బంధించుట వివేకిలోకమున కర్హకృత్యమా? ఒకడు తన సర్వసంపదలను దానము చేసి తాను బీదతనము ననుభవించుచున్నచో నాతనిని దాత యని శ్లాఘింపవచ్చునుగాని పరులు వచ్చి నీధనము నిచ్చివేయవలసిన దని నిర్బంధపఱచి యాతనిచేత ధనమునిప్పించినచో నట్టి దాతనుగాని, ప్రోత్సాహకులనుగాని, జ్ఞానలేఖ మయినను గలవా రెవ్వరైన శ్లాఘింతురా? అట్టిది దొంగతనముకాదా? అదిగాక యీదేశమునం దున్నరీతి కష్టములు మఱియేదేశమునందును లేవు. 1818 వ సంవత్సరమునందుఁ బ్రకటింపబడినతెక్క ప్రకారముగా మనదేశమునందు హిందువులలో పురుషులు ఎనుబదికోట్లనలువది నాలుగు లక్షలును, స్త్రీలు ఎనిమిదికోట్ల పదియలక్షలును

ఉన్నారు. స్త్రీలకన్న పురుషు లిరువది ఎనిమిది లక్షల తెక్కునయున్నను దండులో గొలుపులుండియు, నపాయకరములయిన సమద్రనావలమీద పనులు కుదిరియు చచ్చుట తెక్కువ యరకాశము కలవారుగా నుండురుగనుక ప్రతిదేశమునందును సాధారణముగా పురుషుల సంఖ్య హెచ్చుగానే యుండును. యుద్ధములు మొదలయిన ప్రాణోపద్రవము లంతగా లేని యీకాలమునం దందఱి స్త్రీలకును వివాహము లగునన్నను స్త్రీల సంఖ్య తక్కువగుటచే పురుషు లనేకలక్షలు వివాహము కాక బాధపడవలసినవారుగా నుండురు. అట్టి స్థితిలో వివాహమునకు యోగ్యరాం ద్రయిన స్త్రీలనుగూడ వివాహమాడనియ్యక నిర్బంధపఱచి నచో వివాహములు కాక పురుషుల స్థితి మఱింత నిర్భాగ్యకరము కాకతప్పదు. అందుచేతనే యీ దేశమునందు మాడుకొట్ట తొంబదియేడు లక్షల పురుషులను, రెండు కోట్ల యేబదియేడు స్త్రీలను వివాహము కానివా రుండుటనుబట్టి వివాహము కాని స్త్రీలకంటె వివాహములు కాని పురుషులు కోటి నలువదియేడులక్ష లధికముగా నున్నారు. స్త్రీపునర్వివాహములే యున్నయెడల నింతనుండి భార్యలు దొరకక కష్టపడరుగదా; ఇది యిట్లుండేగా బాల్య వివాహములవలన వయస్సు వచ్చిన తరువాత భాద్యలు పోయిన వారి కిడేరినభార్యలు లభింపకయు, పిన్నవయసు లో నున్న బాలికలకు వగ్గు భర్తలు లభించి యు నుఖ మున్నది యెఱుగక యావజ్జీవవివాహదుఃఖ మనుభవించుచున్నారు. ఇట్టి బాలికల యవస్థ యొకవిధముగా విధంతువుల దురవస్థకంటెను హీనమయిన దని చెప్పవచ్చును. ఇక్కో నీదుర్దశల ననుభవించు వారి సంఖ్యను గొంచెము చూడుడు. మన దేశములో పది సంవత్సరములకు లోపల వివాహముయిన పురుషు లుండులక్షల యేఱువదియేనిమిది వేలు

న్నారు; పదిసంవత్సరములకులోపల వివాహములయిన స్త్రీలలో పందొమ్మిది లక్షల ముప్పది రెండువేలున్నారు. అనగా, నాయాడుపురుషులకన్న వివాహముయిన స్త్రీలు పదుమాడులక్షల యేఱువది నాలుగువేల తెక్కువ యున్నారు. ఇక పదియేండ్లు మొదలుకొని పదునే నేండ్లకు లోపు వారిని పుచ్చుకున్న పక్షమున పురుషులు పదు నెనిమిదిలక్షల యేనిమిదివేలును, స్త్రీలు నలువది మూడులక్షల తొంబదియేడువేలును వివాహముయినవారున్నారు. కాబట్టి యీ వయసులోనివారిని విచారించినను పురుషులకన్న వివాహిత లయిన స్త్రీ లిరువది నాలుగులక్షల యేనుబదియేడు వేల తెక్కువగా నున్నారు. ఆపయిని పదునేనుదాటి యిరువదింటికి లోపు వయస్సులోనున్న వారిని చూడము. ఆయాడువారిలో పెండ్లియైన పురుషు లిరువదియేడులక్షల నలువదివేలును, స్త్రీ లేబది మూడులక్షల యిరువదియేడువేలును ఉన్నారు. వీరిలోగూడ పురుషులకన్న స్త్రీలే వివాహ మయినవారిరువదియేడులక్షల యేనుబదియేడువేల తెక్కువగా నున్నారు. మొత్తముమీద విచారింపగా నిరువదియేండ్లలోపువారిలో వివాహములయిన పురుషులకంటె వివాహములయినస్త్రీలఱు వదినాలుగులక్షల ముప్పది నాలుగే లధికముగాఁ గనబడుచున్నారు. ఈ యరువది నాలుగు లక్షల స్త్రీలకు భర్త లేకుంటివారుగా నుండురాయని యాలోచింపగా, గృహస్థాశ్రమమును వదిలి వానప్రస్థాశ్రమమునోసన్వాసాశ్రమమునోస్వీకరింపవలసినవారుగాను, మంచము దిగక యువచారములు చేయించుకొను పూజ్యులుగాను ఉండురని యూహింపవలసియున్నది. మదిపెండ్లికొడుకుల సంఖ్యను విచారించెడు పక్షమున నీ సంగతియు ఒట్టబడు లగును. నలువదియేండ్లు దాటి యేబదియేండ్లకు లోపలివారిలో వివాహ మయిన పురుషులు డెబ్బదియొక్కలక్షల యేనుబదితొమ్మిది వేలును, స్త్రీలు నలువదిమూడులక్షల నలువది

(20-వ పేజీ చూడుడు)



ఆ నాటి విధంతు వివాహములొనర్చుకొన్న దంపతుల సమావేశము. వీరేశలింగంగారు వారిసతీమణి, మధ్యను కూర్చున్నవారు.



1897 సంవత్సరమునాటి రాజమహేంద్రవర పురమందిరసభ్యులు పెద్దలు. కూర్చున్నవారిలో చివరి ఎడమవైపున న్యాయపతి నుబ్బారావుగారు, కుడివైపున చివర ఫార్మీ శ్రీనివాసరావుగారు ఉన్నారు.

జాతికి నూతన జీవము నిచ్చిన మహామహుడు వీరేశలింగం శ్రీ అయ్యదేవర కాళేశ్వరరావు

స్వతంత్రముఖమైన సంస్కరణములను గావించి, ఆంధ్రజాతికి నూతనజీవము, నూతనశక్తిని కలుగజేసిన మహామహుడు కందుకూరి వీరేశలింగము. మూఢవిశ్వాసములు ప్రబలిస్వార్థపరత్వము వృద్ధియై సంఘము క్షీణింపుచుండెను. పలుకుబడి గలగి బలవంతులైయున్న పూర్వాచారపరాయణులను ఢిక్కరించి వారికి అండగా నున్న మతపీఠాధిపతులను త్రోసివేసి వీరేశలింగము సంఘమును పసి త్రవరచి పైకెత్తుటకు సంస్కారములను గావించసమకట్టెను. అందుకాయనను వెలివేసిరి. నానాభాషలుపెట్టిరి. వాటికాయన జంకలేదు. ఆయన సతీమణి కష్టములలో భాగస్వామి యయ్యెను. బహుదేవతార్చనను విగ్రహారాధనను విడనాన్మి ఉపనిషత్తులను ఏకేశ్వరాధనను ఆయన బోధించెను. స్త్రీల యున్నతి కొరకాయన కృషిసలిపెను. విరంతుస్త్రీల పునర్వివాహమాడు స్వతంత్రమును స్థాపించెను. స్త్రీవిద్యావ్యాప్తకమునకు పాటుబడెను. స్త్రీలు చదువుకొనుటకు ప్రత్యేకగ్రంథములను రచించెను. పసిపిల్లల పెండ్లిండ్లును ఖండించి రజస్వలానంతర వివాహములను ప్రారంభించెను. అవినీతిని పెంపొందజేయు భోగం మేళములను మాన్పించి ఆకులమువారిలో వివాహములను ప్రోత్సహించెను. పంచముల అంటుదోషమును నివారించు యత్నములను గావించెను. మానవ సమానత్వమును, మానవసోదరత్వమును ఆయన దృఢముగా నమ్మి కులభేదములను త్యజించెను. కులభేదచిహ్నమును యజ్ఞోపవీతము నాయన తీసివైచెను. భారతదేశమునకు రాజకీయసంస్కరణములు, స్వయంపరిపాలనము కావాలనని ఆయనవ్రాసి కాంగ్రెసు సంస్థను బలపరిచెను. తన ఆదర్శములను భావములను ప్రజలలో వ్యాపింపజేయుటకు పత్రికలను నెలకొలిపెను. గవర్నమెంటు కళాశాలలో ఆచారత్వమును వహించి తరతరముల విద్యార్థులలో సత్త్వరసనలవడజేసి తన సంస్కరణ భావములలో తర్ఫీయతుచేసెను.

పక్షలు జరిపి ఉపన్యాసముల నిచ్చుట కొక పురమందిరము నిర్మించెను. వితాయకరజాలయమును స్థాపించి దానికి తన ఆస్తి నిచ్చివేసెను. ఈ అన్నీటికన్నకూడ వీరేశలింగము యొక్క

గొప్ప జీవితమునకు వన్నెతెచ్చినది ప్రజల భావను నవీనవాఙ్మయమును సృష్టించుట. అది వరకు తెనుగులోని గద్యపద్యములన్నియు సంస్కృతమూయులములై పండితులకుమాత్రము గ్రాహ్యములుగా నుండెను. ప్రజాభావాభివ్యక్తి నకు తెలియుటకుగాను ప్రజల కర్థమును రితిని తెలికాయకు తెనుగులో నూతనవాఙ్మయము నాయన సృష్టించెను. ఆంధ్రప్రజానీకమునకు సర్వవిషయములలోను విజ్ఞానము నిచ్చుటకు ఆయన రచనలు గ్రంథములు అత్యంతముగ తోడ్పడినవి. నాటకములు, నవలలు, ప్రహసనములు, కవితలు, వ్యాసములు, ఆంధ్రవాఙ్మయ చరిత్ర, ఆంధ్రము సంస్కృత గ్రంథకర్తల భాషాంతరీకరణము లొకవైపున, కరీర కావ్య భిగోళకావ్య ప్రకృతికావ్య రచనలు మరొకవైపున మతసంఘ సంస్కరణ గ్రంథములు, రాజకీయ సాంఘిక ఆర్థిక గ్రంథములు, స్త్రీలకు ప్రత్యేకగ్రంథములు, ప్రజాసామాన్యమునకు వలయు వ్యాసములు మొదలగు వి ఇంకొకవైపున ఆంధ్రప్రజలలో నూతన భావములను వెదజల్లి



శ్రీ న్యాయపతి నుబ్బారావుగారు.

గొప్ప భావవిప్లవమును కలుగజేసినవి. ప్రేంచి విప్లవకారుడైన వాడేరు మహాశయుడు వీరేశలింగముమహాశయునితో పోల్చితగినవాడు. వారు రచించిన ప్రతిగ్రంథములోను మానవ సమానత్వము, సోదరత్వము, స్వతంత్రవాంఛ ఇమిడి యున్నవి. మానసికవికాసము మతసాంఘిక మతాద్యములు మానవచరిత్రలో రాజకీయ స్వతంత్ర పోరాటములకు దారితీసినవి. అటులే నవీన భారతజాతీయ స్థాపకుడైన రాజారామమోహన రాయలు నవీనాంధ్రజాతీయస్థాపకుడైన కందుకూరి వీరేశలింగం స్థాపించిన భావస్వతంత్రము మతసాంఘిక వైజ్ఞానిక సంస్కరణములు, వాటి కొరకై వారు గావించిన గొప్ప త్యాగములు, వారు రచించిన బాహుళ్యమైన వాఙ్మయము వలన సామాన్యప్రజలలో కలిగిన భావవిప్లవము, నూతనజీవము రానున్న గాంధీమహాత్ముని మహా విప్లవమునకు పునాదులు వైచినవి. ఇప్పుడు స్వతంత్రభాను దుదయించినాడు. ఆంధ్రయువకులు వీరేశలింగముమహాశయుని అడుగుజాడలలో నడచి జాత్యభివృద్ధి వలయు సర్వతోముఖమైన



శ్రీ కీ.రసాగరం సుందరయ్యగారు.

వీరేశలింగము ఒక అగ్నిపర్యతము

శ్రీ గొల్లపూడి సీతారామశాస్త్రి

నేను అత్యుత్సాహముతో ఆంధ్రదేశమునం దెల్లడ ఏ మహానుభావుని 100 వజ్రనాదినోత్సవము జరుపుటకై యత్నములు జరుగుచున్నవో ఆతడు విప్లవకారి వీరేశలింగం. దుర్బల శరీరు డయ్యి, అతిస్వల్పమైన ఆంగ్లపాండిత్యం కల వాడయ్యి, ఆంధ్ర దేశమున ఆ మూలాగ్రముగ అన్ని కాఖలలో ప్రచండ పరివర్తనము కలిగించి, తుపానువలె, భూకంపమువలె, అగ్నిపర్యతము వలె జడిపించి, కంపమొందించి, గాఢవిద్రునుండి మేల్కొలిపి సత్యస్వరూపమును జూపి కన్నుల మిరుమిట్టుగొలిపి, అభ్యుదయమార్గమున అధిగమింపజేసి, అనంద పారవశ్యము గల్పించిన, అకుంతితప్రజ్ఞాధురీణు డాతడు. ఎన్నరాని కష్టములను తా నెదుర్కొని ఢిక్కరించి, ధైర్య సాహసోపేతులగు సైనికబృందముల తయారు చేసి, సాంఘికములు, నైతికములు, మతవిషయ కములు, ఆధ్యాత్మికములు, రాజకీయములు ఏ పేరు ఏమాత్రు దాల్చినా, ఎట్టి దూరాచార పితాచములైనా చండాడుటకు రణరంగమున కురికి, వాటిని భూస్థాపితము చేసిన, విజయ పరంపరా సంబోధిత వీరసేనాని ఆతడు. హింసారహితమైన సామ్యమైనమార్గమున వేయి కదనరంగముల గెలుపొందిన ఆంధ్రకంఠి రవు డాతడు. భాషాసేవలో అనన్యమైన మార్గముల ద్రోక్కి, గద్యపద్యరచనలలో పద్యము కన్న గద్యములో, నిరుపమానమాధుర్యం గల ద్రాక్షపాకము కురిపించి, ఆంధ్రవృషభము ఆకరించిన వ్యాసలేఖనశ్రేణి డాతడు. స్వార్థమును వీడి, సంగ్రహపరచిన దంతయు ఆంధ్రదేశమున కర్పించిన అనాస్తియోగ పుంగవు డాతడు.

మహాత్ముడు వెదజల్లిన అమోఘత్యాగ బీజములు సత్వరమే మొలకెత్తి స్వరాజ్యపుపంటలు విక్కుటముగా పండుటకు వీలగునట్లు, ఆంధ్రభూమినంతయు లోతుగా దున్ని, కల్పును జంపి సారవంతమొనర్చిన తీవ్రకృషీలు డాతడు. పీఠాకరమును ఉబ్బసమును నిర్లక్ష్యముచేసి, మనోదార్థ్యముచే, నైతికప్రాబల్యముచే, ఆత్మశక్తిచే అవ్యాహతమును వరదినారము సల్పిన విప్లవవీరుడగు వీరేశలింగమునకు వినయవిధేయతలతో ఈ విరిదమ్మిని అర్పించుకొందును. నా జీవితారంభ దశలో నన్నొక నూతనమార్గమునకు నెట్టిన ఆ నాయకునకు కృతజ్ఞతాపూర్వకముగా నే నందించునూలుపోగు ఇది.

వాఙ్మయమును మాతృభాషలో పెంపొందింపజేసి కృతకృత్యులయ్యెదరుగాక యని కోరుచున్నాను.



శ్రీ కామరాజు పెద్దబాపయ్యగారు

ప్రశ్నానశ్చలు

బ్రహ్మశ్రీ శతావధాని చెల్లపిళ్ల వేంకటశాస్త్రిగారు

3

అనుబంధము
తొవలకి వచ్చి చాలా సేపయింది శ్రీ నాథ మహాకవి - "పాకనాటింటినాడవు" అన్నాడు గదా! మీరు యోగులా? వైదికులా? అని ప్రశ్నించుకుంటే; ఆ పుస్తకంలోనే - "కమల సాభామాత్య చూడామణి" అని కన తాతగారికి వేసిన అమాత్య బిరుదం సంకయాన్ని తీర్చి వేస్తుంది. ఆ యీ పాకనాటివారికి ప్రాజ్ఞాటువారనే నామాంతరం కూడా సరి మవుతుంది. మీరు నెల్లూరు మండలంలో కొంత విస్తరించి వున్నట్లు నా వూసా. అటువల వారికంటే వీరికాఖ చాలా తక్కువ సంఖ్య గలదే. వీరికి వారికి యచ్చి పుచ్చుకోవడాలు యీనాడే కాదు, ఆ నాడు వున్నాయనుకుంటాను. కంటటి పాపరాజుగారు "విద్యావినోదు లార్చేలవారు" అంటూ వొక సీపపద్యం చక్కనిది వ్రాసి కాళాసౌభాగాన్ని వ్యాకరించి వున్నారు. (యీ పద్యం ఉత్తర రామాయణంలో చూ.) శ్రీనాథుడు తన కాళసుగూర్చి వ్రాస్తే బాగుండేది. కాని వ్రాసి నట్లు లేదు. మేమైతే "కురుగవిద్యాధరంధరత గోటలైన దాటనేర్తురు పాకనాటివారు" అంటూ వొక సీసం రచించాంగాని ఆ పాకనాటి వారు (ఆయీ పద్యం శ్రీనవాసలిసంంలో చూ.) గద్వాల, ఆత్మకూరు, ఆయీ సంస్థానాధిపతులైన రెడ్డిరాజులుగాని బ్రాహ్మణులు గారు. నా బాల్య గురువులు— వెల్మూటివారు అని వొక సీసం స్వకాళా సౌభాగాన్ని గూర్చి వ్రాసి వున్నారు. అది శ్రీ కృష్ణ భారతంలో వుంది. యక్కడికి "ఆంధ్ర ద్రవిడ" అన్న స్లోకంలో వున్న ఆంధ్రావాంతర భేదాలు తెలిసినంతలో వివరించినట్లయింది.

ద్రావిళ్ళలో శ్రమారు ద్రావిళ్ళా పుట్టుగుంట ద్రావిళ్ళా అనే వారిని పేర్కొలేదు, గాని తక్కినవారినిగూర్చి తెలుగుచేతంలో వుండే వారిని పేర్కొన్నట్లే. యీ పుతూరు, పుట్టుగుంట వారు కెల్లూరుప్రాంతంలో వున్నారు. చెన్నపురిలో నూకనబడతారు.

(1) నావిశ్వవారు, (2) చదలువాడవారు,
(3) వేదంవారు యీమొదలైన ముప్పసిద్ధులు
అయిత్రా విశ్వే ఆయీ కాఖరు చెందినవిద్యార్థి-
వేదం వేంకటేశ్వరకాస్త్రి నావద్ద కొన్నాడు
చదువుకున్నాడు. ఇప్పుడతని బంధువులు
కొండటికోన నన్ను చూడడానికి వచ్చినపుడు
వయితడు విద్యుతిధారిగానే కనపడ్డాడు గాని,
బంధువులు తిరుమణి తిరుమార్గ భారులుగా
వున్నారు. అప్పుడు ప్రశ్నించ లేదు గాని
తరవాత అతని యీవిషయమే ప్రశ్నించాను.

“యీ ప్రాంతంలో మా కాభియలు కొందఱు
యీవిధంగా వుండడం ఆచార మన్నాడు.
కీ. శే. వేదం వేంకటరాయ కాన్యలుగారు
వగైరా మహామహులైకాదు, లోకైక ప్రసిద్ధులు
లోనైనవారకూడా యీ కాభి వారే అని
అలాడివారు విన్నాను.

అను మొదలుకొని బరహంపురందాకా
 తిలిద్రావిల్లు అనే కాళు వుంది. వీరు పేరూరి
 ద్రావిళ్ళకొని అస్యులు కారు. రఘ్వలా
 వివాహం చేయడంవల్ల స్వకాళునంది విడిపోవలసి
 వచ్చిందని వినికిడి అలాటి వివాహంయొందుకు
 చేకూర్చి అస్యుత వ్యాఖ్యానించాను.

తూర్పున - పుట్టనంటలు అంటూ గంజాం
డి. ప్రాంతంలో నొక కాళి పుందినిన్నీ వారు
చెప్ప కోవడం - ఆరామద్రావిళ్ళుగా చెప్ప
తుంటారుగాని ఆరామద్రావిళ్ళ కారనిన్నీ మా
కాళి యులు తూర్పుదేశీయులు చెప్పగా
విన్నాను. యెంతవఱకు సత్యమా కాని వీరు
కోర్కను పెంచుతారనియెవరో చెప్పగా
విన్నాను.

ఖీరిలో కూడా మంచి విద్యావంతులున్నారు.
 వెల్మూటివారి, తేక పేరుగొందావల్లో ఖీరి
 కన్యను వివాహంచేసుకున్నారని విన్నాను.
 కాని ఆ వివాహం సంఘసంస్కర్తలకు సంబం
 దించింది, (పునర్వివాహం కావడంచేత తావ
 న్నాత్రంవల్ల ఆశాఖికి యీశాఖికి బాంధవ్యం
 నిరాఘాట మనడానికి వీలు కాదు, కుక్కట
 ములూ, పిల్లలూ కుక్కలూ యీ మూడింటి
 పెంపకమూ—

“శ్వాస కుక్కుట మార్జల
పానకస్పృశిత్రయమ్,
ఇహ జన్మని శూద్రత్వం
చందాలఃశాటిజన్మసు

అనే ధర్మవచనాన్ని పట్టి నిషిద్ధమే అయినా, కోళ్ళను పెంచడం బ్రాహ్మణులు యొక్క వదురాచారంగా పాటిస్తూన్నారు. పిల్లలు బాహుటంగా యిండ్లలో మనుషులతోపాటు యెంతటి శిష్టుల గృహాలైనా సరే గాలితోపాటు తిరుగుతూనే వుంటాయి. మడి గట్టుకొన్నప్పుడతడు వాట్లను మట్టుకోవడం దుర్వారమే. అవి పదార్థాలను మట్టుకుంటూనే వుంటాయి. బంగాళీల యిండ్లలో వీటికి మట్టి చురువు. వారు మత్స్య భుక్తులు గనక, మత్స్యకేమలు వారికి పనికిరాని బావకు వీట్లకు వుపయోగపడుతూ వుంటాయి. వారు కోళ్లను పెంచుతారని వివరేదు. బంగాళీలు తమ పిల్లలతోపాటుగా పిల్లలను ప్రేమించి వాట్లకు తమసరి ననుసరించి ఆధరణాలకుడా అలంకరిస్తారని వివడం కుక్కలను శిష్టులు పెంచరుగాని బాగా నాగరికం ముడిన బ్రహ్మ బంధువులు పెంచుతూనే వున్నారు వీరేనా కోళ్ళను పెంచరు. మొత్తం త్వరలో శూద్రత్వం సంపాదించుకోవాలంటే యీ ఇండియన్ గడియారాలని పెంచడమే మంచి వుపాయం. ప్రస్తుత కాలంలో నాకా బ్రామిన్యతనం నాకరి సంపాదనకు సాధనం గనక బ్రాహ్మణులు దీన్ని ఆచలంబిస్తే పై ఆధికారుల గౌరవిస్తారేమో? బ్రాహ్మణులు యెందటో పాపం! యీ దిక్కు మానిషులంలో యెందుకు పుట్టలనిపించిందో అని విచారించేవారున్నారు. పూర్వం దేనికి దేనికి గౌరవమో, యిప్పుడు దానికి దానికి అది లేదు. పెద్దన పాట్లకోసం యెంతటి ఆనాచిత్యానికైనా సరే సర్వలూ ఆలాయపడే కాలం దాపరించింది. శాంతం పాపం! ప్రకృత మనుషరాముః. కోళ్లను పెంచడం వల్ల బ్రాహ్మణ్యానికి వచ్చే హాని యొక్కవది అని తేలింది. శాస్త్రంకంటే కొన్నివిషయాలలో ఆచారం ప్రబలంగా కనపడుతుంది.

“తాల హింతాల ఖియార
నారికేళ మధుప్రచుమాః,
ఏషాం ఫలాని భోజ్యాని
న మద్యంతు కదాచన ”

అని వోకాయన చదివి తాటిమంజలు తినడానికి అభ్యంతరం లేదన్నారు. శ్లోకం యాష్టల్క్యస్మృతిలోని దన్నారు. దేవతానివేదనకు కొబ్బరికాయ ఖడ్గూరం యిప్పపువ్వు యివి వాడినట్లు తాటిపండుగాని, యీతపశ్చుగాని వాడరు. కొబ్బరికాయనీశుశు శివునికి అభిషేకం చేస్తారు, తాగుతారు కాని కొబ్బరికల్లు నిషిద్ధమే. యీలా విచారణ చేసినకొద్దీ, కాస్తానికీ, ఆచారానికి పున్న తేడాపాడాల కనపడతాయి. కోళ్ళని పెంచడంచేత పుట్టనంబులకూ, మౌ ఆరామద్రావిడానికి బాంధవ్యం లేకపోయిందనే (యీ కుక్కుటపోషణ కల్పితమో, యథార్థమో విచారించాలి.) ప్రపక్షిలో యితర విషయం కొంత నడిచింది. ఆయీ నంబులు కూడా అంగధబాహుళా జాతీయులే.

యిక శి వా ర్చ కు లా వై ఖా న నుల

అంతర్భవించే బ్రాహ్మణులే. ఒకరికి ఆగమం ప్రమాణం; తఱ్ఱొకరికి ప్రత్యేకించి సూత్రాలు (ఆపస్తంబాదికం కాక) వుండి. దానికి కర్త-విఖనోఽముషి. యీ యిరు తెగలవారూ విగ్రహారాధనకు ప్రధానులు, సగుణోపాసకులు. విష్ణువు వారాధించడమూ, తిరుమణి తిరుమార్గ ధారణమూ యివి రెండున్నూ శ్రీవైష్ణవులతోపాటే వైఖానసులకి; తక్కిన సందర్భాలలో కలవదు—“యైవరికి వాగ్ యమునాతీరే”. వీరికి కంచ పృథ్వుకుగాని, మంచపృథ్వుకుగాని స్వకాశేగాని అనుమానించేది మఱొకటి లేదు. వీరు తప్ప చక్రాఁకణం అంగీకరించరు. గర్భస్థశుభ్రకు చూలాలి గర్భంమీద తిరుమణితో ఆయా సంస్కారం కొందఱు శిష్యులు నెఱవేర్చడం కలదు. వీరు గర్భవైష్ణవులని శ్రీనివాస స్మృతిలో వుంది. అహమేవ గురుస్తేషాం గర్భవైష్ణవ జన్మకామ—శివార్చకులు శివభక్తులే కాని లింగ ధారణం అంగీకరించరు. ఆదిత్యైవులమంటారు అంటే ఆరాధ్యతైవులకంటే ప్రాచీనులైన తైవులన్నమాట వైఖానసుల వైష్ణవం కూడా వీరితైవవంటిదే కాని, ఆదిపదం చేర్చి వారు కృతహరించుకోవడంలేదు. వీరికి పాతు స్వకాశీయులతోమాత్రమే. దక్షిణదేశంలో అందులోనూ—చిదంబరత్రేత్రంలో వీరికాఖి విస్తరించి వుండడమే కాకుండా, వృద్ధులమైన పండితులకూడా పుష్పట్టు వినికిడి వీరిని దీక్షితులంటారనిన్నీ, వీరి వర్తన ఆపేరుకు తగినట్లుగా వుంటుందనీ చెప్పగా విన్నాను. యాదేశంలో కూడా వీరిలో ఆగమాలు తెలిసిన పండితులు కొందఱు వున్నారు. యిక్కడికి ఆంధ్రదేశ నులలో ఉండే ఆవాంకరబ్రాహ్మణులనుగూర్చి స్పష్టగమంగా తెలిసిన టయింది.

సత్యాపధకాన్నియు మిక్కిలి విరళంగా
తెలుగుదేశంలో యేలూరుప్రాంతంలో కనపడ
తారు అసలు వీరు యేడుగోత్రాలు మాత్రమే
వుండేవారనిన్నీ యీవల రెండుగోత్రాలవారు
నిస్సంతతపడంచేత నేడు ఆయిదుగోత్రాలవారే
వున్నారనిన్నీ అకారణంచేత వివాహాలు కష్ట
పాధ్యం కావలసివచ్చిందనిన్నీ ఆ చిక్కతొలగ
డానికి తెలగాణ్యశాఖవారిని కోరితే వారు వీరిని
కలుపుకొన్నారనిన్నీ విని కిడి
మాత్రమేకాదు, నేను స్వయంగా
ఆయా శాఖాధ్యక్షులనుండి జరిగిన వివాహం
కీ|| శే|| లు కలువలపల్లి రంగనాథశాస్త్రి
గారింబు చూచి వున్నాను. ఆయా శాఖల్లో
యితర శాఖలో యొక్కడోగాని నేని-సహా
యప్రవరులు' కూడా వున్నారు మాలో తి
శా|| కి బాల్యసరవులు కీ|| శే|| లు శ్రీ బుర్ర
సుబ్బారాయుడు గారు యీ శాఖీయులే. నా
శిష్యవర్గంలో ప్రధానలలో చొకడుగా గణింప
దగిన చి|| సుంచాపజ్ఞుల సీతారామశాస్త్రి యీ
సత్యాపధక శాఖీయడే కాని, యితడు జన్మతః
తెలగాణ్యుడై సత్యాపధకశాఖవారికి దత్తుడయి
నాడు. భవంతు.

యకన్ల వల్ల బిచ్చాజార్లు తప్ప అవాంతర
బ్రాహ్మణ శాఖలన్నీ అంతో యంతో
(ఆంధ్రదేశంలోని) వ్యాకరించినట్లయింది. దే
రాజులకాలంలోనే యేడు గోత్రాల వార
వల్ల ఖివార్చన చేయడానికి అంగీకరిం
కేటాయంపబడడంచేత తక్కిన శాఖ వార
వారితో యానసంబంధం మానుకొన్నట్లు కన
పడుతుంది. భోజన ప్రతిభోజనాలు (శిష్టుల
విని) యితరశాఖలతో జరుగుతూనే వున్నాయి

భగవంతుణ్ణి పూజించడం పరమార్థమైనదే.
కాకపోతే అయినా అది ప్రతిఫలహీనమైనదిగా
వుండాలి కానీ, అన్యధాగా అయితే దానికి కార
ణం లేకపోవడమే కాక, దేవలకత్యాన్ని సంఘ
టిస్తుంది దనినీ ఆ దేవలకత్యం పాంక్త్యత్యానికి
భంజకమనినీ ధర్మకాస్త్రం కర్తలు ఋషిపుంగ
వులు నిరసించి చూపారు.

యక పిల్ల మిగిలినవారు ఆంధ్రదేశీయులలో
(1) విశ్వ బ్రాహ్మలు (2) దేశ
బ్రాహ్మలు, (3) కలింగబ్రాహ్మలు—యీ
మూడు తెగలవారూ కనపపతారు, వీరిలో
నెంబరు వర్హరు కృష్ణ, గోదావరి గుంటూరు,
మండలవాస్తవులు. యవన్మంది ఆహారవిషయం
లోనూ సదాచారసంపత్తిలోనూ బ్రాహ్మణుల
తోపాటుగానే వుంటారు వారిలో వారితో
యెన్నో సందర్భాలు కుదిరితేనే గాని పంక్తి
భోజనాలు సందర్భించనప్పుడు యితరులతో
సందర్భించని వ్రాయని వుండదు. రెండో
నెంబరువారిలో యెవరో తప్ప తక్కిన వారు
మత్స్యభుక్తులే కాక మాంసభుక్తులుకూడా
అని చెప్పగా వినడం. మూడో నెంబరు వారు
తూర్పున సికాకుళం ప్రాంతంలో వున్నాడు.
వీరి బ్రాహ్మణ్యాన్ని గురించి మనకు బాగా
తెలియదు వోడ్రబ్రాహ్మణ్యానికి సంబంధించి
వీరి ఆచారాలు వుంటాయని తోస్తుంది.
యిక్కడికి, స్థానికులలో వున్న వొకటి రెండు
నెంబర్లనుగూర్చి యే కొంచెమో వ్యాకరించిన
టయింది.

యక కర్ణాటకులను గూర్చి వ్రాయాలి. పీఠం దిరూ పీఠకథలు - మాధ్వలని పీఠి నామాంతరం. పీఠిలో నూనైదీకులున్నారు. వారు ఆచార్యపదంతో వ్యవహరింపబడతారు. తాకి కలు పంతులు పదంతో వ్యవహరింపబడతారు. బ్రాహ్మణజాతిలో మొట్టమొదట తాకికాద్యోగా లలో ప్రవేశించినవారు పీఠే. వ్యాపారులు అనే షేరు పీఠికి ఆకారణంచేతనే వచ్చి వుంటుంది. పీఠికి ఆస్వైతలంటే చాలా ద్వేషం. అది మత విషయంలోనే. యితరశ్రవారూ పీఠా మహేకం గానే వుంటారు. చాలా భాగం తాకికత కావడంచేత యేమాత్రం వైదికవిద్యాప్రవేశం వున్నా ఆ వ్యక్తికి పీఠిచ్చే గౌరవం అపారం.

“అబ్రహిమ్ మృణాళగాఢ” వీరు పూజిత శ్రీ
స్వసాఖాపండితులనుగూర్చి ప్రతిపక్షులైన
స్మారపండితులు కల్పించిన, వీరిలో యితర
కాస్తానికన్నా తక్కువైన చదివిన విద్యాంశం
అధికంగా వుంటారు. వీరి వేదాంతం చాలా
భాగం ఆ కాస్తానిని పురస్కరించుకొని
వుంటుంది. జగత్ప్రసిద్ధులగు భీమాచార్యులవారు
ఈ కాభీయులే.

వీరిలో అవాంతరభేదాలు నాకుబాగా తెలి
యవు గానిలోకైక ప్రసిద్ధ తార్కికులు.


గారుకూడా యీ కాఖిలో అవాంతరీయమై
 కావాలి. వీరిలో స్వాధ్యయంలో మాదిరిగా గ్రామ
 పురోహితులు లోనైన వారు లేకపోలేదు గాని,
 బాహ్యశ్యంమీద లోకమిత్ర హేచ్చు. పంతుల
 పరాణివేషాలు అనే పాత్రద్రవ్యయంతో వున్న
 పంతులు యీ కాఖివారే. బ్రాహ్మణులు వాగ్వికం
 ముదిరితే వుండే విశేషాలు ఆవేషాలవల్ల సుఖపుగా
 బోధ పడతాయి. హాస్యాన్ని
 నికృష్టంగా చూస్తారు. గాని,
 (22 వ పేజీ చూడుడు)

హ జ్జీ మ హ ల్ బీ డీ లు

వ న క టి పేరు ప్ర ఖ్యా తు లు క రి గి న వి

No 1, Strong Jadu Beedi

REGISTERED TRADE MARK



తాజి మఘాలా తాజ్ మహల్

Syed Kader, Pensioned Havildar, Beedi Merchant
Pension Line, Washermenpet, Madras

తెలంగాణ ప్రభుత్వం ఆదేశించిన ప్రకారం

తె. 1, బా. 1, బా. 1

నేపథ్యము జీవితంలో చివరమెట్టువూడ నిజమని నా కథ వినిపిస్తున్నాను.

నే నాక బిచ్చగత్రేసు. నా పేరు మంగళ. నా వయస్సు 30 సంవత్సరాలు. నా కీ ప్రపంచంలో 'నా' అనేవా లైనమా లేదు. నాకు తల్లిదండ్రులు లేరు. భర్త లేడు అన్నదమ్ములు లేరు అక్క చెల్లెళ్ళు లేరు. బంధువులులేరు. ఈ ప్రపంచంలో నేను ఒక్కటేనే ఉన్నాను. నాకు తోడు దురదృష్టవంతురాలైన ఈ పసిబిడ్డ ఉంది. ఇది 'ంత దురదృష్టవంతురాలు కాకపోతే నా కడుపున పుడుతుంది? ఇది గతించిన జన్మల్లో ఎన్ని పాపాలు చేసుకుందో ఈ కడుపున పడింది. ఇది మరొక పుణ్యవంతురాలి కడుపున పడి ఉండ కూడదా, ఈ పసిబిడ్డను చూచినప్పుడల్లా నా కడుపు తరుక్కుపోతుంది. అన్ని ఆశలూ నశించిన నాలో ఏదో ఒకటి ఆశలాంటిది కలుగుతుంది. ఈ జీవితమీద విరక్తి కలిగి అనేకసార్లు చనిపోదా మనుకున్నాను. ఏ రైలు క్రిందనో పడి ఈ బ్రతుకును సమాప్తి చేసుకుందా మనుకున్నాను. ఈ భావం నా మనస్సులోకి రాగానే ఈ పసికల్లి జ్ఞాపకం వచ్చేది. నా లోపలి కలి తపతపలాడేది. నేను పోతే ఎవరికీ వ్యసంలేదు కాని ఈ పసిదానిగతి ఏంకావాలి? నా గుండె పగిలిపోయేది. అందుకని బ్రతికి నన్నాళ్ళూ బ్రతుకుదామని నిశ్చయించు కున్నాను. ఈ పసికల్లికోసం బ్రతకడం నాధర్మ మని నిశ్చయించుకున్నాను.

అలాగే మూడి ఒక పల్లెటూరు. నా భర్త ఒక రైతు. మాకు పది ఎకరాల మొట్టపాలం ఉంది. ఒక ఇల్లు వుంది. ఒక ఆవు, ఒక గేదె ఉండేవి. పిటిసో చూ సంసారం కూటికి గుడెక్కు లోపం లేకుండా జరిగిపోయేది. నా భర్త చాలామంచి మనిషి; మెత్తని మనిషి. ఆయనకు ఆయనవైపు బంధువు లేవరూ లేరు. ఇంట్లో నేనూ, నా భర్తూ అంతే. నా భర్త నన్ను అమిత ప్రేమగా చూచే వాడు. ఒక్కసారి కూడా నన్ను ఒక్క మాట యినా అరిచేయగడదు. నా పైన చెయ్యి చేసు కొని ఎరగడు. నన్ను తన ప్రాణంతో సమూహ ముగా చూచుకునే వాడు. అలాంటి భర్తతో సంసారాన్ని నేను నాలుగు సంవత్సరాలు నాలుగు వెన్నెల రాత్రులుగా గడిపాను.

నాలుగేళ్ళు గడిచిపోయినై అయిదో సంవత్సరం వచ్చింది. మా కుటుంబంలో ఒక మార్పు వచ్చింది. ఒక గాలివాన వీచింది.

నా భర్తవైపు దూరపు బంధువు ఒక క త ను ఉన్నాడు. అతనుకూడా నా భర్తలాగానే పల్లెటూల్లోనే పుట్టాడు. కాని అతను చిన్నతనం నుంచి పుట్టి న ఉల్లోనే ఉండు రైతు కా లేదు. చిన్నతనములోనే తల్లితండ్రులమీద ఆలిగి ఇంట్లోనుంచి లేచి వెళ్లాడు ఒక పెద్ద పట్టణానికి చేరుకున్నాడు. పట్టణంలో ఒక కర్మాగారంలో కూలిగా చేరాడు. నెమ్మదిగా పని నేర్చుకున్నాడు. అధికారాలకు అడిగిమణిగి ఉండి నమ్మకం సంపాదించుకున్నాడు. ఇలా ఉండిఉండి పనివార్లందరికీ పెత్తనదారయిన ఫోర్ములా ఉద్యోగంలోకి వచ్చాడు. అతని కిప్పుడు నెలకు 800 రూపాయలు జీతం ఇస్తున్నారు. అతను నన్ను నా భర్తనూ చూచిపోదామని మా ఊరికి వచ్చాడు.

రాకరాక దూరపుబంధువు వచ్చాడని నా భర్త సంతోషంతో పొంగిపోయాడు తోటకు వెళ్ళి కూరలు తెచ్చాడు నేను ఆ కూరలు వండి పూమాన్నంకొచ్చి బంధువుకు చక్కగా విందు చేసిపెట్టాను. అతను మాయంట్లో నాలుగు రోజులున్నాడు. నాలుగురోజులూ నా భర్తా అతనూ రాత్రిం బగల్లూ మాట్లాడుకున్నాను. అతను తన ఫ్యాక్టరీనిగురించి తన మర్యాదను గురించి నా భర్తకు చెప్పించేవప్పడం. తనదైన 200 మంది కూలీలున్నారట. తన ఇల్లు చక్కని దొరల బంగళాలాగా ఉంటుందట. తనదగ్గరికి పెద్దపెద్ద దొరలు వచ్చి ఇంజను బాగు చేయించుకుని పోతారట. తన భార్య నీనిమూలో స్త్రీలాగా సాగునుగా ఉంటుందట. తన పిల్లలు పెద్ద చదువులకు పోతున్నారట. తన రోజూ సాయంత్రం భార్యతో కలిసి పొద్దు లోకి పికారు పోతాడట.

ఇంటికి వచ్చిన బంధువు ఒకవారంరోజులుండి వెళ్ళాడు. అతను వెళ్ళిననాటినుంచి నా భర్త

కథానిక :

ధర్మపథం

‘కలాధర’

ముఖంలో చూస్తున్నాను, ఏదో ఒకవిధమైన ఆసక్తిపై కనుపిస్తున్నది. ఒక రకమైన బాధ కనిపిస్తున్నది.

ఒకరోజు రాత్రి నాభర్త నాతో ఇలా అన్నాడు: “రెండు రోజుల్లో మనం ఊరికి వెళ్ళాలి. సామాన్లుపరిశోధించు” అని. నేనునిర్విణ్ణురాలనై పోయాను. నాభర్త ఆకస్మాత్తుగా తల పెట్టిన ఈ ప్రయాణానికి కారణ మేమిటో నాకు అర్థంకాలేదు. నా భర్తను అడిగాను ఆయన చెప్పలేదు. నేను చెప్పనుని బలవంతం చెయ్యలేదు.

రెండు రోజులకు మేమిద్దరం ప్రయాణమై వెళ్ళాం. ప్రకాంతమైన మా పల్లెటూరు నుంచి అతంతమైన ఈ పట్నానికి చేరుకునే సరికి ఎంత పొద్దుండో నాకు తెలిలేదు. ఆకాశంలో మేఘం పట్టింది. వాన తుఫానంగా పడుతున్నది. పట్టణంలో అడగుపెట్టగానే నాపాదాలు కంపించాయి. నాలో ఒక విధమైన భయం ప్రవేశించింది. నేను నాభర్తా పట్టణపు వీధిలో నడుస్తున్నాం. నేను నడవలేక పోయాను అప్పుడు ఈ పసిది నాకడుపులో ఉంది. నా భర్త నన్ను చెయ్యిపట్టుకొని నడిపించాడు నడిచి నడిచి ఒక సత్రంవైపుకు చేరుకున్నాం. సత్రంలోకి వెళ్ళి పంచలో ఒక మూలగా కూర్చున్నాం. వాన నెమ్మది నెమ్మదిగా పెద్దదవుతున్నది. సత్రం ఒక పెద్ద సముద్రంలాగా ఉంది. వచ్చే జనానికి పొద్దు జనానికి అంతులేదు. నేను ఒకమూలగా ఒడిగి కూర్చుని ఉన్నాను.

వాన మరి పెద్దదయింది. నాకు ఆకలివేసింది. ఇంటిదగ్గరనుంచి కట్టుకోవచ్చిన జొన్నన్నపు మాట తీసి నా భర్తకు పెట్టి, నేను తిని, కాసిని నీళ్ళు తాగి వదులుకున్నాను. ఆ రోజుల్లా వాన ఎడతెరిపిలేకుండా కురుస్తూనే ఉంది.

నేను నా భర్తతో ఎక్కువ మాట్లాడలేదు. ఆయనకూడా నాతో ఎక్కువ మాట్లాడలేదు.

మరునాడు తెల్లవారింది. నా భర్త ఉల్లోకి వెళ్ళినస్తా నన్నాడు. నాకు భయమైంది. “నేను ఒక్కటేనే ఉండలేను. నేను కూడా వస్తా” నన్నాను. క్రిందటిరాత్రి నాకు కొద్దిగా జ్వరం కాసింది. “నీవు తిరగలేవు. నీకు బంట్లో బాగా లేదుకదా. నీ విక్కడై కూర్చునిఉండు. నేను అరగంటలో వస్తాను” అన్నాడు. నాకు తీరని భయంగా ఉంది. పంచలో ఒకవైపు ఒక ముసలమ్మ కూర్చుని ఉంది. నా భర్త నన్ను నెమ్మదిగా ఆమెకు పరిచయంచేసి ఆమెతో కాస్త నాకు తోడుగా ఉండమని చెప్పి ఉల్లోకి వెళ్ళాడు. ఆ ముసలమ్మను చూస్తుంటే నా కెండుకో భయం వేసింది. ఆమె నన్ను మాటి మాటికి, ‘పిల్లా’ అని పిల్చేది. ‘ఇల్లా పడివచ్చావేమే?’ అనేది. అట్లా అంటుంటే నాకు ఏదో బానిసానికి దిగిపోతున్నట్లుగా ఉంది. నా భర్త ఎప్పుడు వస్తాడా అని కాచుకుని కూర్చుని నా కండ్లు కాయలు కాచిపోతున్నది. నా భర్త ఎంత నే కటికి రాడు. మా ఊల్లో ఒక బ్రాహ్మణాయన ఉన్నాడు. ఆయన పురాణం చెబుతూ ఉండే వాడు. పురాణం వింటానికి నేను ప్రతినిత్యమూ వెళ్ళేదాన్ని. ఆయన సీతాదేవికథ చెప్పేవాడు. ఆ కథ వింటున్నప్పుడు నా మనస్సు సరిగ్గా ఇప్పుడున్నట్లే ఉంది.

నా భర్త వచ్చాడు. ఒకబండి తీసుకుని వచ్చాడు. నన్ను బండ్లో ఎక్కుచున్నాడు. ఎక్కాను. బండి వెళ్ళి వెళ్ళి ఒక చిన్న పెంపటింటిముందు ఆగింది. నా భర్త బండి దిగి ఇంట్లోకి వెళ్ళాడు నేను ఆనుసరించాను. బండివాడు మా సామాను తెచ్చి ఒక చిన్న కొట్లో పెట్టాడు. నా భర్తను ‘ఇది ఎవరి’ లని అడిగాను ‘నానాదే’ నన్నాడు. పగల గడిచింది. ప్రాద్దు క్రుంకింది. రాత్రి వచ్చింది.

నాభర్త పడుకొనిఉన్నాడు. నేను పాదాలదగ్గర కూర్చుని ఉన్నాను. ‘మనం మళ్ళీ మన ఊరు ఎప్పుడు వెడతా’ మని అడిగాను.

నా భర్త పలకలేదు.

నేను ప్రతిమాట న్నాను: ‘మన పూరు మనం పోదాం మనం ఎన్నాళ్ళని ఈ పట్టణంలో ఉండగలం? మన కేముంది ఇక్కడ? అప్పుడే తెచ్చిన డబ్బంతా ఆయి పోవస్తున్నది. మన ఊరు మనం పోదాం. మన ఇల్లు ఎలావుందో. మన పాలం ఎలా ఉందో, మన పశువులు మేత లేక ఎలా ఎండిపోతున్నవో. మనం రేపే బయల్దేరిపోతాం’ అన్నాను.

నా భర్త చివరకు నిజం చెప్పాడు. ‘ఇంక మనం ఈ ఉల్లోకి ఉండాలి. నేను భూమిని, ఇంటిని, పశువులనూ అమ్మేసి ఇక్కడికి వచ్చాను. నాకు ఈ ఉల్లో ఉద్యోగం అయింది. అప్పుడు మన ఊరు వచ్చాడే, మన బంధువు, అతను నాకు ఉద్యోగం ఇచ్చించాడు. రేపటి నుంచి నేను కార్ఖానాకు వెళ్ళాలి.

నేను కూడా నెమ్మదిగా ఫోర్ములా అవుతాను. అప్పుడు మనం ముఖంగా కాలం గడపవచ్చు. పాలం మీద బ్రతుకు ఏం బ్రతుకు? ఈ పట్టణంలో నీవుకూడా ఎక్కువ ముఖంగానుండవచ్చు. నీ విక్కడ ప్రాద్దుప్రమానం చాకిరి చెయ్యక్కర్లేదు. అన్నంకూడా వండవక్కర్లేదు. హోటల్లోనుంచి తెప్పించుకుని తిండాం’ అన్నాడు.

నా తల తిరిగిపోయింది. నేను ఏడుపు ఆపలేక పోయాను. వెక్కి వెక్కి ఏడ్చాను.

నా భర్తకు కోపం వచ్చింది. ప్రతిదానికి అడ్డు తోడుతానని నామీద మండిపడ్డాడు. విసుకుతో లేచి ఇంట్లోనుంచి వెలిపోపోయాడు. నేను వెళ్ళి కాళ్ళు పట్టుకున్నాను. ఇకనుంచి అడ్డుతగలను, తమించుచున్నాను. ఒక్కదానికి కూడా ఎదురాడను, తమించుచున్నాను. ప్రతి విషయంలో ఆయన ఇష్టప్రకారమే నడుచుకుంటానన్నాను. మరుసటి రోజు తెల్లవారు ఝామానే లేచి వంటచేశాను.

ఏడుగంటలకు దూరంగా ఒక కూత వినపడింది. అది ఫ్యాక్టరీకూత. ఆ కూత వింటే భయమవుతుంది. నా భర్త రెండు పెళుకులు నోట్లో వేసుకుని కార్ఖానాకు పరుగెత్తాడు. తొందరగా పరుగెత్తుకున్న నా భర్తను చూస్తే నాకు ఆపరాని ఏడుపు వచ్చింది. ఇంట్లోకి వెళ్ళి వెక్కి వెక్కి ఏడ్చాను

రోజులు గడిచాయి. వారాలు గడిచాయి. నెలలు గడుస్తున్నవి. నాభర్త ప్రాద్దునపోతాడు. కార్ఖానాలో కొట్టుకుని కొట్టుకుని ప్రాద్దురూకి వస్తాడు. ఆయన ముఖం వాడిపోయి ఉంటుంది. బట్టలు నల్లని ఇంజకో నూనెతో మసికొట్టుకుని ఉంటాయి. జాబ్బు రేగిపోయి ఉంటుంది. కండ్లు క్రొగుతున్న కుంపట్లలాగా ఉంటాయి’ ఆయన్ను చూడగానే నాకు పట్టరాని దిగులు వేస్తుంది. జాలి వేస్తుంది. ఏడుపు వస్తుంది. రోజూ రోజూకూ నా భర్త చిక్కి పోతున్నాడు. ముఖంలో ఇదివరకున్న కాంతి నెమ్మదిగా తొలిగిపోతున్నది. ఒకరోజు సాయంత్రం నా భర్త వచ్చి నన్ను ఒక రూపాయ పెట్టోనుంచి తీసి ఇవ్వమని అడిగాడు. ఎందుకో ననకుని ఇచ్చాను. ఒక రెండురోజులు పోయి విడు రూపాయ అడిగాడు ఇచ్చాను. ఇలా ఒక నెల రోజుల్లో ఇంటిదగ్గరనుంచి తెచ్చిన డబ్బంతా తీసుకుని వెళ్ళాడు. ‘ఎందుకని తీసుకుని వెళ్ళుతున్నాడో’నాకు అర్థం కాలేదు

ఒక్కొక్కసారి వాం రోజులపాటు ఇంటికి వచ్చేవాడూకాదు ‘ఎక్కడికి వెళ్ళా’ అని అడిగితే ‘కార్ఖానా పనిమీద వెళ్ళా’ననేవాడు. ‘ఏ ఊరు వెళ్ళా’రని అడిగితే జన బుచ్చెప్పక విసుక్కునే

వాడు. ఇల్లా ఒకసారి ఒక వారం రోజూ వరకూ నా భర్త ఇంటికి కాలేదు.

ఒక రోజున వచ్చాడు. నాకు నా భర్తను చూడగానే భయం వేసింది. ఆయన కండ్లవంక చూస్తుంటే మరి భయం ఎక్కువైంది. ఆయన క్యాసలోనుంచి ఏదో ఒక విధమైన భయంకరమైన వాసన వస్తున్నది.

ఆయన ఇంట్లోకి వస్తూ జ్వరంతో తూలినట్లు తూలి గడప తట్టుకుని పడబోయాడు. నేను పట్టుకుని తెచ్చి మంచమీద కూర్చోపెట్టాను. ఒక పదిరూపాయ లివ్వమన్నాడు. ఇంట్లో దమ్మిడి లేదు. తెల్లవారితే ప్రక్క ఇంటివాళ్ళనైనా అడిగి తెస్తానన్నాను. ఆయనకు పట్టరాని కోపం వచ్చింది.

నా జీవితంలో మొట్టమొదటిసారి నా భర్త నన్ను కొట్టాడు. నా వీపుమీద కాటిబూటుతో కొట్టాడు. నా నుడిటిమీద కొట్టాడు. నేను ఎవరైనా వింటారని ఏడుపును లోలోపల కుక్కుకున్నాను. నా ముఖమీద నెత్తురు కారుతున్నది. కాని ఎందుచేతనో నా భర్తను చూచి నాకు జాలివేసింది.

రోజులు గడిచాయి. వారాలు గడిచాయి, నెలలు గడిచాయి. రోజూ నా భర్త త్రాగి వచ్చేవాడు. నన్ను కొట్టి ఎక్కడికో వెళ్ళి పోయేవాడు.

ఒకరోజున నా జీవితంలో ఒక విషాదసంఘటన జరిగింది. అప్పుడు నేను ఆస్పత్రిలో ఉన్నాను. నా పక్కలో ఈ పసికల్లి పడుకుని చిరునవ్వు నవ్వుతున్నది. ఒక కుర్రవాడు పరుగెత్తుకుంటూ నావక్కదగ్గరికి వచ్చి, నా భర్త చనిపోయాడని చెప్పాడు. ఆ మాట విని నేను చనిపోయాను. మళ్ళీ ఎలా బ్రతికానో నాకు తెలిదు.

ఆరోజు బోనస్ ఇచ్చారు. నా భర్త త్రాగాడు. ఆ రోజున నా భర్తకు రాత్రి దూయిటి. 5 గంటలనుంచి రెండుగంటలవరకు నా భర్త త్రాగాడు. ఒకటి కాదు. రెండు కాదు. ఎన్ని సీసాలు త్రాగాడో పాపం! ఆ రోజు చావడానికిని త్రాగాడేమో! దూయిటికి వెళ్ళాడు. నా భర్త పనిమీద ఉన్న విషకా కొత్తది తెప్పించి నెలకూడా కాలేదు. అది నా భర్తను బలికొరింది.

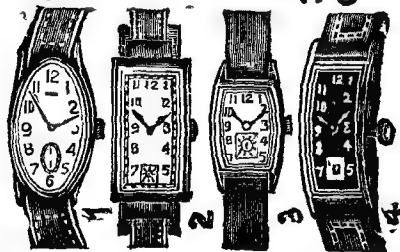
ఈ కథ విని నేను కండ్లు మూశాను. నాకు స్పృతి లేదు.

నన్ను ఆస్పత్రినుంచి విడుదలచేశారు. పసి బిడ్డను చేతులో పట్టుకుని వీధిలోకి వచ్చాను. నా భర్త పోయాడు. నా ఆస్తి పోయింది. నాకు ప్రపంచమంతా పోయింది. మళ్ళీ ఊరికి వెడదా మనుకున్నాను. ఈస్థితిలో మళ్ళీ ఊరికి వెళ్ళదానికి నాకు మనస్ఫూరించలేదు.

ఆ రోజంతా పట్నంలో తిరిగివాన. తిరిగి తిరిగి అలసిపోయి ప్రాద్దుగూకవచ్చేవేళకు ఒగి

(20 వ పేజీ చూడుడు)

రు. 20/8- అకు స్టాంప్ షేప్ ఎన్. డబ్ల్యు.

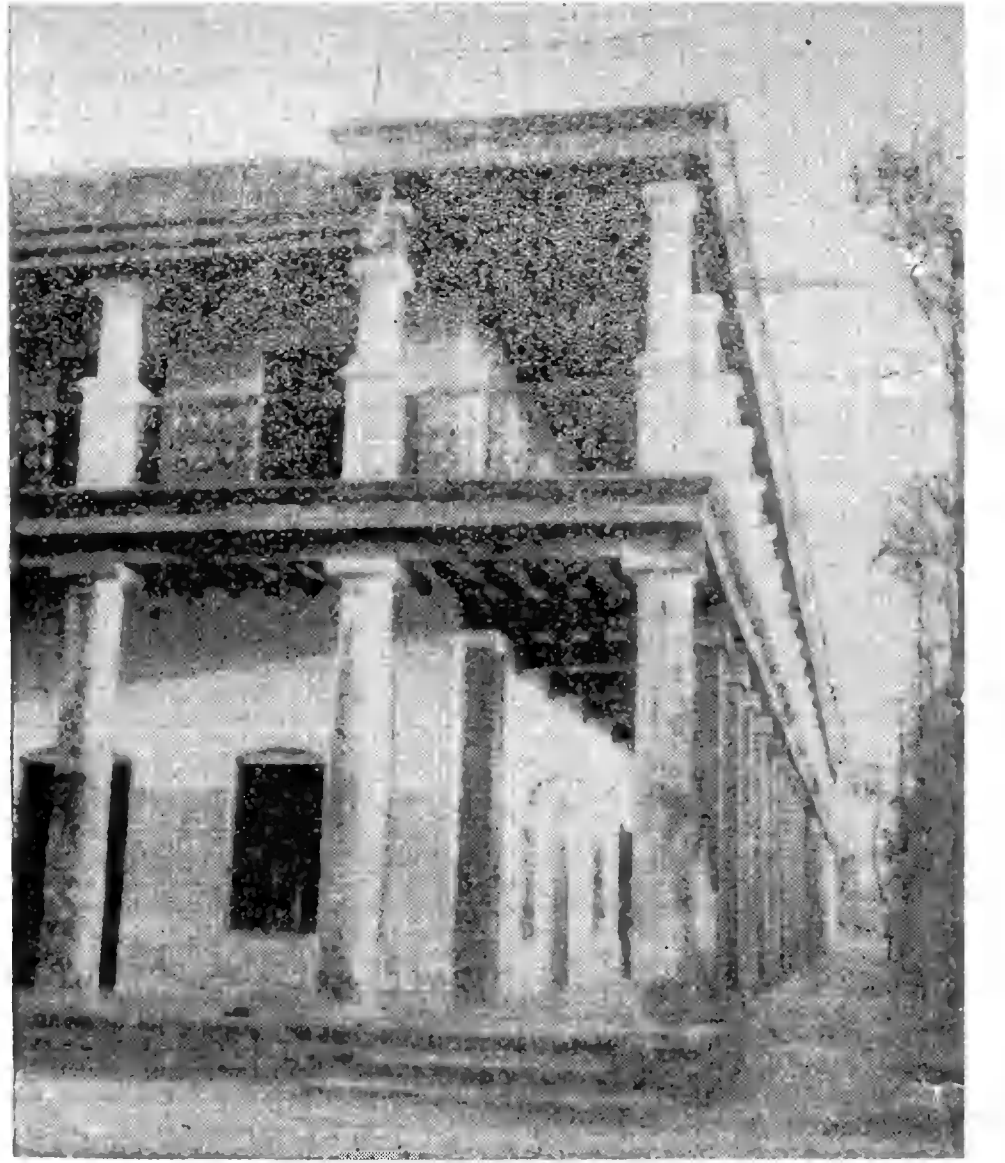


స్విస్ తయారు. పరిగా లైం చూపును. ప్రతిద 5 ఏళ్ళ గ్యారంటీ. రాళ్ళు అమర్చబడినవి. నెం. 1 క్రోమియం కేసు గుండ్రము. చతురము. రు. 20/- మేరికం రు. 25/- స్టాంప్ షేప్ 4 రాళ్ళ రు. 30/- చిన్నవైజ 4 రాళ్ళ రు. 38/- రోల్లగోల్డ్ (10 ఏళ్ళ గ్యారంటీ, 4 రాళ్ళ రు. 58/- క్రోమియం కేసు 15 రాళ్ళ మేరికం. రు 45/- రోల్లగోల్డ్ (10 ఏళ్ళ గ్యారంటీ) 15 రాళ్ళ రు. 85/- నెం. 2, 3, 4. రెక్టంగుల రూపాన రేక వంపు అకారము క్రోమియం కేసు 4 రాళ్ళ రు. 42/- 5 రాళ్ళ రు. 45/- 7 రాళ్ళ మేరికం. రు 50/- రోల్లగోల్డ్ (10 ఏళ్ళ గ్యారంటీ) రు 60/- 15 రాళ్ళ రు 90/- పోస్టేజీ 12 అం జాబు ఇంగ్లీషులోనే వ్రాయాలి.

STANDARD WATCH CO., Post Box No. 11419, Calcutta 6 (A)



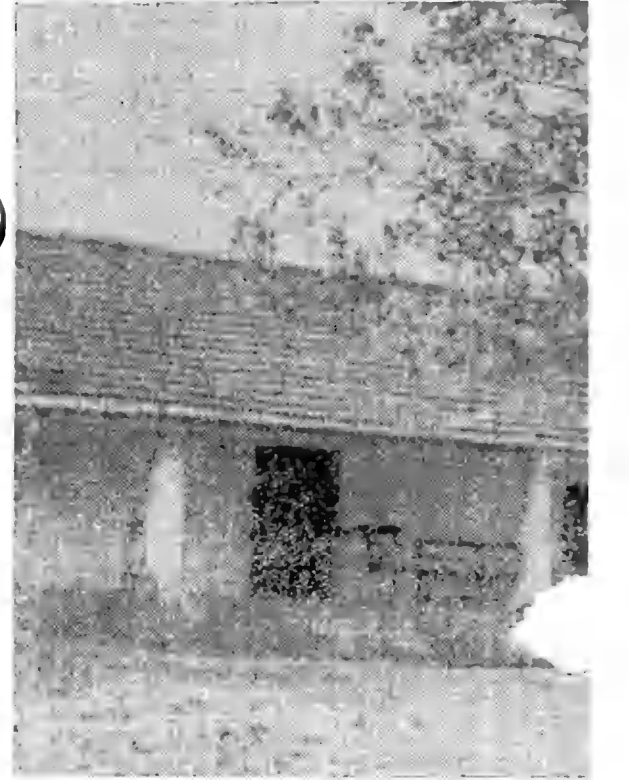
వీరేశలింగ పురమఁదిరం



వీరేశలింగ పాఠశాల

వీరేశ లింగం పంతులు

“అనుదా గార్డెన్సు”లో, నున్న కళ్యాణ మండపము



“విక్టోరియా వితంతుశరణాలయం”

శ్రీ కందుకూరి వీరేశ
లింగం పంతులుగారు
జన్మించి నూ రేండ్లు
నిండినవి. ఆయాన
అపారకృషికిఆంధ్రదేశ
సేవకు రాజమహేంద్ర
వరము కేంద్రముగా
వర్ధిల్లినది.





“వీరేశలింగ గృహము”వారు ఈ గృహముననే జన్మించిరి.



వీరేశలింగమంతులుగారు నివసించిన ఇల్లు



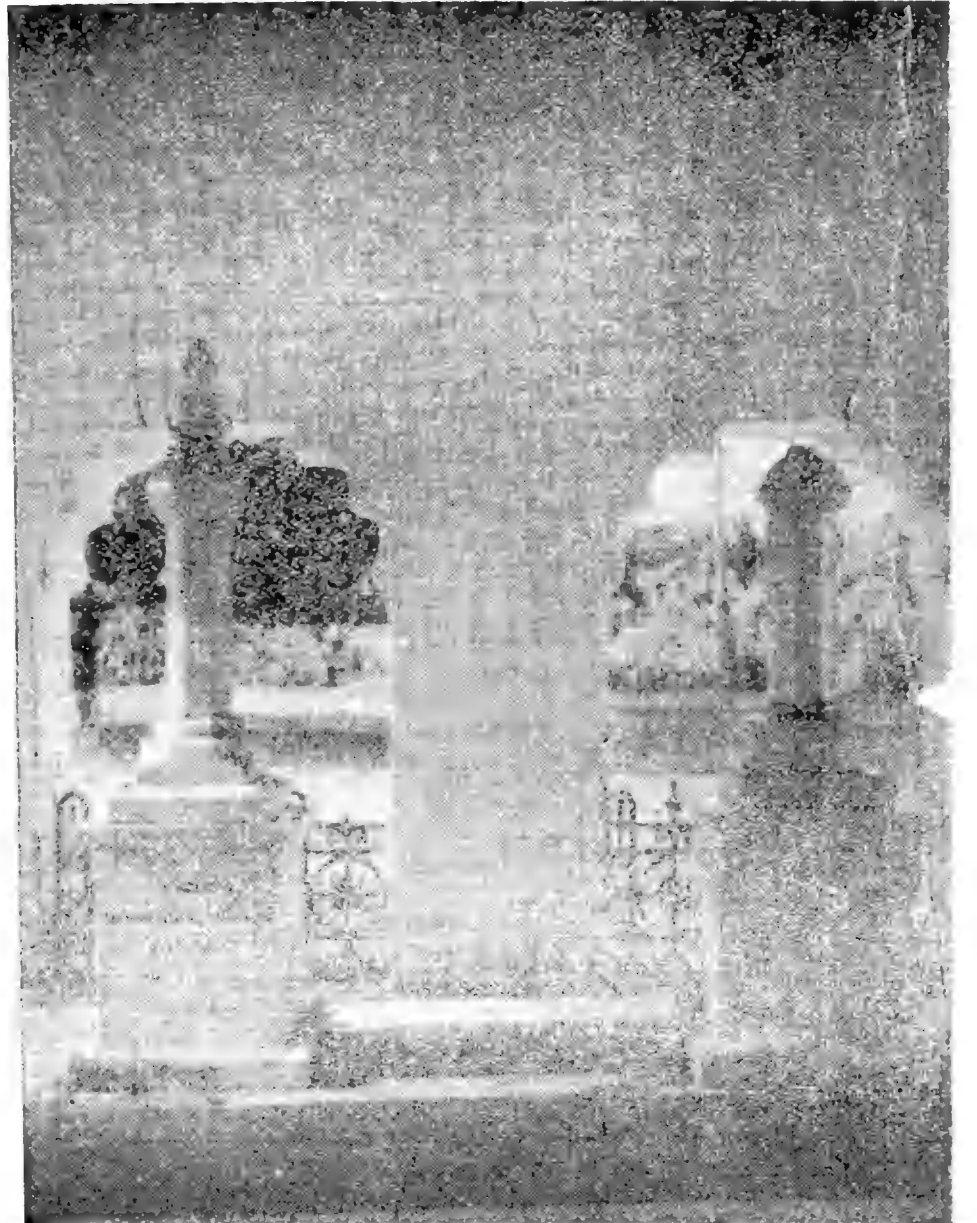
“సుము” రాజమహేంద్రవరము



శతవార్షిక జయంతి

శ్రీ కందుకూరి వీరేశలింగం మంతులుగారి యొక్కయు, ఆయన
సఖిమణి రాజ్యలక్ష్మిగారి యొక్కయు, సమాధులు పాలరాతితో కట్టబడినవి.
రాజమహేంద్రవరములో ఆనందాగార్హస్థ్యంలో ఉన్నవి.

ఆయన గతించి
ముప్పదిఏండ్లయినది
రాజమహేంద్రవరంలో
మంతులుగారి జీవిత
ముతో సంబంధించిన
ఈ సాధములు, సం
స్థలు, ఆయన కీర్తికి
శిలా స్తంభములై నిలి
బడినవి.





బాలానందము

లంకా ద్వీపము

[ఈవాచం శ్రీ కందుకూరి వీరేశలింగం కందుకూరి శతవాక్యజయంతి, వీరేశలింగంగారు పిల్లలకు పెద్దలకు కూడా రమ్యంగా ఉండే చిత్రరాజాచార్య పూర్వయాత్రలు అనే కథను చదువుతూ ఉన్నప్పుడు ఆ కథలో లంకా ద్వీపయాత్రను, సంక్షిప్తపరిచి, వారిభాషలోనే బాలానందం అంటున్నాము.]

నాకొక సిగ్గు డనుగ్రహించిన పనేరు యొక్క మహిమచే మనోవేగమున ఆకాశమార్గమున త్విణకాలములో లంకా ద్వీపములో వాటిని. లంకా ద్వీపము ను చేరిన తర్వాత నేటు పోదునాయని యాలోచించుచు త్విణకాల మొక మట్టిచెట్టు నీడను గూర్చున్నాను అది రూపమున మన మట్టిచెట్టవలెనే ఉన్నను, పరిమాణము నూరురెట్లు అధికముగ నుండెను. దాని ఆకులు మన తామరాకులంత యున్నవి. పండ్లు పెద్ద తాటికాయలంత యున్నవి. చిన్నియూడలే నాకొగిటి కడగివీకావు. కొమ్మకు దిగువనే మానిక్రకాండ మిన్ను అడుగులకంటె హెచ్చుగా నున్నది. ప్రానికైవారము నూరుగు కన్న ఎక్కువే యూదును కొమ్మలు రెండు. మూడు యోజనముల దూరము వ్యాపించియున్నవి. చెట్టెంత ఎత్తునో యని పైకి చూచి తినిగాని, కనచూపుమేరలో నెక్కడను కొన కన బడలేదు.

పైకి చూచుచుండగానే ఒక కాకి కొమ్మలలో గూరుచుండి కావుమని కూసినది. ఉరుమువలె నున్న ఆ కూత వినబడగానే నాగుండెలు పగిలి పోయినవి. దాని రూపమును భయ

మెక్కువే చేసినది. అది యొక గేదె దూడయంత యున్నది. దానిని చూచి యే పక్షి న న్నెగ నెత్తుకొనిపోవునో యని భయపడి ప్రాణరక్షణార్థమై ఒక యూడచాటునకు బోయితిని.

ఆవంక చూడగానే యూడమీద బ్రాకుచున్న రెండు కండచీమలు నా కంట బడినది. అవి మన దేశమునందలి ఎలుకలంత లేరియున్నవి. అది కుట్టిన ఏనుగుంటివాడైనను పీను గగుటకు సందేహము లేదు.

శివునాజ్ఞ లేనిది చీమ కుట్ట దన్నట్లు, నేను సమీపమునకు పోయినను న న్నొక చీమయు కుట్టలేదు. కాని వాని దగ్గనమువలన నైన భయముచే నా దేహమంతయు గాలిలో పెట్టిన దీపమువలె కంపింప మొదలుపెట్టినది. స్వదేశమునకు తిరిగిపోదమన్న నాకు కావలసిన ససరు ఆకే ఎచటను కని పించలేదు. వడవడవడకుచు ఈశ్వర స్మరణము చేసికొనుచు నిలువబడితిని. ఇట్లుండగా గాలిచేత మట్టిపం డొకటి నా కాలినమీపమున రాలి, కుండ పగిలినట్లు బళ్ళమని పగిలినది. నా తల వైననే బడిన తల రెండు వ్రక్కలయి ఉండెడిది.

ఈ భయమున నున్న సమయములో గోరుచుట్టుమీద రోకటిపోటు పడ్డట్లు మఱియొక విశత్తుకూడ సంప్రాప్తమైనది. దిగ్భ్రమనొంది నేను దిక్కులు చూచుచుండగా నిరువది ముప్పది యడుగుల యెత్తు గల నల్లని దిగంబరపురుషవిగ్రహ మొకటి నా వంక నడిచిరానారంభించెను. ఆ ఘోర రూపమును చూచి ఇది రాక్షసదేశమనియు, న న్నతడు మ్రింగివేయుననియు అనుకొంటిని. అతనివంక చూడగా పెద్ద గొడగంత యున్న భీకరముఖములనందు వెలగపండ్లంత లేసి మిడ్డిగుడు రెండూ నిప్పులు గ్రక్కుచు కానబడినవి. అటుతరువాత మొనరినోరంత నోటిలో పులికోరల వలె తెల్లని వ్రేలాడేసి ముం పండ్లు భయంకరముగా కన్నులు మిటుమిట్లు గొల్చినవి. ఆ ఘోరకారమును చూడ లేక కన్నులు మూసికొన్నాను. దేహము నిలువున చెమర్చి కంప మెత్తినది. నాలుక తడబడినది. భయముతో ప్రాణము లెటుపోయెనో, దేహస్మృతి తప్పి పోయినది.

నేను కన్నులు తెరిచి చూచునప్పు టికి భూమిమీద లేక, ఇరువదియడుగుల ఎత్తున ఆ రాక్షసుని యరచేతిలో నున్నాను. అతని రెండవచేతిశ్రేణు రెండు నా నడుమును చుట్టుకొని యున్నవి. నాతోడలకన్న లావుగా నున్న యాశ్రేణునడుమ, అడకొత్తి లోని పోకలాగున నిరుకుకొని బాధ పడుచు పైకి చూడగా, వాని ముఖము సమీపమున మరింత స్పష్టముగా కనబడినది. వాని నోరు పర్వతగుహ వలెను, నాలుక కొండచిలుకవలెను, దంతములు గుహాముఖమున నిలచిన గరుడపక్షులవలెను, భయంకరముగ కనబడినవి. ఇక న న్నా రాక్షసుడు గుటుక్కున నోట వేసికొన నున్నాడని భావించి, ఆ క్రూరకృత్యము చూడలేక మొగము వెనుకను క్రోధము కొన్నాను.

అట్లు మొగము క్రోధమునగానే ముల్లుపుచ్చి కొట్టడచిట్లు తొంటి కంటెను ఘోరతరమైన వికృతరూపము కన్నలకు వెలుపు గొలుపుచు నా వెనుకతట్టున నిలువబడియున్నది. ఈ క్రొత్త విగ్రహము చూడగానే, నన్ను చేతిలో బెట్టుకొన్న మొదటి రాక్షస విగ్రహము దానిముందు కేవలము శిశువని తెలిసినది. మొదటిది ఓని మొల వడ్డకైన రాలేదు. ఈ విగ్రహము అంతకు మూడింత లున్నది. ఆ మొగము చూడవలె నని నేను తల యెత్తితినిగాని, దేహాయముగాలిగోపురశిఖరము వలె యాతని శిరస్సు తిన్నగా కంటికి కనబడినది కాదు. నేను మరల మూర్ఛ పోతిని.

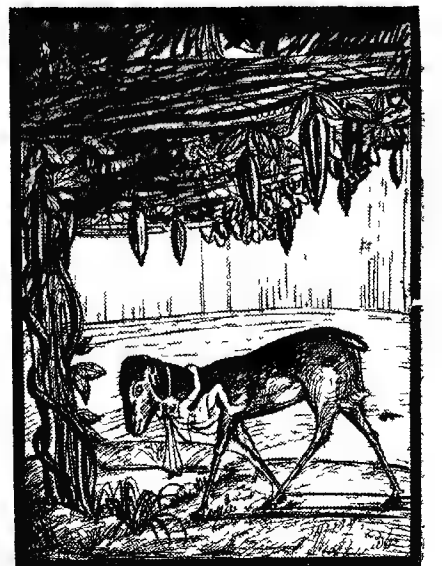
మరల తెలివి వచ్చునప్పుటికి హర్ష మనుకొన్నట్లు పిన్న రాక్షసుని నోట కాక భూమిమీద నుండిని యిరువురు రాక్షసులు, మోకాళ్ల మీద గూరు

చుండి వారి, నా యవయవమును శోధించుచున్నారు. నేను కదలి భూమి మీద నడువారంభింపగానే వారు సంతోషించి తమలో తా మేమో చెప్పకొనుచు, నన్ను మరల చేతులతో బట్టి, మన పిల్లలు పక్షిపిల్లలను తీసికొనిపోవునట్లు ఒకయింటికి తీసికొని పోయి చదువుకొనుచున్న మరీయొక రాక్షసునిముందు బల్లపై పెట్టిరి.

నన్ను మొట్టమొదట మట్టిచెట్టు క్రింద చూచినవాడు నాలుగేండ్ల బాలుడు. అందుచేత నే దిగంబరుడుగా నున్నాడు. పెద్దవారందరూ మనవలెనే తమకు తగిన వస్త్రములను ధరించుకొందురు. ఆ బాలు డాడుకొనుటకయి యూరి వెలుపల కేగి, నన్ను చూచి, పిల్లికూనను గొనివచ్చినట్లు తెచ్చి తండ్రికి చూపెను. అతడును న న్నాశ్చర్యపడి చూచి, మనుష్యరూపము ఇంత కన్న జుంతువున్న వార్త విసనందున, ఈ అద్భుతవస్తువును గొని పోయి తన యజమానికి కానుకగా నిచ్చుట యుక్తమని భావించి, తక్షణమే కొనిపోయి యాశానికి సమర్పించెను. అతడను నా రూపమును చూచి వింతపడి, మనుష్యరూప మగుటకు సందేహము లేదనుకొని, జ్యోతిష్కులగూడ నడిగి సిద్ధాంతము చేయుట మంచిదని వారిని రామించెను. వారును జ్యోతిష, పురాణాది శాస్త్ర ప్రమాణములచే నే నంగుష్ఠమాత్రశరీరుడైన వాఖిల్యాదిముఖసంతతివాడనని నిశ్చయించిరి. వారి భాష ముందు నాకు తెలియకపోయినను భాషలో సంస్కృతముపా లెక్కువగా ఉండుటచే మూడుమాసములలో ఒక విధముగా మాటాడుట నేర్చుకొంటిని.

2

నా క్రొత్తయజమానిపేరు మహాకాయుడు. రాజబంధువు. నా యన్న పానాదులనుగూర్చి తానే విచారించుచు, మూషికమార్గాలాదిజంతువుల వలన నా కే యపాయమును కలుగకుండ రక్షించుటకై యెనిమిదేండ్ల ప్రాయము గల తన పుత్రులకు నన్నొప్పగించెను. ఎలుకలు, పిల్లులవలన మనుష్యులకు భయ మేమని మీ రినుకొనగూడదు అక్కడి ఎలుకలు మన దేశపు కుక్కలంతలేసి యుండును. ఇక



పిల్లలన్నో మన ఆవులకన్న కొంత పెద్దవి.

నే నక్కడికు పోయిన మూడవ నాడే నా కొక గొప్ప గండము తప్పి నది. నన్ను పెంచుచున్న చిన్నదాని వేడుకకొరకు ఇంటివారు రెండు కంచీమేకలను పెంచినారు. అం దొకటి వారముదినములక్రిందట రెండు పిల్లలను పెట్టినది. వానిలో నొకటి తల్లి వాలు త్రాగి, ఆటలకయి చెంగు చెంగున గంతులు వేయుచు నేను నిలుచున్నవైపుకు పరుగెత్తికొని రా మొదలుపెట్టెను. అంతటి మహా జంతువు మృత్యుదేవతవలె నామీదికి పరుగెత్తుకొని వచ్చుచున్నను, నే నణుమాత్రము జంకక, పులులు మొదలగు క్రూరజంతువులుసహితము, ప్రతి ఘటించి నిలిచినవారిమీదకు వచ్చుటకు భయపడు నని మనదేశపు వేటగాండవలన విన్నమాటనుబట్టి, వీరభటునివలె అధికసాహసముతో దాని కెదురుగా నిలబడితిని. మన పులునకన్న అధికసాహసము గల ఆ మేకపిల్లి, నా శూరగుణమును ప్రత్యక్షముగా చూచియు వెనుకదీయక, తల వంచుకొని నామీది కొక్క దుముకు దుమికెను.

నే నపుడు సమయోచితబుద్ధి గల వాడనై ప్రక్కకు తొలగి తప్పించుకొని, యమపాశములవంటి నా బాహు పాశమును దాని మెడకి తగిలించితిని. లేకున్న వజ్రాయుధములవంటి దాని ముందరికాళ్ళగిట్టలు నా రొమ్ముకు తగిలి, ప్రాణములు పోకున్నను బలమయిన గాయము తగిలియుండేది.

అది మెడపట్టు వదల్చుకొనవలె నని పెనగులాడగా, పట్టు వదలినపక్షమున నన్నది కాళ్ళక్రింద నలగ దొక్కునని భల్లూకపు పట్టు పట్టితిని. మాయద్దరకు మహాఘోరముగా ద్వంద్వయుద్ధము జరిగినది. నేను గాయపడకుండ, శత్రువును రెండు మూడు చోట్ల గాయపరచితిని. ఇంతలో ఆ మేకపిల్లి ప్రాణరక్షణార్థము కడపటి ప్రయత్నము చేసి, పర్వతగుహలు మారుమోగునట్లు “మే ఏ ఏ” అని యొకసింహనాదము చేసి, తన బలము సంతను చూపి నన్ను బీరపాదుమొదటి కీడ్చెను. అంత చేసినను నాపట్టు నేను విడువలేదు.

ఇట్లు యోధానుయోధులమయిన మే మిరువురమును బీరపాదుమొదలు చేరునప్పటికి మా కాలు నేలమీద నిలువక జారగా, పట్టువదలి మే ముభయవీరులమను, మట్టమట్టకొని కొత్తగా నేవకులు నీరు పోయుటచే మహాసముద్రమువలె నిండియున్న యా పాదులో బడితిమి. దైవికముగానింతలో లోపలి నుండి మా యజమానికూతురేదో పనిమీద మా యుద్ధభూమికి వచ్చి, మమ్మిద్దరినూ పయికి తీసి విడిపించెను. నేను మేకపిల్లను కరచిన కాట్లలో నొకటైనను దాని కపాయము చేయలేదు. తుదకు దాని చర్యము

వైనను భేదించలేదు. తర్వాత మరల నొకనాడది నామీదికి రాజూదినది ముందే జాగ్రతపడి రాళ్ళతో యుద్ధముగాని, నేనుచేసి, దానిని తరిమి విజయము పొందినాను.

ఇటువంటి యపాయములు మరల మరల వచ్చుననిభయపడి యాచిన్నది, తనతండ్రిగారితో కెప్పి తన బొమ్మ రీతి నొకమూల చిలుకపంజరము నొకదానిని పెట్టించి నిరపాయమైన గది నమర్చుటయే కాక, ఒక గిన్నెలో నీరు పోసి నన్నందు బడవేసి, మునిగిపోకుండ తన చేతులతో బట్టుకొని, దినమునకు రెండేసి మాఱుల చొప్పున నా కీత నేర్పి, జలభయము లేకుండ చేసెను. ఆ పుణ్యాత్మురాలైన బాలిక పేరు మండోదరి.

3

నే నొక అపూర్వపురుషుడ ననియు, వాలఖిల్యమహర్షి సనియు, మహాత్ము గలవాడ ననియు భావించి ఆశ్చర్యప్రజలందరు తీర్థప్రజలుగా నన్ను చూచుటకు వచ్చి, కానుక లర్పించుకొని పోవుచుండిరి. నాచే శోన్యముకూడ



చెప్పించుకొని పోయేసివారు. అవి కొన్ని నిజమగుటచే నామహత్వము మరియు పెరిగినది.

ఒకనాడు అచటి జ్యోతిష్కుల వివాదసభకు మహాకాయుడుగారు నన్ను కొనిపోయి, సభ క్రాసనా నీనుని చేసిరి. నేనున్న బల్లపై ఇటు నటు చూడగా, దీర్ఘరోము డన్న యాతని గడ్డపు వెంట్రుకలు, నల్లగా మట్టిమూడతాళ్లవలె బల్లపై నానుచుండెను.

ఆ వివాదములో తన పక్షము చెప్పలేదని కోపముతో, దీర్ఘరోముడు నన్ను అమాంతముగా చేతితో నెత్తి గుటుక్కున మ్రింగెను. మహాబలము వలె నన్ను ఆతని కంఠనాళములో నా కెటుపోవుటకు తోచక చివరకు ఊపిరి గొట్టములలో ప్రవేశించితిని. అక్కడ నా యిష్టదైనమైన ముఖ్యప్రాణదేవుడు నాకు దర్శన మిచ్చి బలముకొలదిని బయికిపంపివేసెను. ఆ వాయుదేవుని బలముచే నే నాకాశబాణమువలె పయి కెగసి, బయలుపడి, ఎటులో నాతని గడ్డములో చిక్కుకొని, యక్కడనుండి

నీలవర్ణములవంటి గడ్డపువెంట్రుకలు పట్టుకొని, మెల్లగా బల్లమీదికి జారి, నా యధాస్థానము చేరుకొంటిని. అ దుష్టరాక్షసుడు గొంతుక పలుకబాటి నపుడు మన కగునట్లుగా, క్రింది గ్రుడ్లు మీదికిని, మీదిగ్రుడ్లు క్రిందికిని వచ్చిన వాడయి యుక్కిరి బిక్కిరి యయి దగ్గుచు, ఎంతోనే పాయాసపడెను. సభాస్థారులు నామహిమ కత్యద్భుత పడి నేను మహర్షినిని సమ్మిరి. ఆనాటి నుండి నా చిత్రచరిత్రము వేనోళ్ళ చెప్పకొనసాగిరి.

మహాకాయుడుగారు నన్ను జాగ్రతతో కాపాడుచు, అట్టి సభలకు తీసికొని పోవక ఏ యపాయమును కలుగనియక ఇంటనే సురక్షితముగ కాపాడుచుండిరి.

౪

ఒకనాటి యర్ధరాత్రమున నేను నా పాన్పుమీద సుఖనిద్రచేయుచుండగా, నడు మెవ్వరో నొక్కుచున్నట్లయి యులికిపడి లేచితిని. ఏదో జంతువు నన్ను నడుము మొదలు మెడవరకు నోట కరచుకొని పోవుచున్నట్లు దీపము వెలుతురున కనబడినది.

అది పందికొక్కని తెలిసికొంటిని. అది యొక్క మూలుగు మూలిగి నన్ను నట్టింట దిగవిడిచి తా నొక కన్నములోనుండి యావలికి బోయినది.

అంతట సమస్తాభరణభూషితురాలయిన యొక కాంత మంచముమీది నుండి దిగివచ్చి మన పిల్లలు చందనపు బొమ్మను పయి కెత్తి నట్లు నన్ను కుడి చేతితో పయి కెత్తి రెండవచేతిలోని రుమాలుతో నా శరీరమంతయు తుడిచి, నన్ను తన కెదురుగా మంచము మీద కూర్చుండబెట్టెను.

ఆ రాక్షసాంగనపేరు త్రిజట. ఆమె అనివాహిత. నామహత్వమును విని నేను కామరూపుడగు వాలఖిల్యముని నని తలచి నన్నిట్లు తన వద్దకు తెప్పించుకొన్నది. ఆమె అంతట నన్ను స్తుతించుచు తను పెండ్లాడమని బలవంతపెట్టుచు, వేగము ఘోలరూపము పొందుమని తన వేళ్ళతో న నొక్కుకొ నొక్కు నొక్కెను. నేను ప్రాణము వెలార్చుకొని బాపురుమని ఏడ్చితిని. వెలపల నుండి ఎవ్వరో “అమ్మాయీ, ఆ పిల్లికూత ఎక్కడి” దని కేకవైచిరి. ఎవరన్న చూతు రన్న భయముచే గాబోలు, త్రిజట నన్ను మంచము దింపి, గోడమూల నున్న మందనములో నన్ను బెట్టి మందనము తాళమువేసెను. తాళముచెవిరంధ్రము, గవాక్షమంత యుండబట్టి గోలి పెట్టెలోనికి బాగుగానే వచ్చుచుండెను. నే నొక బట్ట మడత మీద నొరిగి కొంచెమునేపు నిద్రపోయి లేచినాను.

ఇంతలో నేదో తేలు కుట్టినట్లు నా శరీరమీద ఒక పోటు పొడిచినది. ఒక్క ఎగు రెగిరి చూచితినిగాదా, మన మూషిక మంతటి ఒక మహామత్తుణము (నల్లి). దానితో బాహాబాహి, ముష్టిముష్టి యుద్ధ మొనర్చి దానిని చంపివేసితిని.

కాసేపటికి త్రిజట మరల మంద సము తీసి నన్ను చేతబట్టుకొని పెండ్లి యాడుమని వేధింపసాగెను. నే నేమియు తోచక అమె అరచేతిని కసుక్కున కొరికితిని. ఒక్క కేక వైచి ఆమె నన్ను ఆకాశములోనే వదిలి వైచెను. పుణ్యశతమున పెట్టెలో బట్టలమడతలోనే పడుటచే, తలపగులక ప్రాణములతో నిలిచినది.

ఆ కేకకు త్రిజటతల్లి లోనికి వచ్చి కూతురుకంగారుకు కారణమడిగినది. త్రిజట తల్లికి కనరాకుండ పెట్టె మూతవైచి, ఎలుక వచ్చినదనియు, పెట్టెలో దూరినదనియు చెప్పెను. అంత త్రిజటతల్లి, తాటకయను రాక్షసిచేతికి నే నున్న మంద సమునిచ్చి, ఊరిబయటవిడిచి ఎలుకను చంపి రమ్మని పంపెను. త్రిజటయు, తాటక నన్ను చంపకుండ, హిడించి యను రాక్షసిని పిలిచి, మందసములో నున్నది ఎలుక కాదనియు, వాల

చిరస్థ రణీయందు

వీరేశలింగం

డాక్టరు చిలుకూరి నారాయణరావు

వీరేశలింగముగారు పుట్టిినేటికి నూరేళ్ళయినవి. ఆయన గతించి ముప్పైయేళ్ళమాత్రమే అయినవి. అయితే యిప్పుడు శతజన్మవార్షికోత్సవమును చేస్తున్నాము. కాని, ఆయనగతించిన ముప్పైయేళ్ళ మృతవాగ్ని కశ్రాధము పెట్టలేదు. ఎందుచేత? జంబుము త్రేపివేసుకొని, శ్రాధములలో నమ్మకములేదని తానే పెట్టడము మానివేసినవానికి శ్రాధములు పెట్టడము అసందర్భముకావడము మొదటి కారణము. రెండోది, ఆయన అసలు మృతి నొందనేలేదు. ఆయన భౌతికదేహము భూస్థాపిత మయినా, ఆయన ఆత్మ నిత్యజీవియై సహస్రముఖములతో ఆనాటి నినాదము లింకా వినిపిస్తూనే ఉండడము. ఆయన జన్మనాంధ్రదేశములో ఒక నూతనవైతన్యానికి, ఒక నూతనదృక్పథానికి, ఒక నూతనోద్యమానికి ఆరంభముగా పరిణమించడము మరొక కారణము. ఆయన అంటే ఆయనకీరీరము కాదు—ఆయన సందేశము; ఆయన కృషి; ఆయన సాధించిన కార్యకలాపము—ఈ మూడున్న సజీవములుగానే ఉన్నవి. ఒక్కవీరేశలింగము, కోటిలింగములుగా, శతకోటిలింగములుగా మారిపోయి, అరూపుడయి సర్వా ప్రపంచములో పనిచేస్తూనే ఉన్నాడు. ఆయన ఉపదేశము నిత్యాచరణలోనికి వచ్చేసింది, ఆయన ఆరంభించిన కృషి ప్రతిఆంధ్రుని జీవితప్రజ్వాలికలోను నిరంతరముగా సాగుతూనే ఉన్నది. ఆయన సాధించిన కార్యకలాప మాయన పొందిన సిద్ధితోనే నిలిచిపోక అనేకవిధముల అభ్యుదయ పరంపరాభివృద్ధిగా సాధకజనతృణజనాధనా సహజమై ఉద్ధృతముఖముగా ఉన్నతపథాలో హరిజనాలపై ఉన్నది.

మనవారు మానవునికి శతాయుస్సు నాశించినారు. వీరేశలింగము భౌతికముగా సంతతి ఆయువును పొందలేదు. ఆయన ఆ కుటుంబస్థతో ఈ ముప్పైయేళ్ళకూడా జీవించిఉంటే ఆయన శతవార్షికోత్సవము అర్థవంతమై ఉండేది. మనము సంతోషించిఉండేవాళ్ళము. కాని, అంతఃపరీక్ష చేసుకొనినూనే నిజముగా ఆ శతవృద్ధు చివరికి శరీరము, రోగపీడితకాయము వద్దకు ఆయన శిష్యులుగాని, ప్రశిష్యులుగాని పోయి ఉండే వారో, లేదో నాకనుమానమే. కొంతకాల మయినతరువాత వారి వారి ప్రయోజనము తీరిపోయినతరువాత, వ్యక్తులింకా ఈ చివుకుదేహమును పట్టుకొని ప్రాకులాడడము నుంచికాదు. అప్పుడా దేహము చుట్టుపట్టవారికి సహింపరాని దవుతుంది. అతడువారికి భార మాతాడు. తనకు తానే భార మాతాడు. అట్టి నిస్సయతాభావము మనస్సులో ఉదయించకముందే వెళ్లిపోయిన వీరేశలింగము ధన్యుడే.

ఆయన జీవించి ధన్యుడే, మృతి చెంది ధన్యుడే. అట్టి ధన్యత్వ మెంతమంది కలుగుతుంది?

నా కాయనచేసిన సంఘ సంస్కరణాది కృషితో సలబంగము కలుగలేదు. చిన్ననాటి నుంచీ ఆకృషిపై అభిమానము మాత్రము లేకపోలేదు. అట్లే ఆయన ప్రచారముచేసిన బ్రహ్మమతమునుగురించి కూడాను. నేను సారస్వతోపజీవిని; భాషాసేవకుడనుమాత్రము. కాబట్టి, ఆ రెండువిషయాలలోను ఆయన సాధించినదానిని గురించి నాకు తెలిసినదానిని ఇంగ్లీషులో న్యూయార్కులో ప్రకటించబడిన Encyclopaedia of Literature లోను, బొంబాయిలోని పి. ఇ. ఎస్. వారు ప్రకటించిన "Indian Literatures of To-day" లోను చెప్పినాను. దాని సంతతిని ఇచ్చట పునరుద్ఘాటించ నక్కరలేదు.

ఆయనకాలములో ఎవ రెవరితో పోరాడినాడో, దేనికోసము పోరాడినాడో, ఎట్లు పోరాడినాడో అదంతా చరిత్రలో చేరిపోయినది. ఆధునికాంధ్ర చరిత్ర నిర్మాత ఆయన. ఆ చరిత్రము ఆయన సాధించిన దొక ఉజ్వల ఘట్టము. భావ్యభివృద్ధి కాతడు నిర్మించిన ప్రధాన ప్రథమ సోపానము. ఆ సోపాన మొక ఉన్నతగిరిశిఖరముమీదికి తీసుకపోయేది. దానిపైనికా క్రొత్త సోపానములు నిర్మింపబడకపోలేదు. గురజాడ, గిడుగులు మరి రెండు మెట్లను భాషాసారస్వతవిషయాలలో నిర్మించినారు. ఇంకా నిర్మింపగలవా రిప్పుడును లేకపోలేదు. కాని, ఆ నిర్మాణముంతా వీరేశలింగ నిర్మితిలో గతార్థమునుపోతూఉంటుంది. ఎందుచేతనంటే ఏ విషయములో క్రొత్త మార్గమును తీదామని పూనుకొన్నా అప్పుడే వీరేశలింగమా విషయమై ఆరంభించేఉంటాడు. ఆ ఆరంభ విషయవారి కల్పముగానే కనబడవచ్చు. కాని, అనేకవిధములుగా విశాలమై అభిలాంఛమును సారవంతము చేసినదిగనుకనే దాని తొల్లిటి రూపము ప్రాస్తవముగానే కనబడుతుంది. ధన శ్రేష్టమవద్ద ఆనకట్టవద్ద నున్న అఖండగౌతమీ వైశాల్యము నా నీ క వ ద్ద ను న్నదా? అచ్చట సిం త టి గో దా వ రి న్ని పిల్లకొలువే. ఉప్పు అని ఉడింపి ఒకఅంగలో లంఘించవచ్చు. కాని, అచ్చటి క్రైంబకేశ్వరుడు మన కారాధ్యలింగము కాదా? అచ్చటి గోముఖనిర్గతగోదాసరిదర్శితోయములు మధురములు కావా, పావనములుకావా? అట్లే వీరేశలింగమున్న మన కారాధ్యుడు; ఆయన లెఖినీ నిర్గత సరస సారస్వత ధారాతుమర సందోహము కూడా ఆస్వాద్యమై, ఆంధ్రావని కనంతసారప్రదాయకమై ఒప్పగున్నది.



ఇందు కీ. శే. గోపులకృష్ణ నారాయణస్వామి నాయకుగారును, హామెట్టుగారును, కీ. శే. బయపునిడి జోగయ్యగారు గలరు. ఇది 1898 లో తీయబడినది. హామెట్టుగా రవ్వడు రాజమహేంద్రవరములో జిల్లాజడ్జిగా నుండిరి.

హరిజనోద్ధారణ వీరేశలింగంపంతులుగారి కృషి గౌ. శ్రీ వేమల కూర్మయ్య

వీరేశలింగం పంతులుగారి సంఘసేవ సర్వతోముఖము. కాని వారి హరిజనసంఘసేవ చాలా ఉత్కృష్టమైనది.

వర్ణాశ్రమ ధర్మాలలో ధర్మం నశించి, ఆశ్రమాలు అడుగంటి, సంఘం కుల్లి కు సమరి పోయిన రోజులలో అవతరించిన ఆంధ్రమూర్తి పంతులుగారు, జన్మతః ఆయన కైపుడు. కైవసమతం విప్లవోద్యమం. బ్రాహ్మణేతరవర్ణాలకు జరిగిన అన్యాయం రూపుమాపడానికి నాటిన సంస్కారబీజము. వర్ణ వివక్షతలేకుండా, ప్రజాబాహుళ్యానికి సర్వ హక్కులూ వుండాలనే పుణ్యక్షేత్రో నిర్మించవలసిన నూతనమతం. ప్రజాసాహిత్యం, ప్రజానికానికి అందుబాటులో ఉండే భాషలో ప్రచారము చేసిన పత్రిక. ఆశయము అడుగంటి ఆవేశమే ప్రాధాన్యం చేసుకోవడంవలన ప్రజాశ్రేయస్సు మారుగా ప్రేయస్సుకు కారణమై శివ మెత్తి పోయినది. వైష్ణవమతంకూడా శ్రీరామానుజస్వామి అధ్వర్యాన అంతిమ కులాలకి అగ్రసానం ఇచ్చినది. ■ సందేశమే ఆంధ్రదేశంలో, బ్రహ్మనాయుడు వంటి మహాపురుషులు ప్రచారం చేసి అవరణలో పెట్టినారు. ఆధునికయుగంలో, తెనుగు దేశములో సంఘసంస్కారాశ్రయం స్థాపించిన మహానుభావుడు వీరేశలింగం పంతులు.

వంగదేశంలో రాజా రామమోహనరాయలు, మహారాష్ట్రములో మహాదేవ గోవిందరావడే, మనదేశంలో వీరేశలింగం, ముగ్గురూ కలసి యావద్భారతదేశంలోనూ నూతన సంఘ నిర్మాణానికి పునాదివేసిన పుణ్యమూర్తులు. బాపూజీ సంఘసంస్కారోద్యమానికి ఈ ముగ్గురి సేవాచాలా దోహదం ఇచ్చిందనడంలో అతిశయోక్తిలేదు. బాపూజీదేశోద్ధరణలో, హరిజనోద్ధరణ ఒక ప్రధానాంశం. కాని గాంధీకి పూర్వమే, ఏ విధమైన ఆడంబరం, సంస్థ లేకుండా, హరి

జనునికి విద్యాదానం చేసి, జ్ఞానదిక్ష పెట్టి, ఇతర కులాలతో సమానమైన స్థితికి తెచ్చి, ప్రచారానికి ప్రత్యక్ష ఫలితం చూపించినవాడువీరేశలింగం

హరిజనోద్ధరణలో క్రైస్తవ ప్రచారకులు చాలా పనిచేసినారు. కానైతే అది మతాంతర సంస్కారం. తల్లి మతానికి దూరంగా జరిగిన కార్యక్రమం. సంఘబాహుళ్యంలో సహగౌరవం పొందలేకపోయినది. హరిజనులు బ్రాహ్మణులూ పరస్పరవివాహములు చేసుకున్నాడే హిందూమతం బాగుపడుతుందంటూ వెళ్ళిపోయినాడు బాపూజీ. ఈ ఆశయం అరకతాబంకితమే సాధించినవాడు వీరేశలింగం.

వీరుడైన వీరేశలింగంప్రచారదీక్షవల్ల, ఆచార్యుడైన వేంకటరత్నంనాయుడి నుశ్శువల్ల, మహాదాతరావు సూర్యారావు ధర్మశల్లి ఎందరు హరిజనులు అగ్రజాతి సాధించారో చెప్పలేం. సంపన్న బ్రాహ్మణ యువకులు, దీనహరిజన బాలికలు, వీరి తరిఫీదులలో విజ్ఞానమై, పెద్దవాండ్రై, సహజ పరస్పర ప్రేమాతిశయంవల్ల వివాహం చేసుకుని పుత్ర పౌత్రాభివృద్ధి పొంది, ఈనాడు మనమధ్యలో గౌరవంగా జీవిస్తున్నారు. స్త్రీలూ, పురుషులూ కూడా, తమతమ శక్తిసామర్థ్యాలవల్లనే గౌరవోద్యోగాలు సాధించినారు. హరిజనులని ప్రభుత్వంపెట్టిన బిక్షవల్లకాదు. అట్టి విధమైన స్వయంకృషికి కారకుడై, హరిజనులలో ఆత్మగౌరవం కలుగజేసి, అవమానాలూ, అనుమానాలూ తొలిగించిన వీరేశలింగం హరిజనోద్ధారకుడు కాక వారెవరు?

మహా పతివ్రతాశోమణి అరుంధతీదేవి హరిజనవాడలో అవతరించి, బ్రహ్మర్షి వసిష్ట మహామునిని చేబట్టినది. అదికవి వాల్మీకి హరిజనవాడలోపుట్టి, శ్రీమద్రామాయణ కథామృతం పంచిపెట్టి లోకంలో కవితకు తోలికల్యాణం



శ్రీ కామరాజు హనుమంతరావుగారు, సతీమణి. సుందరమ్మగారు

ఆర్థిక పారిశ్రామిక వ్యాపార విషయాలు

భారతప్రభుత్వ పారిశ్రామిక విధానము

దేశాన్ని దుర్బలముగా ఉంచుటకు ఆర్థిక సమస్యలను భారత ప్రభుత్వం చాలా జాగ్రత్తతో పరిశీలించింది. మన జాతి, ఇప్పుడు ప్రతివారికీ సమానస్వాయం జరిగేటటువంటిది, అందరికీ సమానావకతాకాటు యియ్యగలట్టిది అయిన సాంఘిక వ్యవస్థా స్థాపన కుద్యమిస్తోంది. విద్య, ఆరోగ్యము, అందరికీ, విస్తృతంగా సమకూర్చగలగటం, నిగూఢంగా ఉన్న దేశసంపదలను, అధికోత్పత్తి విధానాల సత్వరాభివృద్ధివలన జరిగింది. ప్రజలందరి జీవన ప్రమాణాలను శీఘ్రకాలంలో పెంపొందించి సంఘసేవాదీక్షను కైకొనేందుకు ప్రతివారికీ అవకాశం ఇయ్యగలగటం ఇవి మన తత్వజ్ఞానశక్త్యాలు. వీటికోసం, సర్వజాతీయజీవనాన్ని అవలంబించి మొనర్చుకొనగల భద్రవిధానము, సర్వసంఘీకృతమై సక్రమమైన కృషి చాలా అవసరము. అందరికీ భారతప్రభుత్వము, జాతీయ నిర్మాణసంఘాన్నికాదాని స్థాపించదలచుకొన్నది. అభివృద్ధి ప్రణాళికలను, తయారుచేసి, అవి ఆచరణలోకి వచ్చేటట్లుగా ఈ సంఘము కృషిచేస్తుంది. కానీ ప్రస్తుతం, ప్రభుత్వము ప్రకటిస్తూన్న ఈ విధానము, కేవల పారిశ్రామిక కరంగానికీ మాత్రమే సంబంధించి ఉంటుంది.

దేశానికి పరిస్థితులు ఎంతమాత్రంగా చక్కబడితే, జాతీయోత్పత్తి సంపద అంతగా పెరగటాన్ని నూచిస్తుంది. ఈనాడు ప్రత్యక్షంగా ఉన్న దేశసంపదను, అందరికీ పంచినంత మాత్రాన, ప్రజల జీవిత ప్రయోజనకరమైన మార్పు గలుగదు. పైగా, కేవలం దారిద్ర్యాన్ని అందరికీ పంచిపెట్టట మాత్రమే సరిపోదు. సజీవంగా సజీవంగా జాతీయ విధానం ఉండాలంటే, ఉత్పత్తివంపకం సర్వవిధాలా జరిగి, అందరికీ వస్తువులు సక్రమంగా విరివిగా అందుబాటు చేయగలిగినదిగా ఉండాలి. ప్రస్తుత దేశానికి పరిస్థితిలో, జీవించటానికి చాలకుండా అధిక ప్రజల జీవితాలు గడుస్తూన్నప్పుడు, వ్యాపక సాయక, పారిశ్రామిక ఉత్పత్తులను, విరివిగా పెంచటంవూడే, ఎక్కువగా కృషిని కేంద్రీకరించవలసిఉంటుంది. అందులోనూ, ప్రజకు నిత్యజీవితావసరాలైన ముఖ్య వస్తువులను ఉత్పత్తిచేయటంలోనూ, విదేశాలతో చలామణిని, లాభాలను అభివృద్ధిచేయగల ఎగుమతి వస్తువులను ఉత్పత్తిచేయటంలోనూ ఎక్కువ శ్రద్ధ వహించవలసి ఉంది.

పరిశ్రమలలో ప్రభుత్వము పాల్గొనటమనే సమస్య, ఏయే పరిస్థితుల్లో, ప్రైవేటు సంస్థలు ఏయే పరిశ్రమలను నడుపుకొనిచున్నవి విషయమూ, ఈ సందర్భంలో కొంచెం విచారించవలసి ఉంటుంది. నిస్సందేహంగా ప్రభుత్వం పరిశ్రమలలో ఇతోధికంగా ప్రమేయ కల్పించుకొన స్వయంగా పూనుకొని వృద్ధిచేయవలసిందే అయితే, అపేక్షించిన ముఖ్యఫలతాలను ఎలా ఎంతవరకు పొందగలమా అనేవిషయాలే, చేసినాడు. అదేవిధంగా ఎందరిందో ఆధునిక ఆరుంధరి వశిష్టత్వ, వాల్మీకి మనిషిగలవుల్ని సృష్టించిన కార్యకూరుడు వేరేకరింకం.

తగిన పోషణ, ఆదరణ, వాతావరణం, పుంజుకొని మారజనమాలికా కూడా ఆరుంధరి కాగలదు. ప్రతి పారిజన బాలుడూ వాల్మీకి కాగలడు. ఈ సంగతి ప్రత్యక్షంగా ఏనాడో ప్రదర్శించిన పిరేశలింగంబద్ధతులు ఈ నాడు కూడా అనుసరియములు.

ఆయన హరిజనోద్ధారకులలో ఆదిపురుషుడు, అగ్రగణ్యుడు. భారతదేశంలో వున్న ఎనిమిది కోట్ల హరిజనులకీ పూజనీయుడు, చిరస్మరణీయుడు.

ప్రభుత్వం ఎంతవరకు తక్షణభాగ్యత వహించాలి, ప్రైవేటు యాజమాన్యానికి ఎంతవరకు పరిమితి పెడాలి అన్నవాటిని నిర్ణయిస్తాయి. ప్రస్తుత పరిస్థితులలో, ప్రభుత్వానికి ఉన్న ఆర్థిక స్థితిగాని, నిర్వాహకవిధానంగాని, మనం కొరకొన్నంత విస్తృతంగా పారిశ్రామిక రంగంలో ప్రభుత్వం చొచ్చుకుపోయేందుకు, కృషిచేసేందుకూ, అనువుగా లేవు. భారత ప్రభుత్వమువారు ఈ పరిస్థితిని చక్కదిద్దుకోగలందుకు ప్రయత్నాలకు పూనుకొంటున్నారు. ముఖ్యంగా వర్తక విధానంలోనూ, వ్యాపార దక్షిణంలోనూ సుక్షితులైన జనశ్రేణిని తయారు చేసేందుకు కావలసిన పనులు చేయబూనుకొంటున్నారు.

అయినా, కొంతకాలండాకా, ప్రభుత్వము, జాతీయసంపదను పెంపొందించే సర్వరవిధానాలలో—అంటే ఇప్పటికప్పుడే తాము పాల్గొంటున్న పరిశ్రమలలో అవకారం విస్తృతమొనర్చుకొంటూ, ఇప్పుడు ఉన్నవాటికీ తమ కిందికి తెచ్చుకొని పని చేయించటంకన్నా, కొత్త

రంగాలలో కొత్త ఉత్పత్తి విధానాలపై ఆశ్చర్యకంగా శ్రద్ధ వహించటం—వీటివల్లనే, జాతీయ సంపదకును తా మెక్కువ త్వరగా పెంపొందించగలుగుతామని ప్రభుత్వ మనుకొంటుంది.

ఈ లోపుగా, ప్రత్యేకవ్యక్తుల కృషిని, సక్రమ విధానాలలో నూచిస్తూ, సక్రమ మొనర్చటకూడా, చాలా ముఖ్యమైన పాత్ర వహించే విషయంగా పరిగణించబడుతుంది.

ఈ యావిషయాలన్నీ విచారించి, ప్రభుత్వము, ఆయుధ నిర్మాణాదికాలు, అణుశక్తి స్వాధీనంలోకి తెచ్చే కృషి రైల్వేరాకెట్లకు యాజమాన్య నిర్వాహకత్వాలు, ఇవి అన్నీ కేంద్రప్రభుత్వ సంపూర్ణ అధికారంలో ఉంటవి. పైగా తక్షణ అవసరము కల్గినపుడు దేశరక్షణకై ప్రాణావశ్యము అని తోచిన ఏపరిశ్రమనైనా, ప్రభుత్వం తన పరం చేసుకొనగల అధికారం ప్రభుత్వాని కెప్పుడూ ఉంటుంది.

ఈ క్రింది పరిశ్రమల విషయంలో ప్రభుత్వము—(అంటే ఈ సందర్భంలో ప్రభుత్వము అవలంబిస్తూ), కేంద్ర, తదితర స్థానిక

ప్రభుత్వాలన్నీ ఇమిడి ఉన్నాయి) కొత్త తదిస్తావించటానికి సంపూర్ణమైన బాధ్యత కలిగి ఉంటుంది. ఇందుకు మినహాయింపు-ప్రత్యేక వ్యక్తులు తమ యాజమాన్యంతో పూనుకొని చేస్తూ సహకరించేటట్లు కేంద్ర ప్రభుత్వం విధించగల మరకులపై వారిని కూడదీసికొని, ఆ విధానంలోనే పరిశ్రమల నడిపించటమే జాతికి శ్రేయస్కరమని ప్రభుత్వమే తలపోసిన చోటమాత్రం, అలాగే నడిపించుకొంటుంది.

ఈ చెప్పిన పరిశ్రమ లేమంటే :

1. బొగ్గు (భారతీయ బొగ్గుగనుల సంఘం వారి నూచనలే సామాన్యంగా అవలంబించబడుతాయి.)
2. ఇనుము, ఉక్కు.
3. విమానాల నిర్మాణము.
4. నాకా నిర్మాణము.
5. టెలిఫోన్, టెలిగ్రాఫ్, వైర్ లెస్, సామానులు, రేడియో రిసీవింగు సెట్లతోసహా.
6. గనులలో తవ్వక నూనెలు.

ఏ పరిశ్రమనైనా, ఉన్న పరిస్థితిలో ఎప్పుడైనా స్వాధీనం చేసుకోగల హక్కు ప్రభుత్వానికి సర్వత్రా ఉంటూనే ఉన్నప్పటికీ, ప్రజాశ్రేయస్సుకు అవసరమని తోచినప్పుడే ఆ హక్కు ఉపయోగింపబడుతుంది. అయితే ఈ రంగాలలో ఉన్న ప్రస్తుత పరిశ్రమలను, పదివిధాకా అవి స్వయంగా వృద్ధిపొందనిచ్చి, ఈలోపుగా, అవి సక్రమంగా పనిచేసి వీలైనంత వృద్ధిపొందేందుకు తగిన అవకాశాలను కల్పించేందుకు ప్రభుత్వం నిశ్చయించుకొంది.



‘స్వర్ణలత’

రచయిత: ఇలింద్రంగనాయకులు మారుతీబుకడిపాపమరక, మొయిచోడ్డు, గుంటూరు. వెల. రూ. 8.0-0.

గ్రంథకర్త గుంటూరుకాలేజీలో గణితకాస్త్రా ఉపన్యాసకుడు, తాను ఒకప్పుడు వ్రాసిన కథను పెంచి, పోషించి ఈ నవలగా చిత్రించాడు. నవలలోని ప్రధానపాత్ర స్వర్ణలత అనే దేవదాసి. ఆమె తల్లి రత్న సుందరి గారాబంటోను శిక్షణ తోను లోపంలేకుండా పెంచుతుంది. తల్లికి జబ్బు చేసి మరణం సమీపిస్తుంది. మామరిని జాగ్రత్తగా ప్రవర్తించి అనువైనవాడిని వివాహమాడమని చెప్పి చనిపోతుంది. స్వర్ణలతకు చిన్నప్పటినుంచి సంగీతంలోను నృత్యంలోను మంచి అభిరుచి ఉంటుంది. తల్లి చని పోయినతరువాత ఆమె ముద్రాసు చేరి తన తండ్రికి చిరపరిచితుడైన స్నేహితుడి సహాయంతో వెంకటేశ్వరరావునే దేశీనీమకుడి యింటిలో రక్షణ పొందుతుంది. వెంకటేశ్వరరావు, అతని భార్య బిడ్డలు లేనందు వల్ల ఈమెనే కన్న కూతురుగా చూసుకొంటూ నాట్యం, సంగీతం నేర్పిస్తాడు. కొంత కాలానికి వెంకటేశ్వరరావు దేశంకోసం జైలుకు పోతాడు. జబ్బుకు ఎంతో ఇబ్బంది పడవలసి వస్తుంది. చేతిలో ఉన్న విద్యవల్ల సంపాదన కోసం సినిమాఫీలిం కంపెనీలలో ప్రవేశిస్తుంది. ప్రధానపాత్రలను ధరించే సుందరరా వనే నటాన్ని ప్రేమిస్తుంది. కొన్ని గొడవలు జరిగిన తరువాత ఇద్దరికీ వివాహమవుతుంది. కథలో ఆటే ప్రాశస్త్యం లేంపోయినా రచనమాత్రం బాగానే ఉన్నదని చెప్పవచ్చును. ప్రథమప్రయత్నంలో ఉండే లోపాలు వాడుకభాషను ఉపయోగించితే కొంత తగ్గిపోయేవి.

‘సర్వస్వం’

రచయిత: శ్రీ రమేశచంద్రుల్ల. అనువాదకులు—శ్రీ పురాణం కుమార రాఘవశాస్త్రి. ఆరుణ ప్రచురణలు, గవర్నరుపేట, బెజవాడ. వెల. రూ. 1.4-0.

గ్రంథ పరిచయము

విఖ్యాత వంగదేశ రచయిత శ్రీ రమేశ చంద్రుల నవల కిది అనువాదం. పంథొమ్మిదవ శతాబ్దపు ఇంగ్లీషు నవలల ప్రభావం దీనిలో గోచరిస్తుంది. తారీఖీబాబు బర్మాకాపట్టణపు నాజరు. సుమిత్ర అతడి సోదరుడి పుత్రిక, సుమిత్రకు సుశీల అనే కూతురుంటుంది. సుభద్ర అనే అనాథబాలిక సుశీలతో స్నేహంగా ఉంటుంది. తారీఖీబాబుకు వయస్సు ముప్పైయేళ్లు సంతానం కలుగలేదు. పైగా భార్య కోగిడిది. పిల్లల కోసం సుభద్రను పెండ్లిచేసుకుంటాడు. ఆ ముచ్చట తీరకమునుపే బాబుగారు పరలోకానికి వేంచేస్తారు. చనిపోయేముందు అదివరకు అస్తినంతా సుభద్రకు ఇచ్చే విల్లుకు మార్చి కొత్తవిల్లును వ్రాసిపోతాడు. సుభద్రకు లోపం వస్తుంది. ఇంతలో సనాతనపురం జమిందారు కామినీ కాంతుడు ప్రవేశిస్తాడు. కామినీకాంతుడికి కమలాకాంతుడనే తమ్ముడుంటాడు. రైతుల తగాదాలలో కమలాకాంతుణ్ణి అన్నగారే హత్య చేయించాలని చూస్తాడు. కమలాకాంతుడు తప్పించుకునిపోయి 24 ఏండ్ల తరువాత రమా నాథుడనే మారుమోతతో అన్నదగ్గరకు చేరుతాడు. ఈ రమానాథునిద, తారీఖీబాబును విషంపెట్టి చంపించాడనే నేరం సుభద్రచేత ఆరోపింపచేస్తాడు, నేరం రుజువు కాదు.

రమానాథుడే, కమలాకాంతుడని తేలుతుంది. ఇన్నేళ్లతరువాత భార్య, యోగనూయను కలుసుకుంటాడు. వాళ్ల కుమారుడు, దయానాథుడు సుమిత్ర కుమార్తె సుశీలనిచ్చి పెండ్లిచేస్తారు. కథ కంటికి పోతుంది, మనం ఇంటికి వస్తాము. ఉత్తరాదిసారస్వతంలోని ఏ నవలఅనువాదమైనా చలామణి అవుతున్న మన రాష్ట్రంలో ఈ కథను చదివి ఆనందించేవారు ఉండకపోరు. అనువాదం ఘనవాలేదనే చెప్పవచ్చును. అచ్చుమాత్రం ఆవగించాలనేజాలో తయారయింది. దానికి తగినట్లు గోధుమరంగు కాగితం. ఈ విషయం ప్రచురణకర్తలు గమనించవలసింది.

‘నేతాజీ సుభాష్ చంద్రబోసు’
రచన : శ్రీ యర్రమిల్లి నరసింహారావు, రవీంద్ర పబ్లిషింగ్ హౌస్, తణుకు. వెల రూ. 4.0-0.

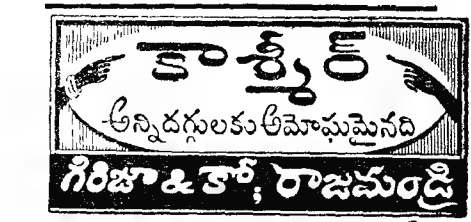
నేతాజీగారిగాథను వివరిస్తూ వెలువడిన పుస్తకాలలో ఈ రచన ఎంతో రసవంతంగాను సమగ్రంగాను ఉన్నదని నిస్సందేహంగా చెప్పవచ్చు. గ్రంథకర్త, నేతాజీతో దేశాంతరములలో సహచరించి ఉండడమే దీనికి ముఖ్య కారణం. సుభాష్ బోసు బాల్యము, విద్యాభిదళ, రాజకీయరంగంలో ప్రవేశము, కాంగ్రెసు అధ్యక్షపదవి, పార్లమెంటుకు నిర్మాణం, కారాగారం, పలాయనం, ఖండాంతరాలప్రయాణం, సింగపూరు నాయకత్వం, అస్సాం ప్రాంతాలలో యుద్ధం, కడపటి వివాదభుట్టం మొదలైన విషయాలు విపులంగాను చారిత్రకదృష్టితోను గ్రంథకర్త వ్రాసిఉన్నాడు. దేశాభిమానులందరు ఆసక్తితో చదువగలిగిన పుస్తకం. ఖరీదు మాత్రం అధికంగా నిర్ణయించారేమోనని అనిపిస్తుంది.

“రవి”

వెరిసిన వెంట్రుకల టెండర్ము
రంగు వూయవక్కరలేదు. అయ్యేదచికిత్స, తెల్లని రంగును మార్చి కాళ్ళకముగా వెంట్రుకలకు నలుపు విచ్చును, గుణం కావిరో. కచ్చు వానమచేయబడును. తెలుపు కొంచెమై యుండిన రూ 2-1-0 మధ్యకమై యుండిన రూ 3-1-0 పూర్తిగా యుండిన రూ 4-1-0.

గమనింపు:-ఇది మెదడుకు కంటికి మంచి పోషణ విచ్చు టెండర్ము.

Dinraksh Aushadhalaya,
No. 214 P. O. Rajdhanavar (Hazari Bagh)



నీతి కథలు

కందుకూరి వీరేశలింగంపంతులు

పరోపకారము

యృద్ధమునందు గాయపడిన యొక భటుడు తనయూరికి బోవుచు చంకకట్టలతో కుంటుచువచ్చి దారిలో నొక గ్రామమునం దొక సత్రము లో దిగెను. అతడక్కడ రోగపడి నేల బండుకొని కదలలేక బాధపడుచుండెను. ఒకనా డొక బీదబాలిక యాదారిని బడికి బోవుచు వాని దురవస్థను జూచి జాలిపడినదయి వానియొద్దకు బోయి యా ద రిం చి భోజనమునిమిత్తమయి నిత్యమును వానికి రెండు డబ్బులు తెచ్చి యిచ్చుచుండెను. ఒకనా డా బాలిక తనకు డబ్బు లియ్యవచ్చినప్పుడు భటు డా చిన్నదానిని జూచి దీనవదనముతో “అమ్మాయీ! నీ తల్లిదండ్రులు బీదవారని నేను నేడే విన్నాను. ప్రతిదినమును నా కిచ్చుచుండుట కిన్ని డబ్బులు నీ కక్కడనుండి వచ్చినవో దాచక నాతో నిజము చెప్పుము. న్యాయమార్గమున నీవు తెచ్చియియ్యలేని డబ్బుతో పొట్ట పోసికొనుటకంటె ప్రస్తుతి ప్రాణములు విడుచుటయే నాకు పరమ సమ్మతము”. అని కన్నులనీరు పెట్టుకొనెను. “ఆవిషయమయి నీవు విచారపడవలసినపని లేదు. నేను నీ కిచ్చునది నా న్యాయార్జితవిత్తమే కాని యక్రమముగా సంపాదించి తెచ్చినదికాదు. నిత్యమును నే నీ పొరుగు గ్రామములో నున్న పాఠశాలకు బోయి చదువుకొనుచుందును. నేను బోయెడి దారిప్రక్కను పెద్ద యడవి యున్నది. ఆ యడవిలో

రేగుచెట్లు విస్తారముగా నున్నందున, నే నింటివద్ద మఱిత ముందుగా బైలు దేటిపోయి చిన్నబుట్టెడు రేగుపండ్లు కోసికొని బడిలోని బాలురకును బాలికలకును విక్రయించి ప్రతిదినమును రెండేసి డబ్బులు సంపాదించును. నేను నీ కిచ్చునది యా డబ్బులే. ఈ సంగతి నా తల్లిదండ్రులకు దెలియును. వారిందునిమిత్తమయి న నే మి యు ననరు. లోకములో మనకంటె ను దరిద్రులుండురు కాబట్టి మనము, మనకున్నదానిలోనే కొంత యితరులకు బెట్టి తోడుపడుచుండవలెనని వారెప్పుడును నాతో జెప్పుచుండురు.” అని యా బాలిక పలికెను. అప్పుడా భటుడు తన కన్నులనుండి యానందబాష్పములు జలజల రాలగా నా బాలిక మొగమువంక జూచి “ఈ పరోపకారబుద్ధికై ఈశ్వరుడు నీకును, నీ తల్లిదండ్రులకును శుభము లిచ్చును గాక!” అని ఆశీర్వాదించెను. ఇట్ట మున్నవో బీదవారు వైతము తమకున్నదానిలోనే ఇతరులకు చేతనైన సాయము చేయవచ్చును.

ఇట్లుండగా మఱునా డొక గొప్ప యుద్యోగస్థు డా గ్రామముదారిని బోవుచు తన గుఱ్ఱమునకు నీళ్లు పెట్టించుటకయి యా సత్రమువద్ద నిలిచి, అందున్న యా వ్యాధిగ్రస్తుని జూచి యానవాలుపట్టి చేరబోయి వాని వలన సమస్తమును విని యాశ్చర్యపడి ఆశ్చర్యపడుచుండెను. తాటక రాగా, తాను చపలత్యముచే మూతతీయగా, ఒక్క ఎగు రెగిరి ఎలుక పొదలో దూరిన దని హిడించి తాటకతో చెప్పగా ఇద్దరును వెదుకసాగెరి. నే నీ మాటలు వినుచు ఏమరియున్న సమయమున, మెల్లగా వానరము నావద్దకు వచ్చి, చిన్న చంక బెట్టుకొని చెట్టుమీది కెగబాకి. నన్ను వృథాగ్రమున బెట్టెను. అక్కడినుండి క్రిందకుడిన గాజముక్కవలె వేయి వ్రక్కలు కాకమానను. తాటకయు, హిడింబియు నాకై వెదకుచు, చెట్టుపైకి చూచి, వానరముబడిలో నేమో యున్నట్టె యున్న దని, కోతిని బట్టుకొనుటకై తాటక చెట్టెక్క నారంభించెను. ఆ దుష్టవానరము నన్ను విడిచి పాటి పోకను, నాపొట్టకు చుట్టబెట్టి నన్ను తన వీపుమీద నదిమిపెట్టి, యాచెట్టు మీదినుండి మరియొక చెట్టుమీదికి దుమికెను. అంతట తాటకయు హిడింబియు మామీద శిలలు రువ్వ నారంభించిరి. వానరరాజు చెట్టుమీదినుండి యురికి నన్ను వేపుమీద సివీకొని పారిపోజొచ్చెను. తాటకాహిడింబులకు తక్కిన

“ని న్నెన్నడు నెఱుగని యొక బీద బాలికయే కష్టసమయమునందు నీ కింత సాహాయ్యము చేసినప్పుడు, నేనలా సంతకాలము నీ కధికారి నయి యుండి నీచేత పనిగొనుచుండిన నేను చూచి యూరకుందునా?” అని పలికి యప్పుడే సత్రపు యజమానుని బిలిపించి యా భటునివ్యాధి కుదిరి దేహము స్వస్థపడు వఱకును గావలసిన ధన మాతని చేతి కిచ్చి వానికి సమస్తోపచారములును జరుపుటకయి తగిన యేర్పాటు చేసెను. అట్లేర్పాటు చేసినతరువాత నా సేవాధిపతిసత్రపువాని నడిగి దారి తెలిసికొని యా బీద చిన్నదాని గుడిసె వద్దకు తిన్నగా నడిచిపోయి తల్లిదండ్రులవద్ద గూరుచున్న యా బాలికను జూచి “అమ్మాయీ! నీ పరోపకారచింతకు నే నెంతో సంతోషించినాను. వృద్ధుడయిన యా రోగపీడితునకు నీ వెన్నో డబ్బు లిచ్చియున్నావు. నీవు వాని కెన్ని రాగి నాణెము లిచ్చితివో యంతకు ద్విగుణము గా నివిగో, నేను నీకు బంగారునాణెముల నిచ్చెదను.” అని యొక వరాల సందిని చేతి కిచ్చెను. ఆ చిన్నదాని తల్లిదండ్రు లత్యద్భుతపడి “అయ్యా! ఇంత సొమ్ము పుచ్చుకొనుటకు మే మర్హులముకాము—” అని యేమో పలుకుచుండగా వారి మాట సంతముగా వినక “మీరు చేసిన ఉపకారమునకీ బహుమానము చాలదు. మీ కర్తవ్యమయిన బహుమానమును ముందు దేవుడు దయచేయును.” అనుచు వెడలిపోయెను. పరోపకారము చేయువారి కిహమునందును, బరము నందునుగూడ మేలు కలుగును.

మహాకాయభృత్యులు తోడై, వాల ఖల్వబుసిని వానర మెత్తుకొనిపోవుచున్న దని చెప్పుచు మమ్ము తరుమ సాగిరి. మర్కటరాజు నన్ను విడువక ఒక్కయంగవేసి, నాలుగు యోజనముల దూరములో సముద్రతీరమున నున్న సువేలాద్రిపై కురికి, సముద్రమువద్దకు వచ్చిరి. ఇక వానరము నన్ను దించక తప్పదని సంతోషించుచుండగా, ఆ వానరము మరల సముద్రముపైకి లంఘించి, నే నిన్నూట

వెలలేని చిన్నమూలిక స్త్రీ, తార, అను బాలిక లిద్దఱు కూరగాయలగంపలను నెత్తి మీద నెత్తుకొని తోటలోనుండి యింటికి బోవుచుండిరి. నీత నవ్వుచు వేడుక మాటలాడుచు సంతోషముతో నడుచుచుండెను. తార మూల్గుచు విసుశుకొనుచు మొగముమాడ్చుకొని నడుచుచుండెను. అప్పుడు వారిలో నొండా రుల కీట్లు సంభాషణము జరిగెను:— తార—నీతా! నాగంపకంటె నీ గంప బరువు తక్కువకాదు; నాకంటె నీ వెక్కువ బలము గలదానవును గావు. నీ కెట్లు నవ్వు వచ్చుచున్నది? నీత—నీవు చెప్పినదంతయు సత్యమేకాని, నాగంపబరువు తగ్గుటకై పైని నేనొక చిన్న కైల లేని మూలిక వేసి యున్నాను. అందుచే నా కాయాసము తోచకున్నది. తార—అందుచేతనా నీ వింత నిష్పచారముగా నున్నావు? మూలిక దివ్యమైనదయి యుండవలెను. దానిని వేసికొని నాగంప బరువుకూడ తగ్గించుకోవలెను. దానిపేరేమో నాకు చెప్పేదవా? నీత—దానిపేరు “ఓర్పు”. అది దివ్యమయిన దగుటకు సందేహము లేదు. ఎంతటి కష్టముయొక్క భారము వైనను తగ్గించి సంతృప్తి కలిగించెను సామర్థ్యము దానియొద్దనున్నది. దానిని నీ వెప్పుడును మఱవకుండము. ఓరిమి యొక్కటి కలిగియుండిన పక్షమున నెట్టి కష్టసమయమునందయినను మనము దుఃఖ భారము చేత క్రుంగిపోక తలయెత్తుకొని సుఖంప గలుగుదుము. (వివేకవర్ధనినుండి)

ఏబది చిటికలు లెక్కపెట్టినప్పటికి సముద్రమున కావలి యొడ్డున నున్న యిసుకతిప్పలో వ్రాసి నే నేమరి యుండగా నన్ను తోకతో పైకెత్తి మరొక దుముకు దుమికి, సోన్న నట్టడి విలో విడిచి అదృశ్యమయినది. నేను కన్నులు తెరచి చూచు నప్పటికి ఆ యడవిలో చెట్లు మొదలయినవి లంకలో వాటివలెకాక మన దేశములోని సామాన్యవస్తుజాలమువలె యున్నవి. ఆ వానరుడు హనుమంతుడే యని నేను నిశ్చయము చేసికొంటిని.



లంకా ద్వీపము (15 వ పేజీ తరువాయి) ఖల్వమహర్షి యనియు ఎత్తైన తాటక నేమరించి, రహస్యముగా నన్ను తన వద్దకు కేర్పవలె నని చెప్పి తాటక వెంట బంపినది. వారిరువు రట్లు పెట్టెలో నన్ను మోసికొని పోవుచు ఊరుదాటి అడివికి చేరిరి. హిడింబి తాటకను మాయజేసి, దుడ్డుకట్ట తెమ్మన్న నెపముతో ఆవలికి పంపి, నొక పొదలో దాచినది. బైటపడిన తాటక దుడ్డుకట్టతో చంపును. ఇక్కడే యున్న హిడింబి త్రిజట కర్పింపగా త్రిజట నన్ను మెడ్డాడమని చంపును. ఎటులా అని ఆలోచించుకొని, మెల్లగా పయికి వచ్చి ఒక చెట్టుచాటునకు నడిచితిని. నలుదిక్కులు చూడ్కి నిగుడించునప్పటికి, తాటక కట్టతో నానంకకే వచ్చుచుండెను. మరియొక దిక్కునుండి శృశానములు దాటి పెద్ద వానర మొకటి నావంకకు వచ్చుచుండెను. మరొక దిక్కునుండి హిడింబియు నన్ను వెదకుచు వచ్చుచుండెను. హిడింబి పొద చేరి నన్ను కానక

యుగసంధి

(6 వ పేజీ తరువాయి)

ఎవరో భయంకర డైర రాక్షసుని చేతుల్లోంచి తప్పడే విడిపించినట్లున్నాయి. సర్వాంగ మందరమయిన ఆ పసంతంసుధ్య, తిండి లేక ఎండిపోయిన ఆ పశువు స్థితి చూస్తే, అంతు లేని, నుఖంలేని చలికాలం, మంచువానలతో, తాపానులతో, పొగమంచులతో తెల్లటి దెయ్యంలాగ మనస్సులో ఆవతరించింది. "అబ్బే" అనుకున్నాడు ఆర్కెడీ, "ఇది గుభిక్ష మయిన ప్రదేశం కాదు. ఇక్కడ కృషి కనబడదు; సమృద్ధి కనబడదు. ఇది ఇలా, ఇలా ఉండిపోదానికి పిలువేదు. సంస్కరణలు చాలా అవసరం.....కాని ఎల్లా వాటిని అమలు జరపడం? ఎక్కడ మొదలు పెట్టడం?"

ఆర్కెడీ ఈమాలలో పడిపోయాడు. కాని అతను ఊహిస్తుండగానే అతనిచుట్టూ వసంతబుతువు విజృంభిస్తోంది. చుట్టూ బంగా రపు ఆకుపచ్చ ఆలముకుపోయింది; అన్నీ—చెట్లు, చేమలు, పొదలు, పొలాల—నులి వెచ్చని మెల్లని గాలిలో పెద్దపెద్ద కరటాల లాగ ఊగుతూ నిగనిగలాడుతున్నాయి. అన్నీ తక్కులా పట్టు నిరంతరంగా కిలకిలమని కూస్తూ ఆస్వనంతో ప్రదేశం అంతా మంచెత్తు తున్నాయి. గడ్డూ, పల్లపు మొదలైనవి సుండంగా ఎగురుతూ కేరమంటున్నాయి. జిత్తుగా మొలిచిన కృష్ణపట్టులను దాటి ఎగురుతున్నాయి. కాకులు, సగంమొలిచిన దాళవాచలముధ్య వారి, ఆ లేత ఆకుపచ్చవరి మీద నల్లటి బొమ్మల్లాగ కనబడుతున్నాయి; అప్పుడే తెల్లబడుతున్న జొన్నచేలలో మాయ మయిపోతున్నాయి; చేను ప్రోగుతున్నప్పుడు మొక్కలసండుల్లోంచి వాటి తలలు అప్పుడప్పుడు కనబడుతున్నాయి. రెప్ప వాల్చు కుండా చూస్తూకూర్చున్నాడు. అతని ఊహలు అంతకంతకీ అస్తవ్యమయి చివరకి పూర్తిగా మాయమయిపోయాయి..... తన కోటు తక్కుకి పారజేసి తండ్రివేపు తిరిగాడు. యావ నంతో నిగనిగ మెరుగున్న ఆ ముఖాన్ని చూసి తండ్రి అతన్ని ఒక్కసారి దగ్గరగా అడుముకున్నాడు.

"ఇంక ఆటే దూరం లేదు" — అన్నాడు నికోలై పెట్రోవిచ్, "అదుగో, ఆ కొండ ఎక్కడికి; అంతే. ఇల్లు మనకి కనబడుతుంది. మన విద్వరమా అద్భుతంగా కలిసిపోగలం, ఆర్కాహ, జమిఅంతా కమతాల కిర్యడంలో నీసహాయం నాకు చాలా అవసరం—నీ కి వనంటే వినుగుదల లేకపోతే, ఇంక మనం దగ్గరగా రావాలి; పరస్పరమా బాగా అర్థం చేసుకోవాలి అవునా?"

"తప్పకుండా" — అన్నాడు ఆర్కెడీ, "కాని ఈవేళ ఎంత బాగుంది!"

"ఇదంతా నీకు స్వాగతం అబ్బాయి! అవును, ఈవేళ వసంతం పరిపూర్ణంగా కోలి ప్రోంది. కాని ఫుష్కిక్ అన్న ముక్కలు నిజ మనిషిస్తున్నాయి నాకు—నీకు జ్ఞాపకం ఉందా, యవగనీ ఓనీజెకోలా—

'నాకు నీరాక ఎంత సంతాపకారణము! ప్రేమలే పూవు కాలము, ఈ వ సంత మంత.....'

"ఆర్కెడీ! — వెనకాల ఉన్న గుర్రపు బ గ్గీ లోంచి బజ రోవ్ పిలిచాడు, "అగ్గిపుల్ల ఉంటే పంపించు; పొగగొట్టం వెలిగించడానికి నాదగ్గర ఏమీ లేదు"

నికోలై పెట్రోవిచ్ టుక్కున ఆపివేశాడు. తన తండ్రికోరికని— సహృదయత ఉన్నా— కొంచెం వింతగా వింటున్న ఆర్కెడీకూడా, తొందరగా తన కేబుల్లోనించి వెండి అగ్గిపెట్టి తీసి పీటర్ చేత బజరోవ్ కి పంపించాడు.

"నీ కో చుట్ట కావాలా?" అని కేక తోచాడు బజరోవ్.

"పంపిస్తే సంతోషం" అని సమాధానంగా అన్నాడు ఆర్కెడీ.

పీటర్ మల్లీ పెట్టెబండిదగ్గరకి తిరిగి వచ్చి, ఎండిఅగ్గిపెట్టి, ఒక లావుపాటి చుట్టా ఆర్కెడీ! ఇచ్చాడు. ఆర్కెడీ వెంటనే అది అంటించి పీల్చడం ప్రారంభించాడు. చుకపొగాకునించి వ్యాపించే ఘాటయిన పొగవాసన అతనిచుట్టూ

నిండింది. యావనం గడిచినతరువాత ఎన్నడూ పొగ తాగి ఎరగని నికోలై పెట్రోవిచ్ పొగఘాటుకె తట్టుకోలేక, తన కొడుకుమనస్సు సొచ్చుకుండేమోనని మెల్లగా తెలియకుండా తల అవతలపక్కకి తిప్పుకున్నాడు.

ఒక పావుగంట గడిచినతరువాత, ఒక ఇంటి మెట్లముందు రెండు బళ్లా ఆగాయి. ఇల్లు కొత్తగా కర్రతో కట్టినది. బూదిరంగు వేసిఉంది. ఇంటికప్పు ఇనుముతో కట్టి ఎర్ర రంగు పూశారు. ఇజే మెరిసో. న్యూవిక్ అని కూడా దాని నామాంతరం. రైతుజనం దానికి "నిరుపేద కమతం" అని మారుపేరు పెట్టు కున్నార.

౪

వచ్చిన పెద్దమనస్సులకు మర్యాద చెయ్య దానికి, ఇంటి బానిసలు ఎవరూ మెట్లమీదికి వరుగవుతురాలేదు; వన్నెండు సందర్భాల ఒక పిల్లమాత్రం ఒక శ్రీ వచ్చి నిలబడింది. ఆమె వెనకాలే ఇంట్లోనించి ఇంకో కుర్రవాడు వచ్చాడు. కొంచెం ఇంచుమించుగా పీటర్ లాగ ఉన్నాడు. పెద్ద తెల్లటి జొత్తాము లున్న నీరకులు వేసుకునే బూడిదరంగు కోటు తొడుక్కున్నాడు. అతడు పావెల్ పెట్రో విచ్ కిర్యనావ్ సేకకుడు. అతడు మానంగా వచ్చి, గుర్రపుబండితలుపు తెరిచాడు. బండి కిటికీల కున్న గడ్డతెర జొత్తాములు తక్కించాడు. నికోలై పెట్రోవిచ్, కొడుకుతోటి, బజరోవ్తోటి కలిసి, సగం చీకటిగా, ఇంచు మించుగా కాళీగా ఉన్న ఒక హాలులోనించి నడిచి లోపలికి వెళ్లాడు. ఒకపక్క తలుపు సందులోనించి ఒక యువతిముఖం కొద్దిగా వారికి అగుపించింది. వారు కొత్త నాగరక పద్ధతిలో అమర్చబడిన ఒక గదిలోకి వెళ్లారు.

"చివరికి ఇంటికి చేరుకున్నాం" — అన్నాడు నికోలై పెట్రోవిచ్ తన ట్రాపీ తీసి వేసి, జాట్లు వెనక్కి దులుపుకుంటూ, "ఎల్లా గయితేనేం చేరుకున్నాం. ఇంక మనం భోజనం చేసి విశ్రమించాలి."

"భోజనంతో కోరదగినది ఇప్పుడేదీ కనబడదు" అన్నాడు బజరోవ్ వొళ్లు విరుచు కుంటూ. సోఫామీదికి జరిగాడు.

"అల్లాగే. అల్లాగే. వెంటనే భోజనం చేశాం" అంతకారణ మేమీ కనిపించక పోయినా కాలితో! ఇంద కొట్టాడు నికోలై పెట్రోవిచ్. "సరిగ్గా సమయానికి వస్తున్నాడు ప్రాకోఫీచ్"

అరవయి ఏళ్ల మునీలివా దొకడు నెరసిన జాట్లతో, వలచగా మూడతలపడ్డ కేరీరంతో వచ్చాడు. ముదురురంగు కోటు తొడుక్కు న్నాడు. పెద్ద ఇర్రడిజొత్తాము లున్నాయి కోటకి. కుంకుమవన్నె రుమాలు మెడదగ్గర చుట్టుకున్నాడు. బలవంతంగా చిరునవ్వు తెప్పించుకున్నాడు. ఆర్కెడీదగ్గరకు వెళ్లి అతనిచేరిని ముద్దుపెట్టుకున్నాడు. వచ్చిన అతి థికి వంగి నమస్కరిస్తూ గుమ్మందగ్గరకు వెళ్లి పోయి, చేతులు వెనక్కి కట్టుకుని నిలబడ్డాడు.

"ఇడుగోనోయి, ప్రాకోఫీచ్" — అంటూ నికోలై పెట్రోవిచ్ మొదలుపెట్టాడు, "ఇన్నా క్కకి తిరిగి మన దగ్గరకి వచ్చాడు మల్లీ... ఎల్లా కనిపిస్తున్నాడంటావు?"

"ఎల్లా ఉండాలో అల్లాగే ఉన్నాడు" అన్నాడు ఆ మునీలివాడు. మల్లీ చిరునవ్వు నవ్వాడు. కాని వెంటనే పొదలవంటి తన కనుబొమలు ముడివేసి "భోజనం వడ్డించుం టారా?" అన్నాడు అతిగంభీరంగా.

"అ, తొందరగా కానీ. యవగనీవాని లిచ్, మీరు ముందు మిగిలిపో! వెళ్లినస్తారా?"

"అక్కరేదు. నా కంఠ బాధ లేదు. నా చిన్న పెట్టిమాత్రం ఆ గదిలో పెట్టించండి— ఈ గుడమడా;" అంటూ తన ముతక ఉన్ని పై కోటుని తీసివేశాడు.

"అల్లాగే. ప్రాకోఫీచ్, చూడు మీకోటు తీసుకో." (ప్రాకోఫీచ్ సగం కంగారుపడుతూ బజరోవ్ గుడమ తీసుకుని రెండు చేతుల లోనూ కైకి ఏత్తి పట్టుకుని మెల్లగా అవతలకు వెళ్లిపోయాడు.)

"నువ్వో, ఆర్కెడీ, నవ్వు నీగడికి పోయి వస్తావా?"

"అ; నేను కాస్త ఒళ్లు కడుక్కోవాలి" అని సమాధాన మిచ్చి తలుపువేపు ఆర్కెడీ వెళ్ల పోతున్నాడు. ఆసమయంలో గదిలోకి ఒక పెద్దమనిషి వచ్చాడు. సామాన్యమైన పొడుగు; నల్లని ఇంగ్లీషుదుగులు వేసుకున్నాడు. పోతన మెడగుడ్డ వేసుకున్నాడు. లేగదూడచర్యపు జోళ్లు తొడుక్కున్నాడు. అతడు పావెల్ పెట్రోవిచ్ కిర్యనావ్. వయస్సు సుమారు నల భయిఅయిదు ఉన్నట్లు కనబడతాడు. కురచగా కత్తిరించిన నెరసిన జాట్లు తళుకుమని మెరు స్తోంది కొత్త వెండిలాగ. అతని ముఖం, పనుపు రంగుగా స్వచ్ఛమయిన కేఖలతో తీర్చినట్లుంది. ఎక్కడా మూడతలు పడలేదు — శేలికయిన, మృదువయిన శిల్పపు పనిమూటుతో చెక్కిన టుంది. అపురూపమయిన సౌందర్యవ్యాసాలు అందులో కనబడుతున్నాయి. స్వచ్ఛంగా, నల్లగా, చేపలలాగ ఉన్న అతనికిళ్లు మరి చుక్కగా ఉన్నాయి. ఆర్కెడీ పెదతండ్రి యొక్క మూర్తిలో యావనసమాజమయిన వయోగ్రం ఇంకా మిగిలి ఉంది. మూడుపదులు గడవడంతోటే సాధారణంగా జారిపోయేది, భూమిని కింద విడిచి, అలాఅలా ఆకాశంలోకి సాగిపోయేది ఏదో ఒక లక్షణం అతనిలో ప్రతి ఫలిస్తోంది.

పావెల్ పెట్రోవిచ్ లాగుతలులోనించి తన చక్కని చేతిని ఇవతలికి తీశాడు. చేతివేళ్ల గోళ్లు కుంకుమరంగుగా కొనలుదేరి ఉన్నాయి. మంచులాగ అతి తెల్లగా ఉన్న చొక్కా చేతిపట్టిలమీద ఆ చెయ్యి మరి అందంగా ఉంది. ఆ చేతిపట్టికి ఒకటే పెద్ద రాయి పొది గిన బొత్తాము పెట్టి ఉంది, చేతిని అతడు ఆర్కెడీకి అందించాడు. యూరసియకాపద్ధ తిలో కరస్పర్శ అయినతరవాత రమ్యకౌ ఆచారంప్రకారం మూడుమరు ముద్దుపెట్టు కున్నాడు; అంటే అతడు రాసిన తన మినా సా లతో అతని చెక్కులను మూడుసార్లు తాకి, "స్వాగతం" అన్నాడన్నమాట.

నికోలై పెట్రోవిచ్ అతన్ని బజరోవ్ కి పరిచయంచేశాడు. పావెల్ పెట్రోవిచ్ తీగ లాంటి తన కేరీరాన్ని కొద్దిగా వంచి చిన్న చిరునవ్వుతో అతన్ని సంభావించాడు. కర స్పర్శమాత్రం చెయ్యి లేదు; చేతిని మల్లీ వంటాంజేబులో పెట్టివేసుకున్నాడుకూడా.

"ఈవేళ ను వ్యింక రావనికూడా నే నను కున్నాను" ఆర్కెడీతో అతను తండ్రిలాగమోగే గొంతుక తో అన్నాడు. స్నేహమాచకంగా కేరీరాన్ని ఊపాడు; భూబాలు ఒకసారి మూడుచు కున్నాడు. అతడు చిరునవ్వు నవ్వికప్పుడు అతని తెల్లని వళ్లవరకు అడ్డుతంగా కనబడింది. "దాల్లో ఏమన్నా అనాంతరం వచ్చిందా?"

"ఏమీ రాలేదు," అన్నాడుఆర్కెడీ "చాలా మెల్లగా వచ్చింది. అబ్బ! ఆకలి దంచే స్తోంది. ప్రాకోఫీచ్ ని తొందరచెయ్యి నాన్నా; ఇప్పుడే వచ్చేస్తాను."

"కగవోయి, నేనూ వస్తున్నాను" అన్నాడు బజరోవ్, చుట్టుకుని సోఫామీదనించి లేస్తూ. ఇద్దరు యువకులూ అవతలికి వెళ్లిపోయారు.

"ఎవరు అతను?" పావెల్ పెట్రోవిచ్ అడిగాడు.

"ఆర్కాహన్నేపొడుదట; చాలా తెలి వయినవాడని అన్నాడు"

"మన ఇంట్లో ఉంటాడా?"

"మక"

"ఆ జంతువు?"

"ఏం? ఉంటాడు."

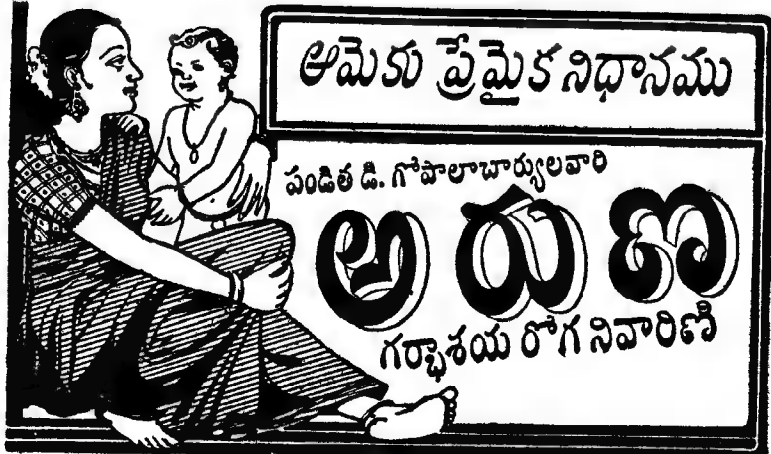
పావెల్ పెట్రోవిచ్ బలమీద గోళ్లతో మీటాడు. "ఆర్కెడీ ఏదో కొంత మారినట్లు నాకు అనిపిస్తోంది" అన్నాడు.

"అతను ఇంటికితిరిగి రావడం నాకు సంతోషంగా ఉంది"

భోజనందగ్గర ఆటే ఎవరూ మాట్లాడలేదు. బజరోవ్ అసలే మాట్లాడలేదు. భోజనం మాత్రం ముక్కుగా తిన్నాడు. తన వ్యవసాయ దారుడుగా మారిన తరవాత తన అనుభవాలను గురించి నికోలై పెట్రోవిచ్ చెప్పాడు. రానున్న ప్రభుత్వపు కట్టుబాట్లను గురించి మాట్లాడాడు; సమావేశాలనుగురించి, సమితు లను గురించి, యంత్రపరికరాలను ఉపయోగించడాన్ని గురించి మాట్లాడాడు. పావెల్ పెట్రో విచ్ నెమ్మదిగా భోజనాలగదిలో ఇటూ అటూ పచారు చేస్తున్నాడు. (అతడు సాయంకాలం ఎప్పుడూ భోజనం నెయ్యిడు) అప్పుడప్పుడు ఎర్రటి ద్రాక్షరసాన్ని పాత్రలోనించి మెల్లగా చప్పరిస్తున్నాడు. అందుగా "అహ! ఊ!అ!" అని సంభావణకు సమాధానంగా అంటు న్నాడు. ఆర్కెడీ పీటర్ బర్లలోని విష యాలు కొన్ని చెప్పకున్నాడి; కాని అతని భోరణిలో కొంత కిళ్లవళ్ల ముంది—కుర్రతనం గడిచిపోయిన తరవాత తనం ఇంకా కుర్ర వాణ్ణిగానే పరిగణించే చోటికి తిరిగి వచ్చి నప్పుడు ఒక యువకుణ్ణి ఆవరించే కళ్లవళ్లం. వాక్కొలను అనవసరంగా పొడిగిస్తున్నాడు. "నాన్నా!" అనే మాట రాకుండా చూచు కుంటున్నాడు. ఒకొక్కప్పుడు దానికిబదులు "నాన్నగారూ!" అనికూడా సగం మాటను మింగేస్తూ అంటున్నాడు. నిర్ణాన్ని అతిగా నటిస్తూ అవసరమయినదానికంటే ఎక్కువ ద్రాక్షరసాన్ని పాత్రలోకి వంచుకుంటు న్నాడు; అదంతాఒక్కపెట్టిన తాగేస్తున్నాడు. ప్రాకోఫీచ్ అతనివేపు అంతసేపూ రెప్పవాల్య కుండా చూస్తూ పెదవేలు నమలుకుంటూ నీల బడ్డాడు. భోజనాలు అయినతరువాత వెంటనే వారు విడిపోయారు.

"మీ పెదతండ్రి చిత్రమయిన వడి!" — అన్నాడు బజరోవ్ ఆర్కెతో. రాత్రి తొడుక్కునే దుస్తులు వేసుకుని అతనిమంచం మీద చిన్న పొగగొట్టం పీలుస్తూ కూచున్నాడు "ఈ వర్తెటూగ్లో, ఆ నీలు, గోలు, ఆహామని అతని గోళ్లు! అని తీసి అసలు చిత్రవస్తుప్రదర్శ కాలకు వంపించితేరాలి".

"అవు నవ్వు. ను వ్యంగవు అతనిసంగతి" — ఆర్కెడీ సమాధానంగా అన్నాడు, "అతని రోజుల్లో అతను అతిమలాసాగా తిరిగినవాడు. ఎప్పుడో అతనికథ అంతా నీ కోసారి చెప్పాలి.



అరుణ స్త్రీలకు వరప్రసాదం వంటిది. ఇది స్త్రీలకు కలిగే ఋతుసంబంధ వ్యాధులన్నిటిని పారద్రోలి జీవనమునకు ఆనందమును, మాదుర్యమును, పొరతుమును చేకూర్చును.

ఆయుర్వేదాత్రమం రిమిడిడ్, మదరాసు 17.

చాలా అందంగా ఉండేవాడు. అడవాళ్ళకి మతులు పోయేవి, తెలుసునా?"

"ఓ! అదా సంగతి. వెనకటి రోజులు స్వల్పలికి తెచ్చుకుంటూ అదంతా అలా నిలబెట్టుకుంటున్నాడన్నమాట. పాపం, ఇక్కడ ఎవరూ తరు అతన్ని చూసి ముగ్ధులు పోయే వారు. ఆ మెడ పట్టివేపు నేను తెలబోయి చూస్తూ కూర్చున్నాను. పాలరాతిలో నులిచి పట్టు ఉన్నాయి. గడ్డం, అబ్బ! ఎంత మెత్తగా తువరం చేసుకున్నాడు! ఏమోయి, ఆర్కేడీ నికోరెవ్, ఇదంతా అసందర్భంగా లేదా?"

"ఉంటే ఉండవచ్చు; కాని నిజంగా చాలా అద్భుతమయిన మనిషా!"

"గడిచిపోయిన తరంలోంచి ఇంకా మిగిలి ఉన్న శిలాప్రతిమ! కాని మీనాన్న చాలా గొప్ప మనిషి. ఊరికే కవిత్వం చదువుతూ కాలం కల్గొవుచున్నాడు. వ్యవసాయాన్ని గురించి అట్టే తెలియదు. అయినా మంచి పౌరుడయి మున్నవాడు."

"నా నాన్నలాంటివారూ నూటికి కోటికి జిక్కిక్క రుంటారు."

"చూశావా, ఎంత సంతోషంగానూ, ఎంత ఆనందోపపదంతూనూ ఉన్నాడో?"

ఆర్కేడీ తల ఊపాడు, తన అక్కడికి సంతోష పడనట్టూ, ఆనందోపపదనట్టూను.

"చాలా ఆశ్చర్యకరమైన విషయం!"

బజరోవ్ అన్నాడు, ఈ వెనకటితరంలోని అడర్బ్రీయాలంతా, తమ నరాలను అతిమన్ని తంగా, చివరకి విడిపోయేంతవరకూ సాన పడతారు. అంచేత మనస్సు స్థాయి తక్కువైంది. ఇంక పోతానోయి, నాగడిలో ఇంగ్లీషు స్నానశ్రోతి ఉంది. గదితలుపు మాత్రం మూతపడదు. కాని వీటి ఉపయోగాన్ని ప్రోత్సహించవలసిందే. అది ఒకరకంగా ప్రగతికి నూతన—ఆ ఇంగ్లీషు స్నానశ్రోతి".

బజరోవ్ వెల్లిపోయాడు. చెప్పరానంత నుఖాన్ని అనుభవిస్తున్న భావం ఆ ఆర్కేడీ ని నుంచెత్తింది. తన సొంత ఇంట్లో నుఖంగా నిద్ర పోవడం చాలా మధురమైన అనుభవం—అతి పరిచితమైన ఆ ప్రక్కమీద, అత్యయము అతి ఆహ్లాదంతో కుట్టిన ఆ బొంత కప్పకొని పడు కోడం! ఆ బొంత బహుశా తన మునిలిదాది కుట్టి ఉంటుంది; ఆ చేతులు నిరంతరమూ, మృదువుగా, క్రమ విక్రాంతి ఎరపకండా పని చేసేవి. ఆర్కేడీ యగరోవ్నా జ్ఞ పీఠ వచ్చింది; తీట్లూర్చాడు. ఆమె ఆర్కేకు పరలోకంలో కొంత కలగాలని ప్రార్థించాడు. తన కోసం మాత్రం అతను ఏమీ ప్రార్థన చెయ్యలేదు.

అతడూ, బజరోవ్ కూడా తొందరగా నిద్ర పోయారు. కాని ఇంట్లో కొంతమంది చాలా శ్రవణివరకు మెలకువగానే ఉన్నారు. తన కొడుకు రాక నికోరె పెట్రోవిచ్ కదిపివేసి నది. తన ప్రక్కమీద పడకున్నాడు కాని, కొవ్వొత్తులు ఆర్పించివేయలేదు. చెరిగి పడినా పెట్టుకుని ఏవో దీర్ఘమయిన స్వప్నాలలో మునిగి పోయాడు. అతని సోదరుడు అర్ధరాత్రి దాటిన తరువాత కూడా చాలానే పటివరకు చదువుకునే గదిలో కూర్చున్నాడు. చలిపొయ్యికి దగ్గరగా కుర్చీ వాల్చుకున్నాడు. చలిపొయ్యిలో నిప్పులు నుని రాలుస్తున్నాయి. పోవెట్ పెట్రోవిచ్ దునులు మార్చుకోలేదు. తేతతోలు జోళ్లు విప్పివేసి తేలికయిన చైనాజోళ్లు తొడుక్కున్నాడంటే, 'అగాలిగానీ' పత్రక క్రొత్తప్రతి అతని చేతిలో ఉంది. కాని అతడు చదవడంలేదు. శలిపొయ్యివేపు పర ధ్యానం గా చూస్తూ కూర్చున్నాడు. పొయ్యిలో నిలిరంగు మంటలు ఆప్యవేషం పన్నగా లేస్తూ తగ్గిపోతున్నాయి; మళ్ళీ లేస్తున్నాయి. అతని ఆలోచనలు ఎక్కడెక్కడ తిరుగుతున్నాయో చేపుకి కదక; కాని అవి భూతకాలంలోనే తిరగడంలేదు. అతని ముఖ భావం తీక్సంగానూ, చిరాకుగానూ ఉంది—గడిచిపోయిన విషయాలను జ్ఞ పీఠ తెచ్చుకుంటున్నవాడి ముఖ భావం అట్లా పేర్చడం ఉండదు. ఇంటికి వెనకవచ్చిన ఒక చిన్న గదిలో నీలి బాకెట్ తొడుక్కుని, నల్లటి జాటువీడ తెల్లటి రుమాలు చుట్టుకుని, ఒక పెద్ద పెట్టెవీడ ఒక యంతరి కూర్చుని ఉంది. ఆమె పనిచా... పగం కునుకుతూ, పగం వింటూ

ధర్మ పథం

(11-వ పేజీ తరువాయి)

చెట్టుకింగి చేరకున్నాను. ఈ పసిబిడ్డ ఎండకు వాడి కోపించి నిద్రపోతున్నది. ఏం చెయ్యాలోని ఆలోచించాను. మరుసటిరోజు ఉదయాన నా భర్తకు ఉద్యోగం ఇప్పించిన మా బంధువుదగ్గరికి వెళ్ళాను. ఆయన నన్ను చూచి ఓదార్చాడు. నేను ఆయన కొళ్ళు పట్టుకుని ఏడ్చాను. ఈ పసిబిడ్డను చూపించాను. నా కేదేనా ఆదర్శ చూప మన్నాను. ఆయనకు నామీద దయ కలిగింది. నాకు నాకో ఇంట్లో ఆశ్రయ మిచ్చాడు. కాని నేను నాకో ఇంట్లో ఎక్కువకాలం ఉండలేదు. ఆయన భార్యను పుట్టింటికి పంపాడు. ఇంట్లో పనులన్నీ నేనే చేస్తున్నాను. ఒకరోజు మధ్యాహ్నం నాబిడ్డను ఉయ్యిల్లో పడుకోబెట్టి నిద్ర పుచ్చుకున్నాను. ఆయన అక్కడికి వచ్చాడు. నా దగ్గరికి వస్తున్నాడు. నామీద చెయ్యిపడింది. నేను భయంతో పరు నాకు తెలిసింది. గర్భకుని వెళ్ళి ప్రక్కనాకో ఇంట్లో ఆ రోజంతా గడిపాను. ఆరోజు రాత్రి పగం గడిచిన తరువాత నా బిడ్డను తీసుకుని ఆయనకు తెలిపిందా వీధిలో అడుగుపెట్టాను. ఈ పిల్లను భగవంతుడు మా కోసం నిర్మించిన గృహం. నాకు ఎటువెళ్ళాల్సో తోచలేదు. నడిచినదీచి వెళ్ళాను. దూరంగా రైలుస్టేషన్ కనువిస్తున్నది. రైలుస్టేషన్ వైపు వెళ్ళాను. రైలుకిందవడి చరిపాదామనిపించింది. నా చంకలో పసిబిడ్డ నిద్రిస్తున్నది. మూసినదాని కనురెప్పలవంక చూచాను. నా భర్త, నా ఇల్లు, నా మటుంబం మా ఊరు, నా బ్రతుకంతా భీలగా నాకు తోచింది. ఈ పసిబిడ్డకోసం బ్రతకడానికే నిశ్చయించుకున్నాను. బ్రతకడానికే నాకు రెండే మార్గాలు కనుపించాయి. ఒకటి—ఒక్క ఆచ్యుకోవాలి. రెండు—విచ్చ మెత్తుకోవాలి. రెండో మార్గంలో నాకు నా భర్త మూర్తి గోచరించింది. అటువైపే వెళ్ళాను. రైలు స్టేషన్ లో ప్రతిబిల్బ దగ్గరికి వెళ్ళి నా పసిబిడ్డను చూచి దయతలచడం అడుక్కున్నాను.



శ్రీ జయంతి రామయ్యపంతులుగారు

కూర్చుంది. తరచు, తెరచిపెన్న తలుపు సందు లోంచి అవతల కనబడుతున్న చిన్నపిల్లవాడి ఉయ్యాలవైపు చూస్తోంది. నిద్రపోతున్న ఆ పిల్ల పుయ్యం క్కలయ తప్పని ఉచ్చాస్య నిశ్వాసాలు స్పష్టంగా వినుకుతున్నాయి.

ఆతిథ్యాల వివాహము

(8-వ పేజీ తరువాయి)

తేలును నయియున్నాడు. వీరిలో వివాహములై స్త్రీలకన్న పురుషులే యిరువదియేనిమిదిలక్షల నలుగురువారు కేలధికముగా గనబడుచున్నారు. ఇక నేటికి వర్తమానువాటి యలువది సంవత్సరముల లోపు కానున్న వృద్ధదంపతులమాట యెక్కు కొన్నయెడల వారిలో నలువదిలక్షల నలువదియే డువేల పురుషులను, పదు నేడులక్షల యేబది మూడు వేలస్త్రీలను కాపురములు చేయుచున్న వారున్నారు కాబట్టి యీ ప్రాయము వారిలోను స్త్రీలకన్న పురుషులే యిరువదిరెండు లక్షల లోంబది నాల్గు వేలధికముగా నున్నారు. ఇకకట్టకడపలు కాటికి గాళ్ళు చాచుకొన్న యలువదియేండ్లు దాటిన వృద్ధులములసంతతి విచారితము. వీరిలో పురుషుల తిరువదియలు లక్షల డెబ్బదిరెండువేలును, స్త్రీ లాటులక్షల యెనుబదివారగు వేలును ఉన్నారు. వీరిలో గూడ సంసార మీడ్చు పురుషులే స్త్రీలకన్న పందొమ్మిదిలక్షల యెనుబదియేనిమిది వేలధిక ముగా నున్నారు. మొత్తముమీద నలువదియేండ్లు దాటిన పెద్దలలో భర్తలన్న స్త్రీలకంటె భార్య లన్న పురుషులు డెబ్బదియొక్కలక్షల యిరువది తొమ్మిది వేలకంటెపదిగూడారు. అనగా నీడొప్పి యొక్కలక్షల పురుషులకును తమకు మనమరాం ద్రుగానో, మనిమమరాంద్రుగానో యుండవల సినభార్య లున్నారని యూహించవలసియున్నది. ఈ ప్రకారముగా స్వర్ణలోకయాత్రకు నడిచారితో నున్న భర్తలను గట్టుకొని యలువది నాల్గులక్షల బాలిక లేడ్చుచుండుటకును, బొమ్మలాలలతో సంతోషించుచుండవలసిన పిల్లభార్యలను గట్టు కొని డెబ్బదియొక్క లక్షలవద్ద లేడ్చుచుండుటకును, ఆతిథ్యానివాహములను, స్వీంద్రవైద్యములునే కారణములుగదా? ఇట్టి ఘోరవ్యవస్థలు మఱి యేదేమునందైన నుండునా? వీనిని జూచి యైన మనవారి దురాచారములను మానుకొన యత్నింపరాదా? పెట్టిండు గాక బాధపడు పురుషుల సంఖ్య నీవరకే చెప్పి యున్నాము. ఇక వయస్సు వ్యర్థముగా గడపెడు విశంకువుల యొక్కయు, విధురలయొక్కయు సంఖ్యను చిత్తగించుడు. పదిసంవత్సరముల లోపుయన్న వారిలో నిరువదియొక్కవేలు విధురలను అలు వదిమూడు వేలు విధవలను వున్నారు. పది సంవత్సరములదాటి పదునేనుసంవత్సరములకు లోపలి వయస్సువారిలో నలువదియేండ్లు వేల విధు రులను, లక్ష డెబ్బదివారగువేల విధవలను ఉన్నారు. పదునేకేండ్లు దాటి యిరువది సంవత్సరములకులోపు వారిలో లక్ష ఎనిమిది వేలు విధురలను, మూడు లక్షలవం డెండు వేల విధవలను, మూడు లక్షలవం డెండు ఇరువది యేండ్లుదాటి యిరువదియేండ్లు సంవత్సరము లకులోపలి యాడువారిలో విధురలురెండులక్షల యాటువేలును విధవ లాటులక్షల పదివేలును నున్నారు. ఈ ప్రకారముగా మన దేశములో నిరు వదియేండ్లు సంవత్సరములకులోపు వయస్సువారిలో భార్యలను పోగొట్టుకొన్నవారు నాలుగులక్ష లను భర్తలను పోగొట్టుకొన్నవారు దాదాపుగా పందెండులక్షలను ఉన్నారు. మొత్తముమీద మన దేశములో విధురలగా భార్యలు పోయిన వారు నలువదివారగు లక్షలను, విధవలు కోటి యలువదియొక్క లక్షలను, ఉన్నారు. ఇన్ని లక్షల విధురలను మొదలే వివాహములకొక వయస్సు ముదిరినవారును బాలికలనిమిత్తమే ప్రయత్నము చేయుచు బాలికలసంఖ్య చాలనం దున వేలకొలిది రూప్యముల నిచ్చి కన్యకలను కొనుచు, కొనుటకు దొరకక ఘోరకలహాని చారులై వ్యభిచారులకు లోనై బాధపడు చుండుటకంటె వీ బాలవిశంకువులలో నిష్ఠమున్న వారిని వివాహమాడుచు వచ్చినచో దా మెంత నుఖపడి యితరుల నెంతనుఖ పెట్టుదురు? ఇప్పుడు నిత్యకృత్యములైయున్న శిశువార్యులు గర్భసావ నములను అప్పు డెన్ని నివారణ మగునో ఓమహా జనులారా! మాతకాస్త్రమును, లోకానభవమును చక్కగా విచారించి యింతల నైనను స్త్రీ పునర్వివాహముల కనుజ్జ యిచ్చి బాల్యవివాహ మలను మానుకొందు.

వీరేశలింగం-వీరుడు

(5-వ పేజీ తరువాయి)

జేసి, తెనుగువిద్యల బోధకులకు కాళ్యంతగా పాత్రు డయ్యెను. కవిత్వంలో, గద్యంలో, నాటకంలో, విమ ర్శనలో, అంగ భాషలో ఉన్న మంచి విష యాలు గ్రహించటంలో వెలగొండేడ ఈయనకవిత్వం విషయమై మహాకవి ప్రయోగం విద్యాంసులు చేయకపోయినా ఈయన కవి త్వంలో మహాకవిత్వలక్షణాలు, ఆ త్వం త సత్వం, నగ్న సౌందర్యం ప్రకాశిస్తాయి. ఈ రెండు గుణాలకల కవిత్వానికి కారణమైనవాడు మహాకవి కాకపోతే ఇక ఎవడో నాకు తెలియదు! ఈ వీరేశలింగంసత్యాపేక్ష, వీరు రచించిన ప్రతి గ్రంథం లో కనుపించకమానుడు. మృదు త్వంలో మాధుర్యంకలిపి జనసామాన్యానికి (అంటే కొంచెం చదువుకున్నవారికి కూడ) మనోరంజకంగా ఉండేలాగ ఈయన కళా సృష్టిచేసేరు. అందుచేత ఈయన ప్రథమ ఆంధ్ర ప్రభా (పీఠిల్లు) కవియని చెప్పవచ్చు. వీరాభిరుక్షైన భాషా విప్లవకారుడు. ఈయనకు ముందు తెనుగుగద్యం గ్రంథ రూపాన్ని అభివృద్ధిలో లేదు. అందరకు ఆరం బయే ఆధునాకన గ్రాంథికగద్యానికి ప్రస్తు. 'గద్య లిక్కన' అనే విరుడేకాకుండా 'గద్య వాగమళాసమయ' అనికూడా ఈయనకు విరుడు ఇయ్యక తప్పదు. ప్రమాసనాలలో ప్రావీణ్యత చూపించేడు. అధునాతన విమర్శనంలో తెలుగుకు త్రోవ చూపించేడు. స్వీయచరిత్ర రచించి ఆరచనలో ముందడుగు వేశాడు. నాటకరచనలో నైపుణ్యత చూపించేడు. అంగంలోని అమూల్యవిషయాలను ఆంధ్రంలో పొందుపరచి, విద్య, నాగరి కత, సౌందర్యం, మాధుర్యం, సత్వం, ఆనందం, ఒకభాషని, ఒకదేశానినీ కాపు, మానవలోకా నిని, అని చాటింది. కృత్రిమశృంఖలాలను బ్రద్దలుగొట్టి ఆంధ్రత్వానికి విశ్వత్వం ఇచ్చేడు. ఇన్నిమాట రెండుకు! అధునాతనఅయిన ఆంధ్ర భాషకు వాల్మీకి. సనాతన అధునాతన ప్రపంచా నిక విద్యమైన వంటెన. బ్రహ్మసమాజం రియే తన వీరత్వవిప్లవకర్త మహాన్నతప్రదేశం అయిన ఆధ్యాత్మికంలో కూడా చూపించేడు. దేవుని సన్నిధిని నగ్న స్వాదయంతో, సత్యకాంతతో ప్రార్థించేడుని భగవంతునిని మానవునిని ఉన్నట్టు ఉండు వద్దతం అయిన సామీప్యం వీరేశలింగ చూపించేడు. ఇటువంటి మహానభావుడు ఆంధ్రదేశంలో, మన కాలంలో పుట్టటం మనకు ఎంతో గర్వితో వలసిన విషయం. కాని మనవంటివారు కల ఈ కాలంలో పుట్టి నందుకు వీరేశలింగం ఎంత గర్వించాలో నాకు సగ్గో తెలియదు. ప్రతిఆంధ్రుడు ఈ ప్రశ్నకు తనకు తానే జవాబు ఇచ్చుకోవాలి.

వెరసిన వెంట్రుకల బెషరము
రంగు పూయవక్కరలేదు. అయ్యురేవ చికిత్స. తెల్లని, రంగును మార్చి కాళ్యంతముగా వెంట్రుక లకు వదలు విధము. గుణం కానిచో, దయ వాపసు చేయవచ్చును. తెలుపు కొంచెమైయిందే రూ 2.5.0; మధ్యరకమైయిందే రూ 3.5.0; పూర్తిగా యిందేన రూ 5.0.0.
గమనింపు:-ఇది మెదడుకు కంటికి మంచి పోషణ విచ్చు ఔషధము.
Kesh Ranjan Aushadhalaya,
M. 63, P.O. Ranigani (Burdwan.)

నారసింహ లేహ్యము
రింగు చేర్చబడినది. మేహము, వికారక, వివృ త్తన, కక్షనప్తమును హరించి నిరమును కొంతి పిర్క వృద్ధి కలిగించు వరప్రసాదము—
20 ఖు దబ్బి రు. 3.4.0 పోస్టేజీ 10 అ.
ఓ. సి. పి. ఓకంపేని. పెరేజీ-నెల్లూరు జిల్లా.

వీరేశలింగం పంతులు గారి భాష

(7 వ పేజీ తరువాయి)

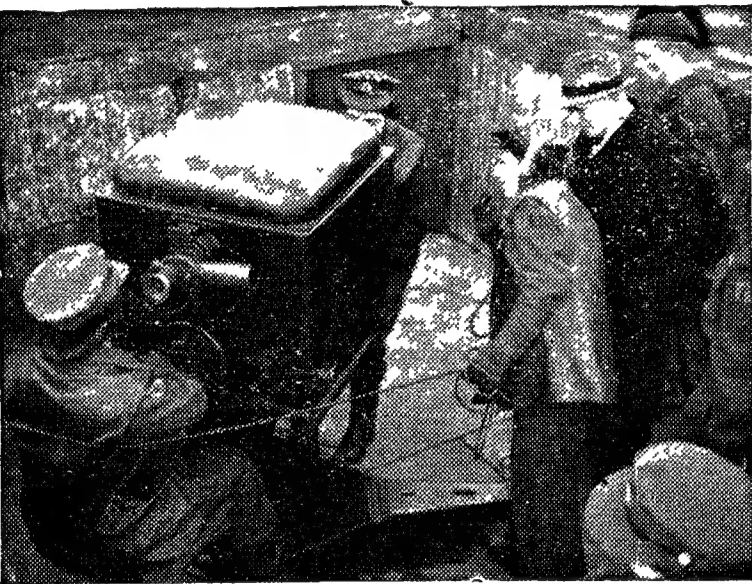
Do his followers follow any intelligible fairly uniform standard? Granting that to scholars accustomed to literary forms, serious writing in the spoken dialect sounds undignified, does not the popular prose of the present day with Veeresalingam at its head offend the sense of propriety? —of both the Pandit and the western scholar?" పైకి గ్రాంథిక భాషారూపము, తేజము కనబరచి లోలోపల వాడుకభాష ప్రయోగిస్తున్నారని ఆక్షేపణ.

"Your friends are never tired of singing the praises of two inferior artists like Veeresalingam Pantulu and Chilaka-marti..."

అప్పారావుగారు తిమిళ గల కవిత్వప్రియో రచనల తారతమ్యమును నిర్ణయించి కాస్తూల వారి ప్రతాపరద్రుయవాటకములోగల కళ, రచనావిధానముందలి శేర్ష ఎక్కువగా మెచ్చుకొదగినదని అట్టి ముగింపును ఇచ్చి వీరేశలింగము, చీలకమర్తివారి రచనలలో లేదనినీ నేనూ మా తండ్రిగారు వారిని కలుసుకొంటూ ఉన్నప్పుడు చెప్తూ ఉండేవారు. కాబట్టి దృష్టితో మా తండ్రిగారు విమర్శిస్తూ కాస్తూలవారు సంస్కృతభాషాపాండిత్యము ఎక్కువగలవారే అయినా తెలుగు విషయములో మాత్రము పంతులుగారికంటే ఎక్కువ కాదనినీ, అంతే కాక, లేనివి ఉన్నట్లును, ఉన్నవి లేనట్లును చెప్పి సామాన్య పండితులను మాటాడనీయకుండా చేసేసమర్థత మాత్రము కాస్తూలవారికి ఎక్కువగా కలదనినీ వాడిస్తూ ఉండేవారు. వ్యావహారిక భాషాప్రయోజనము నిలబెట్టు ప్రయత్నములో వీరేశలింగముగారి తోడ్పాటు వద్దనినీ, కాస్తూలవారి తోడ్పాటు మంచిదనినీ అప్పారావుగారున్ను, అందుకు వ్యతిరేకముగా మా తండ్రిగారున్ను వాడిచుకొంటూ ఉండేవారు. అందుచేత అప్పారావుగారు సభివృత్తి ఉన్నంత కాలము—ఈ విషయములో వారితో వేర్పాటు పెండుకని పంతులుగారి తోడ్పాటు కొనసాగు మా తండ్రిగారు ప్రయత్నించలేదు. దానికి తోడు అప్పారావుగారు తమ్ము చులకనగా చూస్తూ ఉండినట్లు పంతులుగారు ఏలాగుననో తెలిసికొన్నారు. అందుచేతనే, ఒకసారి ఎవరో రామమూర్తిపంతులుగారి వాదన ఒకసారి విన వలసిన దని పంతులుగారిని కోరినప్పుడు, "మనం వారికి పనికిరాముండీ" అని పంతులుగారున్నట్లు మా తండ్రిగారి కొకరు తెలియజేసినారు. అయితే, మా తండ్రిగారి మాత్రము పంతులుగారియెడల గౌరవబుద్ధి ఎప్పుడును ఎక్కువగానే ఉండేది. వారితో ఈ భాషావిషయమై ముచ్చటించుటకు తగిన సమయము ఎప్పుడు వచ్చునా అని నిరీక్షిస్తూఉండేవారు. 1916 లో కొత్తూరులో ఆంధ్రమహాపరస్వరసభాసనూ జేయున మా తండ్రిగారు వ్యావహారికభాషా ప్రయోజనమునుగూర్చి ఉపన్యసిస్తూఉన్నప్పుడు పంతులుగారు తమ సారథిపనిమీద కొత్తూరు వచ్చి సభాస్థలమునకు కొంత దూరముగా నిలబడి మా తండ్రిగారి ఉపన్యాసము విన్నారు. అప్పుడు ఎవరో వారిని సభలోనికి రమ్మని కోరి నారు గాని వారు రాలేదు. "వారి మాటలు నా కిక్కడికి స్పష్టముగా వినబడుతున్నవి. నేనిక్కడ నుండే వినగలను" అన్నారు. ఉపన్యాసము విన్నతర్వాత—సభ జరుగుటా ఉండగానే— పంతులుగారు తమ బసకు పోయి దగ్గర నున్న వారితో "రామమూర్తి చెప్పిన వాక్యములలో సత్యమున్నది. వారి వాదము అలాచింపదగినదే" అని పలికినారట. పంతులుగారు సభికి వచ్చా రన్న విషయము మా తండ్రిగారికి అప్పుడు తెలియదు. మరికొన్నాళ్లకు తెలిసింది. తమ వాద మునుగూర్చి మాత్రమైనా సభిప్రాయము పంతులుగారికి కలదన్న సంగతి తెలియగానే వారిని కలుసుకొని వారి తోడ్పాటు పొందవలె నన్ను సంకల్పము మా తండ్రిగారికి దృఢముగా కలిగింది. కలిగిన సంకల్పము కొంత పెరిగేదని. 1919 నెల్ ఫిబ్రవరి 28 తేదీని రాజమహేంద్ర వరమున పంతులుగారి ఆనందాశ్రమములో ఒక విద్యోక సభ జరిగింది. పంతులుగారి ఆ సభకు

అగ్రాధిపతిత్వము జరిగింది. ఆ సభలో "వర్తమానాంధ్రభాషాప్రవర్తకము" అనే పేర నొక సమాజము ఈ క్రిందను వివరించిన ఉద్దేశములతో స్థాపితమయినది, ఉద్దేశములు :

1. "వ్యావహారిక భాషకును, గ్రాంథిక భాషకును ఇప్పుడున్న వ్యత్యాసము సాధ్యమయినంత వఱకు తగ్గించి, భాషను సులభము చేయుట;
 2. "జ్ఞానాభివృద్ధికి వ్రాయు గ్రంథము లలో సాధ్యమయినంతవఱకు వ్యవహారములో ఉన్నరూపములే ఉపయోగించి వ్యవహారములో లేనివి విడిచిపెట్టుట;
 3. "వ్యవహారములో అవశ్యకములు కాకుండ ఉపయోగించుచున్న అన్యజేషులను విడిచి, అవశ్యకమైన పదములనే చేర్చుకొనట;
 4. "పై ఉద్దేశముల ననుసరించి గ్రంథము లను వ్రాయుట
- "ఈ సమాజమునకు మ. రా. రా. రావు బహదర్ కందుకూరి వీరేశలింగము పంతులుగారు అధ్యక్షులుగాను, మ. రా. రా. రావుసాహెబు గిడుగు వేంకటరామమూర్తి పంతులుగారు; జయంతి గంగన్న పంతులుగారునూ కార్య దర్శులుగాను, తగ్గినవారందరూ (అనగా ఆ సభలో ఉన్నవారు) సభ్యులుగాను ఉండుటకు ఆంగీకరించునందున అట్లు ఏర్పాటుయినది."



క్రిటిక్ యధ్యక్షులరి లండన్ ఆగ్నేయభాగంలోని వైమానిక విద్యుంస ఆయుధ కర్మాగారాలను పర్యవేక్షిస్తున్న వృత్తం.

ఆ సభ జరిగిన కొద్దిదినములకు మా తండ్రి గారు పల్నాటిమీద చేరికొని పై విషయములన్నీ నాకు తెలియజెప్పి, "పంతులుగారు మనము సంప్రదించిన ప్రయోగములు (అనగా ప్రాచీన లక్షణములకు విరుద్ధముగా కవులు ప్రయోగించి నవి—సిమృత బాలకవిశరణ్యములో వివరించి నవి) వివరిస్తూ ఒక పట్టికలో వ్రాసి తమకు పంపవలసిన దని కోరినారు. వాటిని ఆధారముగా పెట్టుకొని నవ్యాంధ్రవ్యాకరణమున్ను, వాడుక భాషలో కొన్ని గ్రంథములున్ను రచిస్తా మన్నారు గనుక వారుకోరిన పట్టికలు తయారు చేయవలసినదని నాతో చెప్పినారు. అప్పుడు నేను (మా తండ్రిగారి బాలకవిశరణ్యములో గల ప్రయోగములలో) ముఖ్యమైన ప్రయోగములు వివరించి పట్టికలు తయారుచేసినాను. అది సరి చూచి మా తండ్రిగారు పంతులుగారికి పంపించి నారు. కాని ఘనము దక్కినదికాదు. పంతులు గారు మరి కొద్దికాలమునకే దివంగతులయినారు. అయినా పంతులుగారు తాము సంకల్పించిన పని ప్రారంభించినట్లు మాత్రము తెలిసింది.

శ్రీ అడవి శంకరరావుగారు భారతి చిత్రభాను అధిక జ్యేష్ఠమాస సంచికలో "వీరేశలింగము పంతులు—నవ్యాంధ్ర వ్యాకరణము" అనే పేరుగల వ్యాసమందు ఏమి వ్రాసినారో చూడండి :

"వీరేశలింగము పంతులు రచించదలచిన నూతనవ్యాకరణమునా ఆయన ప్రారంభించి రెండు మాడు ఖటలు మాత్రమే వ్రాయగలెను. ఈ వ్యాకరణమున వీరేశలింగము పంతులే ముగించియుండినదెడల నేటి వ్యావహారికాంధ్ర భాషావాదుల కాలిజే మాగ్నదర్శియని ఋజువు పడియుండును. ఆరూపమైన ఆంధ్రవ్యాకరణము

లన్నియు బద్ధగచనకేకాని వచనరచన కుద్దేశింప బడలేదని వీరేశలింగముపంతులు ప్రకటించిన యభిప్రాయము ఆంధ్రభాషావేత్తలు గుర్తింప దగినది.

"వీరేశలింగము పంతులు ప్రారంభించిన నవ్యాంధ్ర వ్యాకరణ మొక చిన్ననోటు బుక్కులో ఆయనదస్తూరిలోనే యుండి రాజ మహేంద్రవరమున వీరేశలింగ-అస్తిక పుస్తక భాండాగారమున నన్నది. ఉన్నంతవఱకు కా వ్యాకరణ మీ క్రింద బ్రచురింపబడినది. (మా. సం. 19; సంచిక 6 ఖటలు 552-553-భారతి.) అందులో గ్రామ్యమునగూర్చి పంతులు గారు రచించినది ఎట్లన్నదో చూడండి.

"పామర లెకరి మనను వచ్చినట్లెల్లవారు పలుకుచు వచ్చుటచేత పదములు నియమరహితములయి చెడిపోవుచుండును. అట్లు చెడిన పద ములు గ్రామ్యము లనబడును.

"ఉండడు-వుండడు; వస్తాడు-వస్తుడు—ఒస్తాడు మొదలగునవి గ్రామ్యపదములు.

"ఇట్లు గ్రామ్యపదములు ఆ సభ్యము లును అగ్రామ్యములను అగుటచేత నాగరకగ్రంథ ములయందు ప్రయోగించుట కనర్హము లగును. అయినను ప్రామాణికలగు పూర్వకవేద్రులే తమ గ్రంథములయందు కొన్ని గ్రామ్యపదములను ప్రయోగించి యున్నందున రసప్రప్తికొఱకు, పామరజన సంభాషణ ములయందున, ప్రమాన

దేవికి విమత్రయోగము చేసి నా రనినీ, ప్రాసంకటము కలిగించారనినీ తెలియజేసినారు. కాస్తూలవారు దుష్ప్రయోగము లని శేర్షొన్నవి వాస్తవముగా దుష్టములు కావనినీ అని సాధుశబ్దములే అనటకు తగినంత ఆధారము కలదనినీ మా తండ్రిగారు "నిఘాంధ్రవాదము" అనే వ్యాసములో స్పష్టపరచినారు.

పూర్వలక్షణములకు విరుద్ధములయినా ప్రబల ధములందును, శిష్టజనవ్యవహారమందునుగల శబ్ద రూపములను పంతులుగారు అనేకముగా తమ గ్రంథములందు ప్రయోగించారు. వ్యావహారిక భాషలో బలాత్కారముగానవివోదప్రవాస నము మొదలయిన ప్రమాసములే కాక నాటక గౌరవము పొందగల బ్రాహ్మవివాహము, వ్యవహార ధర్మబోధిని మొదలయిన గ్రంథములు సైతము యథోచితముగా రచించారు. కావ్య భాషలో రచించిన సత్యరాజాపూర్వజేత యాత్రలు మొదలయిన గ్రంథములందు సైతము సంభాషణములందు వ్యావహారికభాష పాత్రోచితముగా కొంత తరకు వాడినారు. అన్ని గ్రంథములందును పూర్వలక్షణములు పెట్టిన నిర్బంధములను సాధ్యమయినంతవరకు తొలగించి భాష సుబోధక మగునట్లు గ్రంథరచన సాగించారు. గండదవాడేశము—పాటించలేదు. సంధిమాత్రములను సడలించారు. అరాను స్వారము కేటలేషము కొన్నిచోట్ల విడిచి పెట్టినారు. ముందుకు, అనుపద, వల్ల, వద్ద, ఇష్ట ముండదు, పేర్లు (నామధేయము లను అర్థ ముందు), తటస్థించెను, తటస్థమయ్యెను, "గ్రంథములను గలిగియుండుటయే" మొదలయిన రూపములు లోకవ్యవహారము ననుసరించి యథేష్టముగా ప్రయోగించారు. పద్యములందు లాక్షణికులు కొందరు కూడదన్న ఒడి కూర్చుటకు వీరు జంకలేదు. "ఘనల మనుకొంచు నీశ్వరాజులను మిఱి" (నీతికథలలో—తెలివివాలిన దుప్పికథ చివరను) అని ప్రయోగించారు; అఖండ వడి గ్రహించి వాడినారు—ఉ.

"క... దుడుకున నింతకుం గయ్యి తెన్నుడు నెలుంగని కుట్టగాన నచ్చు తెనంగుక" (శుద్ధాంధ్రనిర్వచననిరోధ్యవైమధము 1.8). ఆ గ్రంథముందే 1,14లో "క... నాలుగు జంటలుదు నూల్లు నా దల లున్నక."

పూర్వకవులవలెనే పంతులుగారును ప్రాచీన కావ్యభాషలో సంప్రదాయానుసారముగా వనూఉన్న కావ్యలక్షణములను పాటించి కొంత కాలము కావ్యరచన సాగించినవారే. అందులో పాండిత్యపునః ప్రకటించుకొనుటకు శుద్ధాంధ్ర గ్రంథములు—నైషధము, భారతసంగ్రహము, రామాయణము రచించారు. అంతేకాక, నైషధము నిర్వచనముగాను, నిరోధ్యముగాను చేసి తమ సామర్థ్యమును ప్రదర్శించారు. రసీకజన మనోరంజన మనే కావ్యము యథార్థనామ మగు నట్లు రచించి శృంగారరసము పోషించుటలో సైతము తమకు చతురత గల దని నూచించినారు, అందు II. 116 కందగర్భిత మణిగణనికరము, III. 188 నిరోధ్యకండము, IV. 124 ముక్తవద గ్రస్తము మొదలయినవి గారదీవిద్యలో సైతము

కాళ్లుఅమర్చిన రిస్తువాచి రు 20/8.



స్వినమేద. వరిగా పైచూపును. వ్రతీది 3 నిల్ల గ్యారంటి, గుండ్రం లేక చతురంక్రమియంకేసు రు. 20/8 మేరికం రు. 25/-. బల్లవరువు అకారంక్రమియంకేసు రు. 30/-. రోడ్డోగ్డ (10 వం గ్యారంటి) రు. 55/-. 15 రాళ్లక్రంకేసు రు. 38/-. 15 రాళ్ల రోడ్డోగ్డ రు. 75/-. రోడ్డోగ్డగ్యర్. వంపుగంటి లేక బాను అకారముక్రమియంకేసు రు. 42/-. మేరికం రు. 45/-. రోడ్డోగ్డ (10 వం గ్యారంటి) రు. 80/-. రోడ్డోగ్డ 15 రాళ్లు రు. 90/-. అకారం పైచిను: ధర రు. 18/-. రు. 22/-. పెద్దపైక రు. 25/-. పోస్టేజి ఉచితము. ఏరెండు కొనువారికైనా పోస్టేజి ఉచితము.

H. DAVID & CO.,
Post Box No. 11424, CALCUTTA.

వారికి నేర్వగలదని తెలుసుకోవలసిందిగా నిర్బంధములతో రచించిన అయినా వారి పద్యములు చూడవలసిగానే ఉన్నవి. వారి కవితాచేతన తక్కువ ప్రదర్శించుటకు రెండు పద్యములు చూపాలి.

“మగతాల జగి తూలనిఁ జాలు వగఁగ్రాలు
తెలి దాలు గల మేలు తిన్నె లమరఁ
తెనుగట్టులను రట్టులను బెట్టు ననుగుట్టుఁ
గొని తిట్టఁ గనుపట్టుకొల లడర
నలరమ్ము చెలవమ్ము లలిఁగ్రమ్ము నెలిఁగ్రమ్ము
మురిపెమ్ము నెఱవమ్ము ముగడ లలర
నెగలేని గొనఁబూని పెనుకొనలను జేసె
తెర లాను దొరలేని తేఁటలు లాలయ
నెచటఁ గనుగొన్న నేనుఁడు లేవునాప
నెల్లచోటల గుఱుఁబు వెనక మెసఁగ
ముజ్జఁబులఁ గల ప్రాశ్నమురపు నవి
యలరుచుండు నింద్రప్రస్థ మనెడి పిడు,”

(రసి.సు. 1-29.)

“కలికికొ; యప్పుడేమి యలు
కాయలుకొ పలుకొడ నిట్లు న
న్నలమటఁ బెట్ట నాయమను
నాతగునా తెగునా యింకింకటక
వల పిడి మేలుకొమ్ము మను
నాతగునా పగవనియట్లనక
దలఁపఁగ బాలి చూపవల
దావలదా వలఁదాకేర్రునే.”

పంతులుగారు రచించిన గ్రంథములలో ప్రఖ్యాతము, విశ్రాంభము, ఉత్సాహము అనే మూడువిధములయిన రచనలను కలపు. ప్రబంధములు, చిన్న పద్యకావ్యములు స్వతంత్ర నాటకములు, కథలు, నవలలు, ఉపన్యాసములు, విద్యాగ్రంథాలకు పాఠ్యగ్రంథములయిన వాచకములు, జ్ఞానదాయకమైన కావ్యములు—ఇవి యివి అనలే అన్ని విధములయిన రచనలను పంతులు గారు చేసి ప్రఖ్యాతిపడసినారు. పండితులకు, పాఠకులకు, పురుషులకు, స్త్రీలకు, పెద్దలకు, పిల్లలకు ఎవరికి కొవలసిన గ్రంథములు వారికి సమర్పించినారు. సంఘసంస్కరణము, స్త్రీ విద్య, విద్యావ్యాప్తి మొదలయిన విషయములు వారి కభివృద్ధి లభించి గనుక వాటినిగూర్చి ఎక్కువగా గ్రంథములు రచించినారు. వారు రచించిన గ్రంథములలో తాత్కాలికప్రయోజనము గలవి పెక్కుగలవు. ఆ ప్రయోజనము నీర్పించిన తర్వాత ఆ గ్రంథములయం దభిరుచి తగ్గుట సహజమే కాని, అందులో కొన్ని ఆ కాలపు సంఘపరిస్థితుల ప్రతిబింబితం చేసినవి గనుక ఎప్పటికయినను చదువుకొని అనందించుటకు తగినవే. తాత్కాలికప్రయోజనము గల రచనలు కీర్తికాలములో నశించిపోవు నని కొందరు వాటిని నిరసిస్తున్నారు. అది నశించి పోయినా, వాటిని చదివి వాటి ప్రాధికమునకు లోబడి గ్రంథరచన గావించినవారి రచనలందు “ఆత్మవై ప్రసాదాని” అన్నట్లు అవి అంత రూపురేఖలు లభించిన కనుక కలకాల మున్నట్లుగానే భావించవలెను. సంస్కృత నాటకములు తెలిగించుటలో పంతులుగారు మొదటివారిగుట మాత్రమేకాదు, అభిజ్ఞాన శాకుంతల నాటకవిషయములో మరి యొందరో దానిని తెలిగించినవారన్నా పంతులుగారి అనువాదము కంటే ముత్తముమీద తేలయిన అనువాదము నేటికి రాలేదని చెప్పవచ్చును. ఆంగ్లవాద్యము నుండి అలరచుకోదగిన రచనావిధానమునకు వారి చూపినవారన్నా పంతులుగారి అనవరతము.

పంతులుగారు గ్రంథరచనకు పూనుకొన్న ప్రారంభదశలో ఆనాడు మెప్పుపొందుతూ ఉండిన పాండిత్యము, కవిత్వానికి సామర్థ్యములు తమకును గలవని నిరూపించుటకు కొన్ని రచనలు క్లిష్టమయిన భాషలో సాగించినా ఆ తరువాతి గ్రంథము లన్నిటను సాధ్యమయినంత సులభమైన భాష వాడినారు.

ఈ సందర్భములో భాషకు సంబంధించిన ఓక ముఖ్యవిషయమును స్పష్టముగా తెలియజేసి నా వ్యాసమును ముగిస్తున్నాను.

భాషచిక్క ఎక్కువగా వివక్షింపబడి నుండు భాషలో అనేకగ్రంథములు రచించి పంతులుగారు కావించిన భాషాసంస్కరణ మతో రృచిపొందక వ్యావహారిక భాషా వాడులు గ్రామ్యభాషలో గ్రంథరచన కావల

నటున్నారందుకని ప్రశ్నించిన గ్రాంథిక భాషావాదులకు తగిన సమాధానము మరియొక సారి చెప్పవలసియున్నది.

వ్యావహారిక భాషావాదులు కోరినది వ్యావహారిక భాషే కాని గ్రామ్యభాష కాదు. లక్షణ విరుద్ధమైన భాష గ్రామ్యమని సాంకేతికముగానో పారిభాషికముగానో అన్నయెడల అందుకు తగిన సమాధానము వేరే చెప్పగలము గాని అసభ్యమైన భాషను గ్రామ్యభాషగా ఎంచి నప్పుడు అది గ్రంథములందే కాదు, ప్రసంగము లందును అగ్రామ్యమనిస్తే, దానిని వాస్తవముగా అసభ్యమైన భాషగా ఎంచి పరిత్యజించవలసిన దనిస్తే, తక్కిన వారందరితోపాటు వ్యావహారిక భాషావాదులు తెలియజేయనే వచ్చారు. ఇక లక్షణవిరుద్ధమైన భాషను గ్రామ్యమన్న చెడ్డ పేరు పెట్టి దానిని ప్రయోగించకూడదన్నవారికి చెప్పవలసిన సమాధాన మేమంటే:—

కేవలము లక్షణవిరుద్ధమైన కవిరూపములకు గ్రామ్యమను పేరు పెట్టుట తప్పు. అంతేకాక లక్షణమున కుండవలసిన లక్షణమును ముందుగా గుర్తించవలెను. సిద్ధి లోకాద్వైత—అనగా శబ్దసిద్ధి లోకమును చూచి తెలుసుకోవలెను. వాఙ్మయము పుట్టకమునుపు చేసిన భాషా లక్షణ మునకున్న మొట్టమొదటి కవిత్వమే అనాటి వాడుకభాషే ప్రమాణము. పిమ్మట కొంత కాలమునకు చేసిన భాషా లక్షణమునకు లోక మందలి వాడుకతోపాటు ఆ వాడుక ననుసరించి కవులుచేసిన ప్రయోగములన్ను ఆధారము. “ప్రయోగమూలమే వ్యాకరణమే” అనే విధి ననుసరించి లక్షణకరలు ఉన్నదానికి లక్షణము చెప్పవలసినవారే కాని ఉన్నది ఉపేక్షించి, లేనిది కల్పించి విధించగల అధికారము గలవారు కారు. జీవద్వాపనారూపాంధుడనం సహజము. ఆ మార్పు పూర్వలక్షణమునబట్టి చూచినయెడల లక్షణవిరుద్ధమేకాని స్వతస్సిద్ధముగా భావతత్వ దృష్టిని చూచినయెడల లక్షణరహితము కాదు. మారుతూచిన రూపములను చేర్చుకొని లక్షణ మును సవరించుట లక్షణకర్తకు విహితమైన ధర్మము. ఆ ధర్మము నెరవేర్చినయెడల ఆ రూప ములు లక్షణసమ్మతములేకాని లక్షణవిరుద్ధములు కావు. (సీతు) పూజించివేసికా, పూజించితే నికా, పూజించితేని, పూజించితే—ఈ క్రమము ననుసరించి నన్నయవాటికి ‘పూజించితే’ అనే రూపము సిద్ధించినది. పై రూపము లందు మొదటిది పుట్టినప్పుడు చేసిన లక్షణమునకు రెండవది, రెండవది పుట్టినప్పుడు చేసిన లక్షణ మునకు మూడవది, మూడవది పుట్టినప్పుడు చేసిన లక్షణమునకు నాల్గవది లక్షణవిరుద్ధములే అయినా, వాటిని లక్షణములో చేర్చుకొన్నతరువాత అవి లక్షణసమ్మతములే. నన్నయ ప్రయోగములనుబట్టి చేసిన లక్షణమును ప్రమాణముగా పెట్టుకొన్నప్పుడు నన్నయభారతములో లక్షణ విరుద్ధములయిన ప్రయోగము లెందు కంటివి? లక్షణము సవరించుట ప్రాచీన లక్షణమును ప్రమాణముగా పెట్టుకొని చూచినప్పుడు అర్వాచీన కావ్యములందు లక్షణవిరుద్ధము లనే ప్రయోగము లంతకంతకు ఎక్కువగానే కనబడక తప్పదు. లక్షణము సవరించకపోతే లక్షణము నిష్ప్రయోజన మవుతుంది. అంతేకాని లోకాన్ని లోకముతోపాటు మారుతూ ఉండే కవులూ నిర్బంధించలేదు. లక్షణము సవరించుకోవలెనన్న ధర్మము తక్కిన భాషల విషయములోవలెనే మన తెలుగుభాష విషయములో కూడా సంప్రదాయసిద్ధమే ఉండెను. కనుకనే అప్పకవి, కూచిపూడి తిక్కవి, అడిదము నూరకవి మొదలయిన లక్షణకర్తలు తమ కాలము వరకును గల కవుల ప్రయోగములను లక్ష్యములుగా గ్రహించి లక్షణసూత్రములను సవరించుకొన్నారు. వారు చేసిన పని పూర్తిగాలేదని మాత్రము చెప్పక తప్పదు.

మరియొక విషయము. వ్యావహారిక భాషా వాదులు కోరినది ఒక్క భాషా సౌలభ్యము మాత్రమే కాదు. లక్షణవిరుద్ధములని, గ్రామ్యము లని అక్రమముగాను, అన్యాయముగాను అపఖ్యాతి పొందిన కవిరూపములు పెక్కులున్నవి. అవి కేవలము ఒక మండలమందేకాక ఆంధ్రదేశ మందంతటను అనేకతాబ్దములనుండి వ్యాపించి యున్నవి. వాటిని పెద్దలు, చిన్నలు, పండితులు, పాఠకులు—అందరూ వాడుకొంటున్నారు.

బ్రాహ్మణభాషలు

(10వ పేజీ తరువాయి)

నీతిని బోధించడానికి నవరసాలలో దాన్ని పోలిన రసం లేనే లేదంటూ న న్నడిగితే, వీరికి మాధ్యమానుం మతగురువునుబట్టి వచ్చిన దని తెలియి.

యకవైష్ణవులనుగూర్చి తప్ప తక్కిన మన దేశపు బ్రాహ్మణభాషలని గూర్చి వ్రాసినట్లయింది. వీరిలో అవాంతరభేదాలు చాలా వున్నాయి. అవన్నీ వివరించవలసివస్తే చాలా గ్రంథం పెరుగుతుంది. ముఖ్యంగా రెండు భేదాలు అందరికీ తెలిసిన వున్నాయి. (1) తెళ్ళవా, (2) వళ్ళవా—అని రెండు తెగలుగా విభజిస్తేచాలు. మతవిషయంలో అనగా ముక్తివిషయంలో కూడా

యీ రెండు తెగల వారికి భేదం సరేసరి. బొట్టులోకూడా యల్పించిద్దేదం వుంది. ఆయా భేదం యితరులకు అనవశ్యకం గా తోస్తుంది గాని అసలువారికి ఆయా భేదం చాలా ఆయువుపట్టు. వళ్ళవాలు పాదం లేని బొట్టు ధరిస్తారు. తెళ్ళవాలు పాదంతో ధరిస్తారు. పాదం అంటే కనుబొమ్మలమధ్యను దాటి ముక్కు మీదికి రావడం. కాంచీలో ఆయా రెండు తెగలవారూ కూడా వున్నారు. వరదరాజ స్వామినికూడా ఆయా భేదానికి గుటి చేస్తూ వుంటారని వివరం. అంతేకాదు యీ నామం కోర్టులకూ ఇల్లించడం కూడా చేస్తుంది. వీరిలో వీరికి దక్షిణాదిని యిచ్చిపుచ్చుకోవడం వుంది. కాని అల్లుడిబొట్టు అల్లుడిదే; మామగారి బొట్టు మామగారిదే. నేడు క మ్యూనిస్టులూ, కాంగ్రెసువారూ యేలాగో, వీరూ వారూ ఆలాగే గమ్యస్థానం వోకటే అయినా నీక పట్టు లోనవుతూ వుంటారు. వళ్ళవా వారు వేదానికి స్మార్త లిచ్చినంత గౌరవాన్ని యిస్తారు. అనగా యజ్ఞ యాగాదులు సిద్ధపకు వ్రతో కాకుండా ప్రత్యక్షకతువుతో చేస్తారు. గతర్తకరైన స్త్రీలకు కిశోమండనం వుంది. తెళ్ళవావారికి యీ రెండూ లేవు. యజ్ఞమంటూ యెవరూచేసినట్లు లేదు. కేవలర్తకే ప్రాధాన్యం యిస్తారు. మతకర్తయూ, భాష్యకర్తయూ అయిన శ్రీరామానుజాలవారు తెళ్ళవలే అని వీరు చెబుతారు. వారు వళ్ళవావారే అని

కవులు కూడా వాటిని ప్రయోగించారు. అయినా వాటిని దుష్ప్రయోగములు గాను గ్రామ్యములుగాను ఎంచి పండితులు గ్రంథముల లోనికి రానియకుండా ఉన్నారు. సంఘసంస్కరణవిషయములో చిరకాలము పూర్వాచార పరాయణుల దురాక్రమామితే బహిష్కృతులయిన హరిజనులను ఉద్ధరించి వారికి సంఘములో ఉచితస్థానమును ఇచ్చించు సంఘసంస్కరలకలెనే, భాషాతత్వలక్షణము లెస్సగా తెలుసుకోని పూర్వపండితులు గ్రామ్యములుగా ఎంచి గ్రహింపని కవిరూపములను ఉద్ధరించి వాటికి గ్రంథములలో ఉచితస్థాన మిచ్చించుటకు వ్యావహారికభాషావాదులు ప్రానుకున్నారు. ఈ విషయము లెస్సగా గ్రహించినవెంటనే వీరేశలింగము పంతులుగారు—స్వతస్సిద్ధముగా సంస్కరణాభిలాషులు గనుక, తా మదివరకు గావించిన భాషా సంస్కరణముతో రృప్తి పొందక వ్యావహారికభాషావాదుల వాదము ననుసరించి నవ్యాంధ్రవ్యాకరణము రచించుటకు పూనుకొన్నారు. కాని మన దురదృష్టవశవన పూనుకొన్న పని పూర్తికావమునే వారు దివంగంతు లయినారు. అయినా వారి సంకల్పము నెరవేరక మానునా? వారి రచనయెడల గౌరవము, వారి సత్కార్యములయెడల కృతజ్ఞత, వారిమాటలయెడల విశ్వాసము, వారియెడల భక్తి గల ఆంధ్రమహాకేయలు వారివలెనే వ్యావహారికభాషయెవల సదభిప్రాయముగలవారయి దాని ప్రయోజనము లెస్సగా గుర్తించి దానికి గ్రంథములం దుండదగిన అర్హత కలిగించగల రనిస్తే, నెరవేరక ఉండిపోయిన పంతులుగారి సంకల్పము పూర్తిగా నెరవేరుటకు తోడ్పడి పంతులుగారి ఆత్మకు కొంతకలిగింతురనిస్తే నమ్ముతున్నాను.

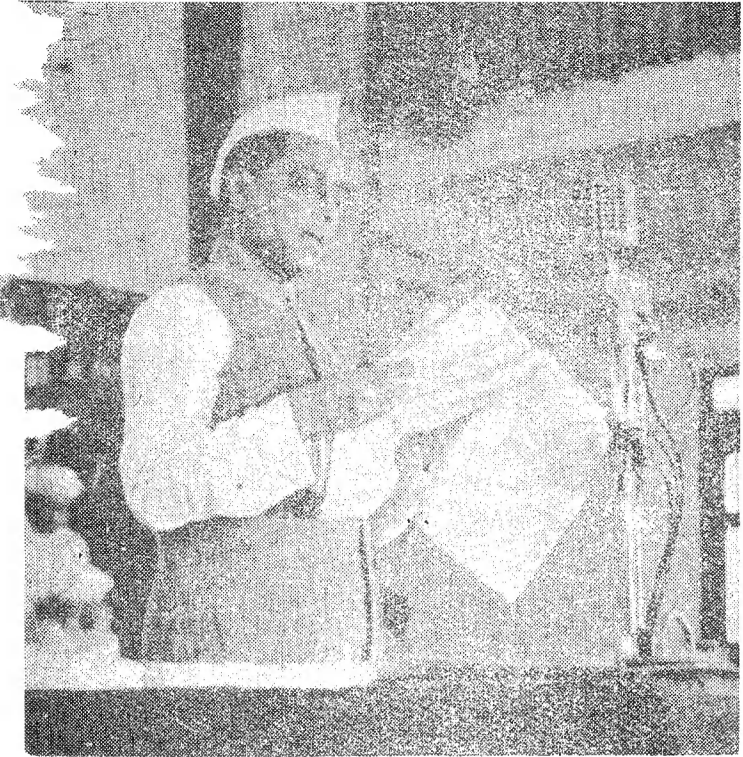
వారంటారు. రామానుజాలవారూ మళ్ళీ రామానుజాలవారే, అంత కెక్కువో అని వారే కాక యితరమతస్థులూకూడా విశ్వసించదగిన వేదాంతదేశికులు వళ్ళవాలే. మహాకవి యాగకర్తా అయిన వేంకటాద్వరీ వళ్ళవా తెళ్ళవాలు వ్రావడ వేదాని కిచ్చినంత గౌరవం ఋగ్వేదారా వేదాల కివ్వరు. వళ్ళవాలు యించు మించు ఋగ్వేదారాదులవిషయంలో స్మార్తలే కాని వ్రావడవేదాన్నికూడా గౌరవిస్తారు. దైత్యులకు కన్నడం రాకపోవడం గౌరవభంజకమైనట్లే వీరికి అటవం రాకపోవడంకూడా డిటో. వీరిలో దేశభాష మాట్లాడినా యింట్లో లేదా వంటయింట్లోనేనా అటవం మాట్లాడేవారు చాలా ప్రశస్తమైనవారుగా అంగీకరింపబడతారు. దీనికాగ్రహం భగవత్కృపకేసానికి పువయ్యాగ పడే తాల్పిక గ్రంథం (ఉపనిషత్సారం) యావత్తూ ఆర్యాదులు అటవంలో అనువదింపడమే. యెన్ని వేదాలు వచ్చినాకీ నాలుగు పాశురాలేనా రాకపోతే ఆ వ్యక్తి, గౌరవం లేదన్నమాటే. వేదం వచ్చినవారు వళ్ళవాలలో నూటి కొకరేనా వుంటారుగాని తెళ్ళవాలలో వుంటారో? లేదో? పుస్తకాపేక్ష. దివ్యదేశాలలో స్వస్తికి పువయ్యాగించేది వ్రావడవేదమే కాని, ఋగ్వేదారాదికం కాదు. వీరు స్వమతేతరులయిన అర్వైకులను దివ్యదేశాలలో చాలా నికృష్టంగా చూస్తారు. వీరుకూడా వారిని అదే విధంగా చూడాలనుకున్నా వారు వీరికి చిక్కరు. వారు కివాలయంలో యెన్నడూ రానే రారని వ్రాయుకక్కల లేదు. వీరు మానవులందరినీ తిరింపజేయడానికి

అతరించినట్లు విశ్వసించడానికివిశ్వసంచారమే సాక్ష్య మిస్తుంది గాని, అది నానాటికి యెదో విధంగా పరిణమించి ప్రకృతం కొనవూపిరితో కూడా వుందనడానికి ద్రావ్యం లేదు. అర్వైకులకన్నా! అర్వైకులకన్నా, దైవకులకన్నా వీరు నిమ్మనాకులకు తరణోపాయం చూపడంలో వుదారులు. ఆర్యాదులలో కొందఱు ఆంగ్లకాలే వున్నారు. వీరిలో యతీశ్వరు లున్నారు. (రామానుజాలవారు యతిరాజులేకదా?) కాని, అర్వైకసన్యాసిసానికి, వీరి సన్న్యాసిసానికి యే తాం పెట్టుగా వుంటుంది. యితరమతస్థులు (స్మార్తలు వగైరా) చట్టన పాశ్చాత్యవాగ్వికతకు లాంగీ మణీనా, వీరు మాత్రం మతచిహ్నాలింకా పరిత్యజించక దనేది చాలా అభినందనీయం. క్రొఫింగు వగైరాలు వీరిలో నూటికి 99 మందికి లేవనే చెప్పవచ్చు. పాండిత్యాన్ని వేమంచేత భూషించడం వీరికి తెలిసినట్లు యితరులకు తెలియనే తెలియదు. యితరులలో పాండిత్యం హెచ్చి-కొద్దీ వేమం తగ్గుతుంది. వీరిలో వేమనూ హెచ్చుతుంది.

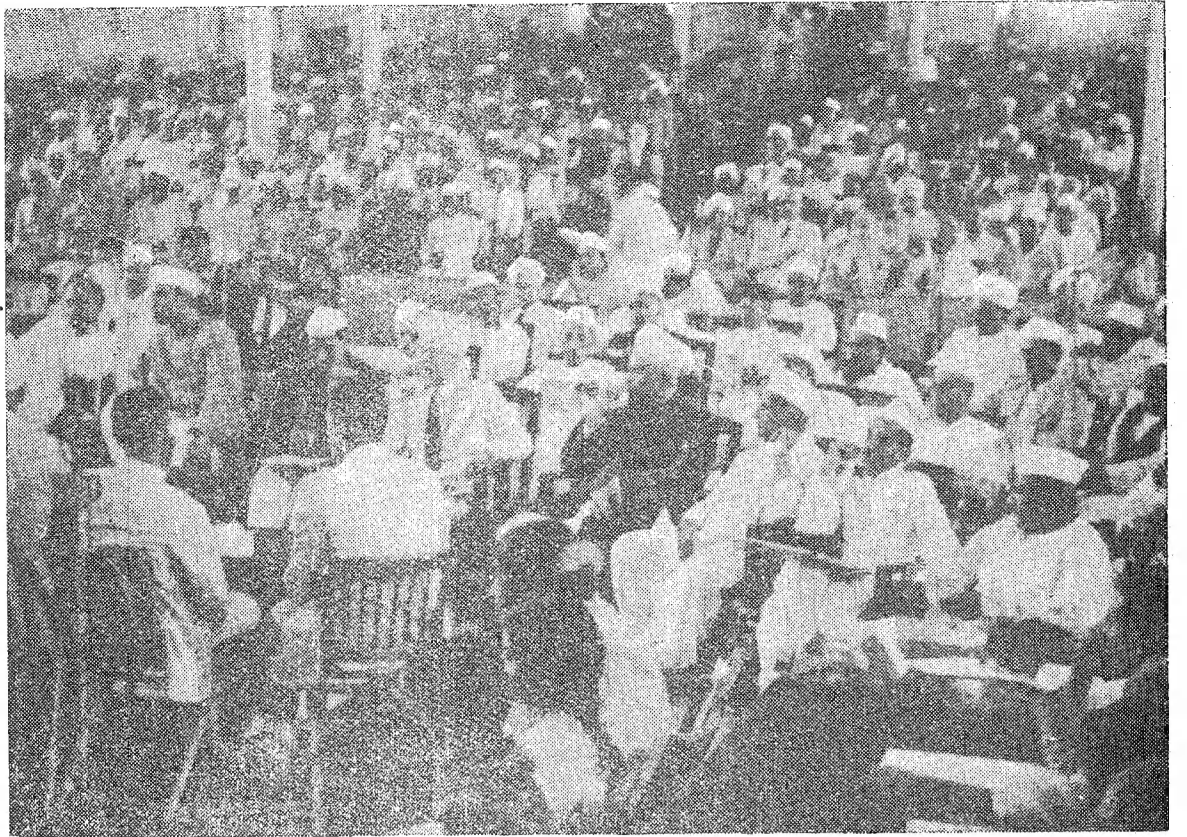
క్రీమాకా పరవస్తు రంగాచార్యు ల్మత్యనా ర్లంగారు విజయనగర సంస్థానానికి ఆయా తోరణం చేతనే వెళ్ళలేదని మా పరమగురువులను విన్నాను. కొంచెం వివరిస్తాను: అత్యువాద్యం గారు కొలలోకి సహామీద వెళ్ళడమూ, ద్వారం దాటిన పిమ్మట సవారీ దిగి పాత్రకోళ్ళతో సభాస్థానండాకా వెళ్ళకూడూ సభలో వా! స్వంత చిత్రాసనంమీద కూర్చుండడం ఆచారం, మహారాజావారు సవారీ కు ర్యాదకు అంగీకరించారు గాని తక్కినవారికి అంగీకరించలేదు. కారణం యేమిటంటే: అది వారి ఆస్థానపండితులకు అతమానకర మున్నాను. అలాగయితే మీ సంస్థానానికి మేము రానే రావచ్చు (తృప్తికృత బ్రహ్మపురందరులు) ఆచార్య గారు మహారాజావారు మీచిత్ర అని పూరుకున్నారు. యెవన్నీ యిప్పటివారికి యెదో విధంగా కనబడతాయి. యించుమించు కుల తత్త్వాలకు సంబంధించిన మర్యాదలపంటివేయివి. యిప్పుడు వొడ్డితుడిచేవ్యక్తికూడా గారవడం చిరకాల గులుస్తూ వున్నాం. అలా తగల్గుక పోతేనే? “డిఫమేషను” దాఖలయిందన్నమాటే.”

యెదో స్వల్పంగా వ్రాయడానికి ఆరంభిస్తే అవాంతరసందర్భాలవల్ల కొంత పెరిగి వ్యాఖ్యానం పెద్ద దయింది. యెన్నో సంకలిపంతర్వా యంతా వ్రాయవలసినవి వున్నాయి వ్రావోపిక లేక యంతతో ముగిస్తున్నాను.

మైసూరు నూతన రాజ్యాంగ ప్రారంభం

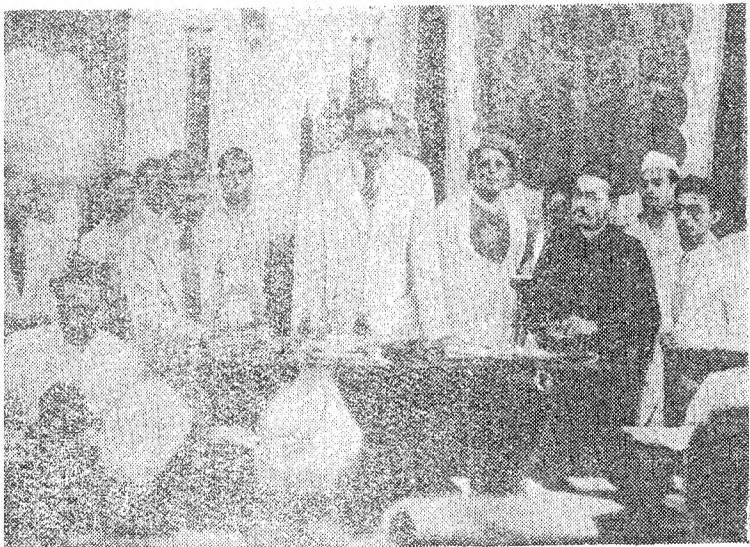


మైసూరు రాజ్యాంగ పరిషత్తుకు ప్రధాని కె. సి. రెడ్డిగారు ఏప్రిల్ 6-న చేదీస ప్రారంభోత్సవం జరుపుకున్న దృశ్యం.

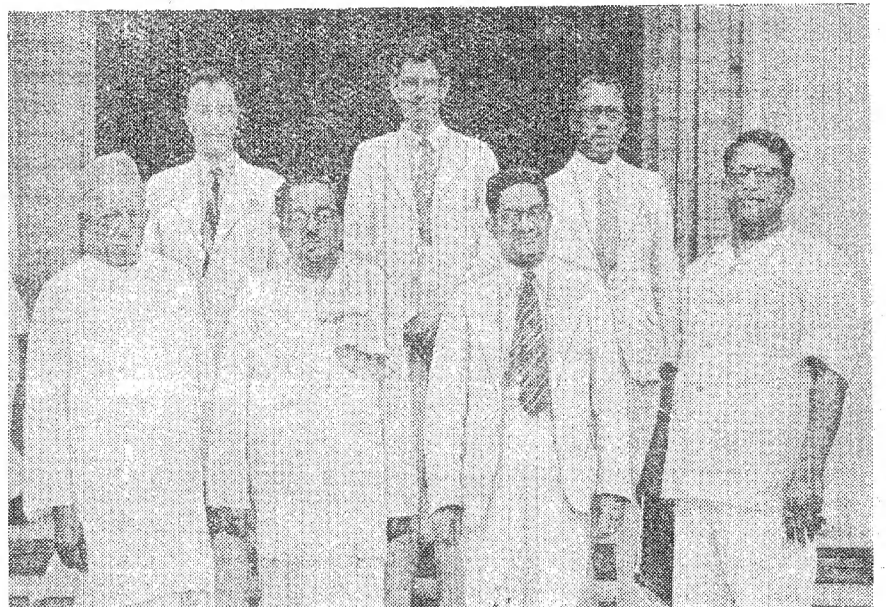


పరిషత్ సభ్యులు సభాభవనంలో ఆసీనులై కార్యక్రమాన్ని సాగించుచున్నారు

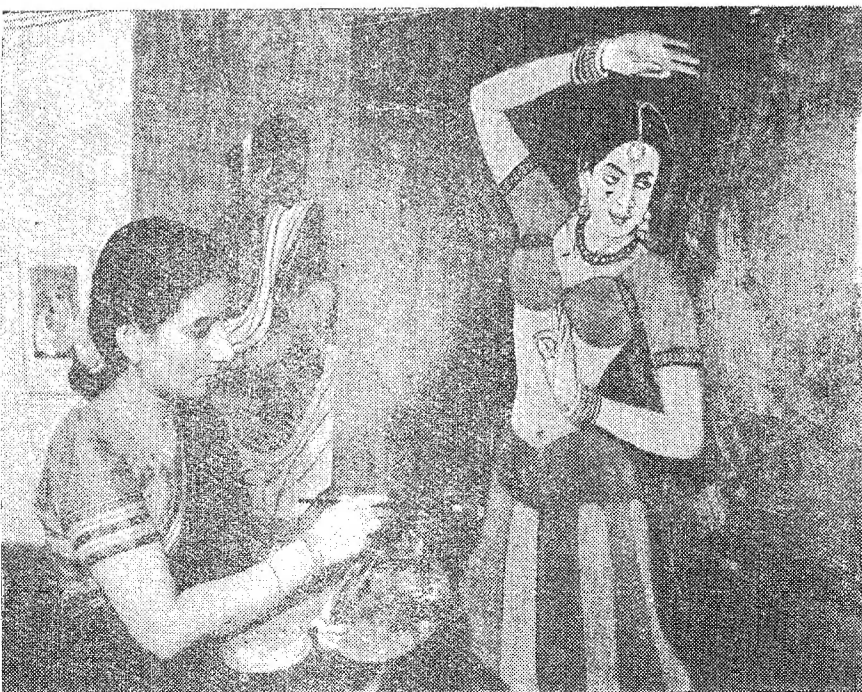
వార్తలు - విశేషాలు



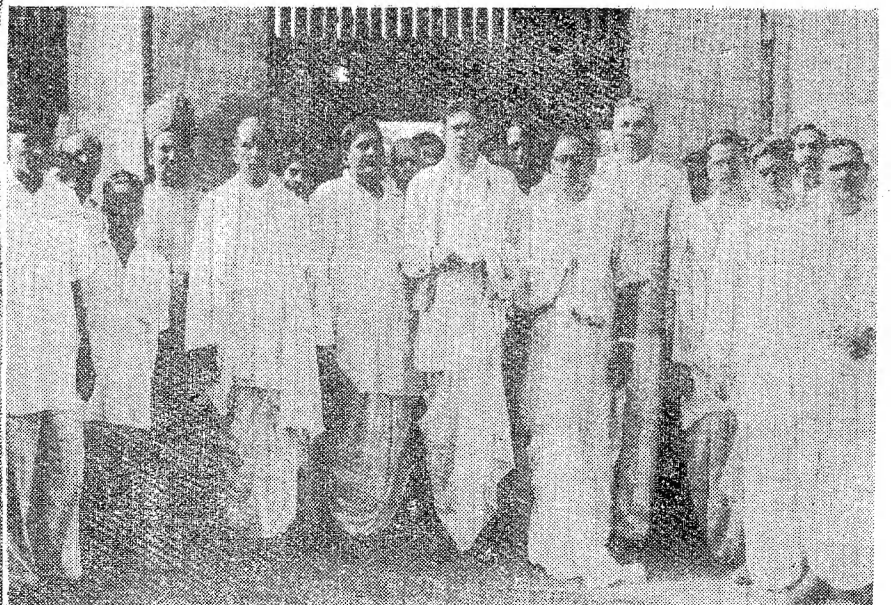
బొంబాయి కొత్త మేయరు, యం. యం. మాస్కరెస్టా (కాంగ్రెసు) మేయరుగా ఎన్నిక అయినతర్వాత పురపాలక మండలిలో ఉపస్థితులైన దృశ్యం.



భారత ప్రభుత్వ, పునరుద్ధోగశాఖ డైరెక్టరు జనరల్, డాక్టర్ డి. యచ్. డాన్. బి. సి. యస్. గారు మద్రాసు వచ్చినప్పుడు ఏప్రిల్ 1 న రాష్ట్రమంత్రులతో విందులో పాల్గొన్నపుటి దృశ్యం.



శ్రీమతి యవల్కర్ - చిత్రకారిణి, తన చిత్రాలను బొంబాయిలో ప్రదర్శించింది. ఆమె తన స్టూడియోలో చిత్రం నిర్మిస్తున్న దృశ్యం.



శ్రీ రాజా జానాపూడికేశవరావుగారు మారుతీ టాకీస్ హాల్ నందు నుండి గోపాలరెడ్డిగారి కిద్దిన ఆహ్వానంపర్యంతో తీసిన ఛాయాచిత్రం.

ఉత్తమ శైవమత గ్రంథము పండితారాధ్య చరిత్ర

పాల్కురికి సోమనాథకవి రచించిన ఉత్తమ ద్విపద కావ్యము. డా॥ చిలుకూరి నారాయణరావుగారిచే పరిష్కరింపబడినది. దీక్షా, పురాతన, వాద, మహిమ, పర్వతము లను అయిదు ప్రకరణములును ఒకే సంపుటమున గలవు. ఇంత నిర్దుష్టముగ ఈ గ్రంథము నిదివర కెవ్వరును ప్రచురించి యుండ లేదు. నారాయణరావుగారు రచించిన అమూల్యమైన పీఠికకూడ కలదు.

వెల రూ 5-0-0.

ప్యాకింగు, పోస్టేజి రూ. 1—4—0.

ఆంధ్రగ్రంథమాల,
పోస్టు బాక్సు నెం. 212, మదరాసు 1.

గాంధీ మహాత్ముని ఆత్మకథ

ప్రథమ సంపుటము

[చతుర్థ ముద్రణము]

శతావధాని వేలూరి శివరామశాస్త్రిగారి అనువాదము

ఖద్దరు బైండు

వెల రూ 5-0-0 లు

తపాలఛార్జి రూ. 0-8-0 లు.

(ద్వితీయ సంపుటము అచ్చగుచున్నది.)

ఆంధ్రగ్రంథమాల

పోస్టుబాక్సు 212, మదరాసు 1.

ఆంధ్రవిజ్ఞానసర్వస్వము

ప్రథమ ద్వితీయ సంపుటములు

ప్రథమసంపుటమునందు డిమ్మీ ర-వ ఆకృతియందు ౬౦౦ పుటలు గలవు. ఇందు 'అ' నుండి 'అధ్వర్య' వరకును గల విషయము గలదు. త్రివర్ణ పటములు ౪, ఇతరపటములు ౧౨౫, వివిధ విషయములు ౪౦౦ కలవు.

రెండవ సంపుటమునందు డిమ్మీ ర-వ ఆకృతియందు ౬౦౦లకు మించిన పుటలు కలవు. 'అ' మొదలుకొని 'అశ్వినీ' వరకు గల విషయము గలదు. త్రివర్ణపటములు ౧౦. వానిలో ౨ అమరావతీ స్తూపమునకును ౨ అనాహతమునకును చెందినవియు, ౬ దేశచిత్రపటములును గలవు. ఇవిగాక మరి ౫ సాదా దేశపటములు కలవు. ప్రాచీనాంధ్రుల కళాసంపదను వ్యక్తముచేయు అమరావతీస్తూపమును గురించిన గొప్ప వ్యాసమునందు అమరావతీ శిల్పమునకు సంబంధించిన హాఫ్ట్ బోర్డు బొమ్మలు రమారమి ౧౦౦ ను, వేషభూషాదుల పెల్లడించు బొమ్మలు ౫౦ వలకును గలవు. మరియు అభినయమును వ్యాసమున భరతశాస్త్రమునందలి వేటువేటు హస్తములను సూచించు బొమ్మలు ౫౭ ను, 'అనాహతము' నందు పట్టుకాదుల చిత్రములును గలవు. ఇట్లు ఆయా వ్యాసములకు చెందిన చిత్రములు మొత్తముమీద ౨౫౦కి పైగా నున్నవి. వివిధవిషయముల సంఖ్య ౪౦౦ వరకు నుండును. సంపుటము చక్కని స్వదేశీచర్మముతోడను బంగారు రేఖలతోడను సంపుటికృతము. ప్రతిసంపుటమున ౬౦౦ పుటలుండును.

ప్రతిసంపుటము వెల రూ. ౧౦.

పోస్టుద్వారా : రూ. ౧-౪-౦. రైలుద్వారా దగ్గరచోట్లకు ఖర్చులు ౭. ౧౨.

మేనేజరు, ఆంధ్రవిజ్ఞానసర్వస్వ కార్యాలయము, నెం. 7, తంబు శెట్టివీధి, మదరాసు.